

A black and white photograph of a vintage car, possibly a Citroën 2CV, parked on a dirt road in a forest. The car is dark-colored and has two people sitting in the front seats. The background is filled with tall trees and dense foliage, with sunlight filtering through the leaves, creating a dappled light effect. The overall mood is mysterious and atmospheric.

JOHN LE CARRÉ

**CHEMARE DIN
TĂRÂMUL MORTII**

„Strălucitor. Realist. Suspans continuu.”

OBSERVER

John le Carré

CHEMARE DIN TĂRÂMUL MORȚII

Editura RAO vă oferă
seria romanelor lui John le Carré
într-o nouă prezentare

Spionul care a ieșit din joc

Cârțița

Casa Rusia

Un spion desăvârșit

Premiantul

Oamenii lui Smiley

Micuța toboșăreasă

Managerul nopții

Jocul

Omul nostru din Panama

O crimă la case mari

Chemare din tărâmul morții

Experiment secret

Prietenie absolută

JOHN LE CARRÉ

CHEMARE DIN
TĂRÂMUL MORTII

editura rao

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LE CARRÉ, JOHN

Chemare din tărâmul morții / John le Carré; trad.: Delia Răzdolescu și George Potra. - București: Editura RAO, 2011

ISBN 978-606-609-080-3

I. Răzdolescu, Delia (trad.)

II. Potra, George (trad.)

821.111-312.4=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

JOHN LE CARRÉ
Call for the Dead
© 1961 le Carré Productions
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză
DELIA RĂZDOLESCU
GEORGE POTRA

© RAO International Publishing Company, 2008
pentru versiunea în limba română

2011

ISBN 978-606-609-080-3

CAPITOLUL 1

Scurtă biografie a lui George Smiley

Atunci când s-a căsătorit cu George Smiley, către sfârșitul războiului, Lady Ann Sercomb l-a descris prietenilor ei din Mayfair, șocați la aflarea veștii, drept o persoană de o banalitate stupefiantă. Atunci când, doi ani mai târziu, l-a părăsit pentru un alergător de curse cubanez, aceeași Lady Ann avea să declare enigmatic că, dacă nu l-ar fi lăsat în momentul acela, nu ar mai fi fost niciodată în stare să-l abandoneze. Viconteles Sawley s-a dus atunci în mod special la clubul său pentru a anunța că „pisica fusese ruptă în două“, marele secret fiind divulgat.

Doar cei care îl cunoșteau pe Smiley ar fi putut înțelege butada, care s-a bucurat o vreme de celebritate. Scund, gras și liniștit, Smiley dădea impresia că ar cheltui o mulțime de bani pe costume de calitate proastă, ce atârnau pe trupul său îndeșat ca pielea unei broaște râioase sfrijite. Într-adevăr, Sawley a declarat la nuntă că „Sercomb s-a măritat cu un broscoi, îmbrăcat într-un pulover de lână marinăresc“ Smiley, care habar nu avea de această remarcă, înaintase legănându-se

spre altar pentru a-și căpăta sărutul ce urma să-l transforme în Făt-Frumos.

Era bogat sau sărac? Preot sau țăran? Unde l-o fi găsit Lady Ann? Ceea ce scotea în evidență nepotrivirea celor doi era indiscutabila frumusețe a lui Lady Ann, contrastul dintre acest bărbat și tânăra sa mireasă accentuând și mai mult misterul. Dar gurile rele au obiceiul de a-și vedea victimele fie doar în negru, fie doar în alb și de a le atribui păcate sau mobiluri pe care stilul concis de conversație le poate sugera cu ușurință. Iar Smiley, căruia nu i se cunoșteau școlile absolvite, părinții, regimentul în care servise, nici profesiunea, și care nu era nici bogat, nici sărac, a călătorit fără etichetă în vagonul din urmă al expresului social și avea să devină, curând după divorț, un bagaj pierdut, pe care nu l-a reclamat nimeni, pe raftul prăfuit al știrilor din ajun.

Când l-a urmat pe marele campion în Cuba, Lady Ann i-a acordat un gând fugar și lui Smiley. Deși nu-i convenea, a fost nevoită să recunoască, cu admirație, că dacă ar fi existat doar un bărbat în viața ei acela ar fi fost Smiley. S-a felicitat, privind în urmă, că a dovedit acest lucru prin sfânta taină a căsătoriei.

Efectele plecării lui Lady Ann asupra soțului ei nu au interesat înalta societate, care se preocupă prea puțin de urmările unui eveniment senzațional. Ar fi fost totuși interesant de știut ce ar fi putut gândi Sawley și gașca sa despre reacția lui Smiley; despre acest chip plinuț, cu ochelari, crispat de efortul concentrării intelectuale când citea cu aviditate din poezii germani minori, cu mâinile lui dolofane și umede strânse sub mânecile lăsate. Sawley însă n-a pierdut ocazia să remarce, ridicând aproape imperceptibil din umeri, că *partir, s'est mourir un peu*, nepărând să-și fi dat seama că, deși Lady Ann fusese

cea care fugise, de murit murise ceva din George Smiley.

Ceea ce supraviețuise din Smiley se potrivea tot atât de puțin cu aspectul său fizic ca și dragostea sau înclinarea sa față de poezii nerecunoscuți; era vorba de profesia sa, aceea de ofițer de informații. O profesie care îi plăcea și care i-a asigurat, slavă Domnului, colegi ale căror origine și personalitate erau tot atât de obscure ca și ale sale. Această profesiune îi oferea, de asemenea, ceea ce cândva îi plăcuse cel mai mult în viață: ocazia de a face incursiuni teoretice în misterele comportamentului uman, strunite de punerea în practică a propriilor deducții.

În cursul anilor 1920, când Smiley ieșise din școala sa banală pentru a intra cu pas greoi și clipind din ochi în sihăstriile întunecate ale tot atât de banalului Oxford College, visa-se la frățiile studențești și la obținerea unor burse, precum și la o viață dedicată scriitorilor obscuri ai Germaniei secolului al șaptesprezecelea. Dar preceptorul său, care îl cunoștea mai bine, l-a îndepărtat cu înțelepciune de onorurile pe care le-ar fi obținut fără doar și poate. Într-o frumoasă dimineață de iulie a anului 1928, un Smiley uimit și roșind până în vârful urechilor s-a așezat în fața unei comisii de examinare a Comitetului de Cercetări Științifice pentru Străinătate, un organism despre care, lucru curios, nu auzise niciodată vorbindu-se. Jebedee (preceptorul său) îi vorbise despre această întrevedere în termeni ciudat de vagi. „De ce să nu încerci, Smiley, s-ar putea ca oamenii ăia să te ia și vei fi plătit destul de prost ca să fii sigur că vei avea parte de colegi agreabili.” Dar pe Smiley l-a deranjat ideea și nu a ascuns acest lucru. Îl îngrijora faptul că Jebedee, atât de precis de obicei, era atât de evaziv de data aceasta. A acceptat, mai mult în silă, să se ducă

mai întâi să întâlnească „misterioasele peroane“ ale lui Jebedee, înainte de a răspunde celor de la Colegiul All Souls.

Nu a fost prezentat comisiei de examinare, dar cunoștea, din vedere, jumătate din membrii ei. Printre aceștia se numărau Fielding, o autoritate de la Cambridge în materie de Ev Mediu francez, Sparke, de la Școala de Limbi Orientale, și Steed-Asprey, care cinase la masa profesorilor în seara în care Smiley fusese invitatul lui Jebedee. Trebuia să recunoască faptul că fusese impresionat. Faptul că Fielding părăsise locuința sa, ca să nu mai vorbim de Cambridge, era, în sine, un miracol. Mai târziu, această întrevvedere avea să-i evoce întotdeauna lui Smiley un dans al evantaiului, o succesiune calculată de revelații, fiecare dezvăluind câte un element diferit al unei entități misterioase. În cele din urmă, Steed-Asprey, care după toate aparențele era președintele comisiei, înlătură ultimul vâl de mister și adevărul apăru în toată goliciunea lui amețitoare. I se oferea un post în ceea ce, din lipsa unui cuvânt mai potrivit, Steed-Asprey l-a numit roșind Serviciul Secret.

Smiley a cerut timp de gândire. I s-a acordat o săptămână. Nu s-a făcut nici o aluzie la remunerație.

În seara aceea a rămas la Londra, într-un hotel destul de bun, și s-a dus la teatru. Se simțea ușor zăpăcit, lucru straniu, care a avut darul să-l neliniștească. Știa prea bine că va accepta, că ar fi putut să-și exprime acordul chiar la întrevvedere. Doar o prudență instinctivă și poate dorința scuzabilă de a cocheta cu Fielding îl împiedicaseră să accepte pe loc.

Imediat după ce și-a dat acordul, a urmat instruirea: case de țară anonime, instructori anonimi, destul de multe călătorii și perspectiva fantastică, mai promițătoare ca oricând, de a lucra absolut singur.

Primul său post operativ a fost relativ plăcut: o numire în calitate de *Englischer Dozent* la o universitate germană de provincie; prelegeri despre Keats și vacanțe în case de vânătoare bavareze, cu grupuri de studenți germani, serioși și de o confuzie solemnă. La sfârșitul fiecărei vacanțe mari, aducea în Anglia pe câțiva dintre ei, cărora le remarcase potențiale calități de agenți; trimisese în acest sens, pe căi clandestine, recomandările sale, la o adresă din Bonn. În cursul celor doi ani nu a știut dacă recomandările sale au fost acceptate sau ignorate. Nu avea nici un mijloc de a afla dacă vreunul dintre candidații săi fusese abordat. De fapt, nu știa nici măcar dacă mesajele sale au ajuns la destinație, iar atunci când se afla în Anglia, nu avea nici un contact cu Departamentul.

Îndeplinind această misiune, simțămintele sale erau pe cât de diferite, pe atât de ireconciliabile. Îl atrăgea ideea de a evalua, cu detașare, ceea ce fusese învățat să definească drept „agent potențial“ și care nu ascundea în fond decât o ființă umană; de a născoci minuscule teste de caracter și de comportament, ce îl puteau edifica asupra calităților unui candidat. Din acest punct de vedere, se dovedea de o indiferență și de o insensibilitate de necrezut; rolul lui Smiley era acela de mercenar internațional în profesia respectivă, amoral și neavând altă motivație decât propria satisfacție.

Cu toate acestea, îl întrista să constate în el însuși moartea treptată a plăcerilor firești. Fusese întotdeauna rezervat, dar acum fugea de tentațiile prieteniei și ale loialității umane; se ferea cu grijă de reacțiile spontane. Grație forței intelectului său, se străduia să observe umanitatea cu o obiectivitate clinică și, nefiind nici nemuritor, nici infailibil, ura și se temea de falsitatea existenței sale.

Smiley era însă un sentimental, iar exilul său prelungit nu a făcut decât să-i întărească dragostea profundă pentru Anglia. Cu o aviditate de nedescris, se hrănea din amintirile sale de la Oxford; îi evoca cu nostalgie frumusețea, nonșalanța rațională și încetineala, calculată și bine gândită a judecăților. Visa vacanțele de toamnă, bătute de vânt, de la Hartland Quay, lungile plimbări pe falezele din Cornwall, unde își lăsa fața încinsă și asudată să fie mângâiată de briza mării. Aceasta era cealaltă viață secretă a sa și începu să urască intruziunea obscenă a noii Germanii, pasul apăsător și urletele studenților în uniformă, cu chipurile lor arogante, cu trăsături severe, și răspunsurile lor de trei parale. Îl irita, de asemenea, modul în care corpul profesoral al facultății falsificase mult iubita sa literatură germană și a mai fost și acea noapte, o noapte îngrozitoare din iarna anului 1937, în care Smiley stătuse în fața ferestrei și privise focul aprins în curtea universității: în jurul lui se strânseseră sute de studenți, cu fețele jubilând și lucind la lumina flăcărilor. În acest foc păgân, aruncau cărți cu sutele. Știa ce anume: Thomas Mann, Heine, Lessing și mulți, mulți alții. Iar Smiley, apărând cu mâna lui umedă făcută căuș cu mukul de țigară aprinsă, privea, cu inima plină de ură, dar cu mintea triumfătoare, pentru că își cunoștea dușmanul.

Anul 1939 l-a găsit în Suedia, în calitate de agent acreditat al unui bine-cunoscut fabricant elvețian de arme de calibru redus; pentru și mai multă securitate, relațiile lui cu această firmă fuseseră, nu se știe cum, antedatate. Lucrurile erau facilitate de faptul că aspectul lui Smiley se modificase într-o câțva, dat fiind că își descoperise, în interpretarea acestui rol, un talent ce depășea rudimentarele schimbări de frizură și adăugarea unei mustăcioare. Jucase acest rol timp de patru ani, făcând naveta între Elveția, Germania și Suedia. Nu și-ar fi

închipuit niciodată că va fi în stare să trăiască atât de multă vreme sub imperiul fricii. S-a ales cu un tic nervos la ochiul stâng, de care nu scăpase nici după vreo cincisprezece ani; tensiunea îi săpase cute pe obrajii săi plinuți și pe frunte. A aflat ce înseamnă să nu dormi niciodată, să nu te destinzi niciodată, să auzi, la orice oră din zi și din noapte, bătăile grăbite ale propriei inimi, să cunoști limitele extreme ale singurătății și ale autocompătimirii, dorința bruscă și nesăbuită de a posedea o femeie, de a bea, de a face un exercițiu fizic, de a înghiți orice drog pentru a scăpa de tensiunea interioară ajunsă la limită.

Acesta era fundalul pe care își exercita profesiunea sa autentică de negustor și activitatea de spion. Cu timpul, rețeaua se mări; alte țări începuseră să remedieze lipsa lor de prevedere și de pregătire. În 1943, Smiley avea să fie rechemat în țară. Nu vor trece nici șase săptămâni și va simți nevoia imperioasă să plece din nou. Nu i se va permite însă să plece niciodată.

– Gata, s-a sfârșit, i-a spus Steed-Asprey. Pregătește oameni noi, ia-ți concediu. Însoară-te, fă ce vrei. Încearcă să te destinzi.

Smiley o ceru în căsătorie pe secretara lui Steed-Asprey, Lady Ann Sercomb.

Războiul luase sfârșit. Smiley fu plătit, iar el o luă pe încântătoarea sa soție la Oxford, pentru a se dedica obscurităților literaturii germane din secolul al șaptesprezecelea. Dar, doi ani mai târziu, Lady Ann avea să plece în Cuba și, în urma dezvăluirilor făcute de un tânăr rus, cifror funcționând la Ottawa, s-a simțit din nou nevoie de oameni care să aibă experiența lui Smiley.

Munca era nouă, nu comporta riscuri evidente și, la început, i-a plăcut. Dar apăreau oameni noi, mai tineri și care aveau poate o gândire mai proaspătă, mai deschisă. Smiley nu putea spera să fie promovat și a înțeles, încetul cu încetul, că ajunsese la vârsta mijlocie fără să fi fost vreodată tânăr și că se găsea, într-o manieră cât se poate de plăcută de altfel, tras pe linie moartă.

Lucrurile se schimbaseră. Steed-Asprey plecase, fugise din bătlanul continent în India, în căutarea unei alte civilizații. Se urcase într-un tren la Lille în 1941, împreună cu operatorul său radio, un tânăr belgian, și nu s-a mai auzise nimic despre ei. Fielding s-a consacrat unei noi teorii despre Roland, așa că nu mai rămăsese decât Maston, carieristul, recrutul de pe vremea războiului, consilier al miniștrilor în materie de Informații; „primul om – spusese Jebedee – care joacă la Wimbledon tenisul puterii“. NATO și măsurile disperate preconizate de către americani au modificat cu totul natura Serviciului lui Smiley. Au dispărut în întregime zilele acelea în care Steed-Asprey îi dădea instrucțiuni la un pahar de porto în apartamentul său de la ilustrul Colegiu Magdalen de la Oxford; amatorismul inspirat al unei mâini de oameni foarte calificați și prost plătiți făcuse loc eficienței, birocrăției și spiritului de intrigă ce domina un imens departament guvernamental, aflat efectiv la discreția lui Maston, cu costumele lui scumpe, titlul său nobiliar, distinsul său păr cărunt, cravatele sale argintii; Maston, care nu uita niciodată ziua de naștere a secretarei sale și ale cărei maniere suscitau admirația doamnelor de la Registratură; Maston, care își extindea imperiul și se muta în birouri din ce în ce mai mari, cerându-și scuze de fiecare dată; Maston, care dădea recepții elegante în locuința sa din Henley și care se hrănea din succesele subordonaților săi.

Funcționar de stat profesionist, provenit dintr-un serviciu ortodox, fusese adus în timpul războiului, ca unul care se pricepea de minune să mânuiască hârțogăria și să adapteze strălucitul său stat-major la greoaia mașinărie a birocrației. Cei de sus se simțeau liniștiți când tratau cu un om pe care îl cunoșteau bine, care era în stare să transforme orice culoare în cenușiu; care își cunoștea stăpânii și se simțea în largul său printre ei. Și făcea toate acestea atât de bine! Îi apreciau sfiala cu care își cerea scuze pentru anturajul său, lipsa de sinceritate cu care apăra ciudățeniile subordonaților săi, suplețea cu care prezenta noi angajamente financiare. Nu renunța la avantajele pe care i le asigura statutul său de om cu capă și spadă fără voia lui, purtând capa în fața superiorilor și păstrând spada pentru subalterni. Oficial, poziția sa era destul de ciudată. Nu era șeful titularizat al Serviciului, ci consilier ministerial în probleme de Informații, iar Steed-Asprey îl definiase, odată pentru totdeauna, drept șeful Eunucilor.

Smiley se afla acum într-un univers nou: coridoare strălucitor luminate, tineri eleganți. Se simțea plictisitor și demodat, și se gândea cu nostalgie la casa prăpădită cu terasă din Knightsbridge, unde începuse totul. Aspectul său părea să reflecte această stânjeneală printr-un soi de decădere fizică ce îl făcea și mai gârbovit și îi accentua mai mult ca niciodată asemănarea cu un batracian. Clipea mai des din ochi și fusese poreclit „Cârțița“. Secretara sa debutantă îl adora însă și se referea la el în mod invariabil cu „ursulețul meu drag de pluș“

Smiley era acum prea bătrân ca să mai plece în străinătate. Maston îi spusese acest lucru verde în față: „Oricum, dragul meu prieten, ești prăjit după toate peregrinările tale de spion din timpul războiului. Stai mai bine acasă, bătrâne, și ține focul aprins în căminul nostru“

Ceea ce și explică de ce George Smiley se găsea, la orele două din noapte, miercuri, 4 ianuarie, într-un taxi ce îl ducea la Cambridge Circus.

CAPITOLUL 2

Deschis zi și noapte

Se simțea în siguranță în taxi. În siguranță și la căldură. O căldură de contrabandă, luată în mod fraudulos din patul său și care îl păzea de această noapte umedă de ianuarie. O siguranță ireală, dat fiind că fantoma lui Smiley era cea care străbătea străzile Londrei și care observa nefericiții căutători de plăceri, umblând grăbiți sub umbrele de portari, prostituatele înveșmântate în plastic ca niște daruri ieftine. Fantoma lui, își spunea el, era aceea care se ridicase din adâncimile somnului și oprise țârâitul strident al telefonului de pe noptieră... Oxford Street... De ce oare Londra era singura capitală din lume care își pierde personalitatea noaptea? Strângându-și și mai mult paltonul, Smiley nu-și amintea de nici un oraș, de la Los Angeles la Berna, care să renunțe atât de ușor la lupta sa zilnică în căutarea identității.

Taxiul viră spre Cambridge Circus și Smiley se îndreptă din spate, tresărind brusc. își aminti motivul pentru care îl sunase ofițerul de serviciu, iar amintirea aceasta îl trezise brutal din visare. Conversația îi reveni în minte cuvânt cu cuvânt, un dar dobândit cu mult timp în urmă.

– Sunt ofițerul de serviciu, Smiley. Îți fac legătura cu domnul consilier...

– Smiley? Eu sunt, Maston. Ai vorbit, dacă nu mă înșel, luni, cu Samuel Arthur Fennan, la Foreign Office?

– Da... așa e.

– Care a fost motivul?

– O scrisoare anonimă îl acuza că a fost membru al Partidului Comunist pe vremea când era la Oxford. Simplă discuție de rutină, autorizată de către directorul Serviciilor de Securitate. „Fennan *nu a putut* să se plângă, știa că-l voi dezvinovăți. Nu s-a întâmplat nimic anormal, absolut nimic.“

– L-ai repezit cumva? A existat vreo ostilitate, Smiley, spune-mi? „Dumnezeule, ce speriat pare! Se pare că Fennan a mobilizat întregul cabinet împotriva noastră.“

– Nu. Discuția a fost deosebit de prietenească. Ne-am plăcut unul pe altul, cred. De fapt, bănuiesc că am depășit întru câtva instrucțiunile.

– În ce sens, Smiley, cum le-ai depășit?

– Ei bine, i-am spus, mai mult sau mai puțin, să nu se îngrijoreze.

– Ce i-ai spus?

– I-am spus să nu se îngrijoreze; era cam nervos, așa că am încercat să-l liniștesc.

– Ce i-ai spus mai exact?

– Că nu am nici o putere și că nici Serviciul nu are, dar că nu vedeam de ce l-am mai deranja

– Asta e tot?

Smiley se gândi o clipă; nu-l văzuse niciodată pe Maston în felul acesta, nu păruse niciodată la cheremul cuiva.

– Da. Asta e tot, absolut tot. „Nu mă va ierta niciodată pentru asta. Poftim de vezi la ce ți-au folosit calmul, cămășile tale crem și cravatele argintii, dejunurile selecte cu miniștrii.“

– A afirmat că ai pus sub semnul îndoielii loialitatea sa, că în felul acesta cariera sa la Foreign Office a fost distrusă, că a fost victima unor informatori plătiți.

– Ce a spus? Cred că a înnebunit de tot! Știe că este în afara oricărei bănuieli. Ce mai vrea?

– Nimic. E mort. S-a omorât aseară, la ora zece și jumătate. A lăsat o scrisoare adresată ministrului de externe. Poliția a sunat la unul dintre secretari și a primit permisiunea să deschidă scrisoarea. Apoi ne-a anunțat pe noi. Va urma o anchetă, Smiley, ești sigur, nu-i așa?

Sigur de ce?

– Nu contează. Vino aici cât poți de repede.

I-au trebuit ore întregi să găsească un taxi. A apelat degeaba la trei stații de taxiuri. În cele din urmă i-a răspuns stația din Sloane Square și a așteptat la fereastra sa din dormitor, înfofolit în palton, până când a văzut taxiul trăgând la scară. Această teamă ireală, în miez de noapte, i-a reamintit raidurile aeriene pe când se afla în Germania

La Cambridge Circus a oprit taxiul la o distanță de o sută de metri de birou, atât datorită obișnuinței, cât și pentru a-și limpezi gândurile înainte de a se supune întrebărilor febrile ale lui Maston.

A arătat legitimația de serviciu sergentului de gardă și s-a îndreptat fără să se grăbească spre ascensor.

La ieșirea din lift l-a întâmpinat ușurat ofițerul de serviciu și au parcurs împreună coridorul crem, luminat ca ziua.

– Maston s-a dus să-l vadă pe Sparrow la Scotland Yard. Este o întreagă discuție privind care anume departament de

poliție să se ocupe de caz. Sparrow a propus Secția Specială, Evelyn susține că trebuie chemată Criminalistica, iar poliția din Surrey nu înțelege ce i-a picat pe cap. E tot atât de complicat ca în cazul unui testament. Hai să bem o cafea în văgăuna ofițerului de serviciu. E din cutie, dar se poate bea.

Smiley se felicită că în noaptea aceea era de serviciu Peter Guillam. Un ins bine-crescut și prevenitor, specialist în spionajul din țările-satelit, genul de om binevoitor, care are întotdeauna la dispoziția ta un orar sau un briceag de care ai nevoie.

– Secția Specială a sunat la ora douăsprezece și cinci. Soția lui Fennan fusese la teatru și l-a găsit de-abia când a sosit acasă singură la ora unsprezece fără un sfert, în cele din urmă a dat telefon la poliție.

– Locuia pe undeva prin Surrey.

– La Walliston. Exact în afara zonei controlate de poliția metropolitană. Când au ajuns, polițiștii au găsit pe jos, lângă cadavru, o scrisoare adresată ministrului de externe. Au telefonat comisarului-șef, care, la rândul său, l-a sunat pe ofițerul de serviciu de la Interne, care l-a apelat pe cel de la Externe, și așa au obținut, în cele din urmă, permisiunea de a deschide scrisoarea. Atunci a început distracția.

– Spune mai departe.

– Directorul Personalului de la Ministerul de Externe nea sunat pe noi. Dorea numărul de telefon de acasă al consilierului. Spunea că este pentru ultima oară când Securitatea se va mai amesteca în treburile personalului său, că Fennan fusese un angajat loial și competent, bla... bla... bla...

– Este adevărat. Așa și era.

– Spunea că întreaga poveste dovedește incontestabil că Securitatea și-a depășit competențele..., că folosește metodele

Gestapoului, ce nu sunt justificate nici măcar de vreo amenințare reală... ș.a.m.d. I-am dat numărul de telefon al consilierului și l-am sunat pe acesta de la un alt telefon, în timp ce directorul Personalului continua să bată câmpii. Printr-o lovitură de geniu am reușit să eliberez linia cu Externele și să vorbesc pe alta cu Maston, punându-l la curent. Se făcuse douăsprezece și douăzeci. Maston a sosit aici la unu, într-o stare de nervi de parcă era gata să nască... Trebuia să raporteze ministrului a doua zi dimineața.

Au tăcut amândoi câteva clipe, în timp ce Guillam puneă esență de cafea în cești și turna deasupra apă fierbinte din ceainicul electric.

Ce fel de om era?

– Cinc? Fennan? Ce să-ți zic, până acum pot să spun că am știut, dar gestul său este inexplicabil. După aspect, provenea dintr-o familie de evrei ortodocși, dar s-a dezis de tot la Oxford și a devenit marxist. Sensibil, cultivat..., un om rezonabil. Se exprima cu curtoazie, știa să asculte. Una peste alta, bine educat, îndopat de cunoștințe. Cel care l-a denunțat, oricine o fi fost el, a avut dreptate: *a făcut parte* din Partidul Comunist.

– Ce vârstă avea?

– Patruzeci și patru. Părea într-adevăr mai în vârstă. Smiley continua să vorbească lăsându-și privirea să se plimbe de jur-împrejurul camerei... Un chip delicat..., smoc de păr negru lins, pieptănat studențeste, profil de tânăr de douăzeci de ani, piele fină, uscată, ten cam palid. Foarte ridat, cute în toate direcțiile, ce-i brăzdau fața în pătrățele, degete foarte subțiri..., un tip lapidar, care părea închis în el însuși, nu prea sociabil. Stăpân pe sine. Se distra de unul singur. Presupun că suferea tot în singurătate.

Se ridicară în picioare la intrarea lui Maston în încăpere.

– A, Smiley. Poftim, spuse Maston deschizând ușa și făcându-i semn cu brațul lui Smiley să intre înaintea lui. În biroul lui Maston nu se afla nici un singur obiect care să aparțină guvernului. Cumpărase cândva o colecție de acuarele din secolul al nouăsprezecelea, iar câteva dintre ele erau agățate pe pereți. Restul erau lucruri de serie, își spuse Smiley. La drept vorbind, Maston era și el de serie. Costumul său era puțin cam deschis la culoare ca să poată fi considerat respectabil. Șiretul monoclului său trecea de-a curmezișul invariabilei lui cămăși crem. Purta o cravată de lână gri-deschis. Un german i-ar fi zis *flott*, gândi Smiley. Șic, ăsta era cuvântul, adevăratul gentleman din visurile unei barmanițe.

– L-am văzut pe Sparrow. E sinucidere fără nici o îndoială. Trupul a fost luat și, în afară de formalitățile obișnuite, comisarul-șef nu mai întreprinde nimic. Ancheta se va deschide într-o zi sau două. S-a convenit – și mă văd nevoit să insist asupra acestui lucru, Smiley – că nu se va sufla nici o vorbă presei în legătură cu cercetările noastre anterioare privitoare la Fennan.

– Înțeleg. „Ești periculos, Maston. Ești slab și ți-e frică. Ai sacrifica pielea oricui, înaintea ta, o știi prea bine. Și mă privești de parcă ai măsura lungimea frânghiei de care să mă spânzuri.“

– Să nu crezi că îți fac vreo critică, Smiley; la urma urmei, dacă directorul Securității a autorizat acea întrevedere, nu ai nici un motiv să fii îngrijorat.

– Decât în ceea ce-l privește pe Fennan.

– Bineînțeles. Din păcate, directorul Securității a omis să semneze minuta prin care propuneai acea întrevedere. Autoritatea sa a fost fără îndoială verbală, nu-i așa?

– Da. Sunt sigur că o va confirma.

Maston îi aruncă din nou lui Smiley o privire pătrunzătoare, calculată, iar lui Smiley i se puse un nod în gât. Își dădea seama de propria sa intransigență și mai știa că Maston îl dorea mai receptiv, mai conciliant.

– Știi că biroul lui Fennan a luat legătura cu mine?

– Da. Va avea loc o anchetă. S-ar putea să nu fie posibil să ținem presa deoparte. Voi fi nevoit mai mult ca sigur să-l văd pe ministrul de interne mâine la prima oră. „Sperie-mă, nu te lăsa... Nu mai sunt tânăr... Trebuie să mă gândesc la pensie... Nu voi mai găsi de lucru... dar nu mă fac părtaș la minciunile tale, Maston.“ Trebuie să fiu la curent cu toate faptele, Smiley. Trebuie să-mi fac datoria. Dacă simți că trebuie să-mi spui ceva în legătură cu acea întrevvedere, orice lucru pe care nu l-ai consemnat în raport spune-mi-l acum și lasă-mă pe mine să-i judec importanța.

– Nu este nimic de adăugat, într-adevăr, față de ceea ce figurează în dosar și nici față de ceea ce ți-am spus adineauri. Poate ți-ar folosi *ție* să știi (acest *ție* fusese cam apăsător, poate) că am dus discuția într-o atmosferă extrem de cordială. Pretinsele acuzații împotriva lui Fennan erau foarte subțirele... afiliere la cercul studentesc în anii 1930, aluzii vagi potrivit cărora ar fi continuat să fie simpatizant al Partidului Comunist. Jumătate din membrii cabinetului au fost pe listele Partidului Comunist în anii 1930. Maston se încruntă. Când am intrat în biroul său de la Foreign Office, era ca la gară, un du-te-vino permanent, așa că i-am propus să facem o plimbare în parc.

– Continuă.

– Așa că ne-am dus. Era o zi însorită, cam rece, dar plăcută. Am privit ratele. Maston făcu un gest de nerăbdare.

Am stat vreo jumătate de oră în parc. Fennan a vorbit tot timpul. Era un om inteligent, avea darul vorbirii și spunea lucruri interesante. Dar nervos, ceea ce nu mi s-a părut nefiresc. Oamenilor de genul acesta le place să vorbească despre ei înșiși și cred că s-a simțit ușurat că a putut spune ce are pe suflet. Mi-a relatat întreaga poveste – părea să-i convină să menționeze nume. Apoi ne-am dus într-o cafenea pe care o știa el lângă Millbank.

– O *ce?*

– O cafenea. Un bar de zi. Se servește o calea specială la un șiling ceașca. Am băut și noi.

– Înțeleg. Și în această... atmosferă petrecăreață, l-ai informat că Departamentul va recomanda să nu se ia nici o măsură împotriva lui.

– Da. Procedăm adeseori în felul acesta, dar în mod obișnuit nu menționăm în raport. Maston dădu aprobator din cap. „Atât poate să înțeleagă și el, gândi Smiley. Dumnezeuule, cât poate fi de nesuferit.“ Smiley era deosebit de satisfăcut să constate că Maston era atât de dezagreabil cum se așteptase.

– Aș putea așadar deduce că sinuciderea lui – și scrisoarea, bineînțeles – te-au surprins nespuse? Nu-i găsești nici o explicație?

– Ar fi uluitor să-i gălesc o explicație.

– Ai vreo idee cine l-a denunțat?

– Nu.

– Era căsătorit, știi?

– Da.

– Mă întreb... s-ar putea ca nevastă-sa să ne dea unele lămuriri. Ezit să sugerez acest lucru, dar poate cineva din cadrul Departamentului ar trebui să-i facă o vizită și să o

chestioneze, în limitele discreției și ale bunului-simț, despre întreaga istorie.

– Acum? întrebă Smiley, privindu-l impasibil.

Maston stătea în picioare la biroul său mare și se juca cu panoplia omului de afaceri – cuțitul de tăiat hârtie, tabachera, bricheta –, întreaga serie de articole ale ospitalității oficiale. „Arată de sub mânecă doi centimetri buni de manșete crem, gândi Smiley, și își admiră mâinile albe.“

Maston ridică privirea, își compusese o mască compătimitoare.

– Smiley, îmi dau seama ce simți, dar, în ciuda acestei tragedii, trebuie să încerci să înțelegi situația. Ministrul de externe și cel de interne vor cere o informare cât se poate de amănunțită cu privire la această treabă și îmi revine mie sarcina să le-o înaintez. În special informațiile privind starea de spirit a lui Fennan imediat după întrevvedere cu... cu noi. Poate că i-a spus ceva soției sale. Nu este neapărat nevoie să-i fi spus, dar trebuie să fim realiști.

– Vrei să mă duc *eu*, acolo?

– Cineva trebuie să se ducă. Este problema cu ancheta. Ministrul de interne va lua, bineînțeles, o decizie în acest sens, dar în momentul de față pur și simplu nu deținem datele necesare. Timpul ne presează, tu cunoști cazul și tot tu ești cel care a făcut investigațiile preliminare. Nimeni altul nu mai are timpul material să se informeze. Dacă trebuie să se ducă cineva, acela nu poți fi decât tu.

– Când vrei să plec?

– Se pare că doamna Fennan este o femeie destul de originală. Străină. Evreică, de asemenea, mi se pare. A suferit mult în timpul războiului, ceea ce complică și mai mult lucrurile. Este o persoană care știe ce vrea și, după câte se pare,

moartea soțului ei a lăsat-o relativ indiferentă. Dar nu este decât o aparență, bineînțeles. Este însă un om rațional și comunicativ. După spusele lui Sparrow, este dispusă să ne ajute și va accepta probabil să te primească îndată ce sosești acolo. Poliția din Surrey ar putea să o prevină de venirea ta și vei avea deci posibilitatea să te duci la ea mâine-dimineață, la prima oră. Îți voi telefona acolo, ceva mai târziu, în cursul zilei.

Smiley se întoarce, gata de plecare.

– O... Smiley... Simți mâna lui Maston pe brațul său și se răsuci pentru a-l privi. Maston arbora un zâmbet pe care în mod normal îl rezerva doamnelor mai în vârstă din cadrul Serviciului. Smiley, poți conta pe mine, știi bine. Poți conta pe sprijinul meu.

„Doamne, gândi Smiley, chiar că muncești douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Un cabaret non-stop, asta ești. Deschis zi și noapte.“ Ieși în stradă.

CAPITOLUL 3

Elsa Fennan

Merridale Lane este unul dintre acele locuri din Surrey în care locuitorii duc o luptă neîntreruptă împotriva stigmatului mahalalei. Copacii, forțați cu dragoste și îngrășămintе să crească în fiecare curte din față, disimulează de bine de rău sărăcăcioasele „case pitorești“, ce se ghemuiesc în spatele lor. Caracterul rustic al locului este accentuat și de bufnițele de lemn ce veghează deasupra numelor caselor și de piticii gata să se sfărâme ce își păstrează echilibrul precar deasupra bălților cu carași aurii. Locuitorii din Merridale Lane nu-și revopsesc piticii, disprețuind acest obicei considerat a fi al celor de la periferia orașelor; pentru același motiv nu-și lustruiesc bufnițele, preferând să aștepte cu răbdare ca anii să dea acestor odoare o patină venerabilă și ca bърnele garajului să se mândrească cu urmele lăsate de gândaci și de viermi.

Străduța nu este chiar o fundătură, contrar celor pretinse de către agenții imobiliari. După ce trece de intersecția de la Kingston, străduța înaintează nervoasă subțiuindu-se într-un drumeag cu pietriș, care, la rândul său, după ce trece de Merries Field, degenerază într-o potecă amărâtă, noroioasă,

sfârșind ceva mai departe într-o uliță ce nu se deosebește cu nimic de Merridale Lane. Cam până în anul 1920, această străduță ducea la o biserică parohială, iar această biserică se înălța acum pe ceea ce este practic un refugiu pietonal pe drumul către Londra, iar drumeagul ce ducea cândva credincioșii la locul de rugăciune oferă acum o legătură de prisos între locuitorii din Merridale Lane și Cadogan Road. Fâșia de câmp deschis ce se numește Merries Field a dobândit o faimă depășind propriile aspirații; a băgat un fitil chiar în inima Consiliului Districtual, iscând discordie între conservatori și urbaniștii progresiști, de o asemenea intensitate, încât cu un anumit prilej întreaga mașinărie a administrației locale din Wallinston s-a oprit în loc. Acum s-a instalat un fel de compromis natural: Merries Field nu a fost nici modernizat, nici conservat de cei trei piloni de oțel plasați la intervale regulate de-a curmezișul lui. În mijloc se află un fel de colibă de canibali, cu un acoperiș de paie, numită „Adăpostul Eroilor din Război“, ridicată în 1951, în amintirea plină de recunoștință a celor căzuți în cele două războaie, servind drept loc de refugiu pentru bătrâni și pentru oameni obosiți. Nimeni nu pare să se fi întrebat ce ar căuta bătrânii și obosiții la Merries Field, dar cel puțin păianjenii și-au găsit adăpost sub acoperiș; ca loc de odihnă pentru constructorii pilonilor, coliba era considerată deosebit de confortabilă.

Smiley ajunse, pe jos, imediat după orele opt dimineața, lăsând mașina în fața postului de poliție, care se găsea la o depărtare de zece minute de mers agale.

Ploua cu găleata, o ploaie deosebit de rece, care îi biciuia fără milă obraji.

Poliția din Surrey încetase să se mai intereseze de cazul respectiv, însă Sparrow trimisese, de la el putere, un ofițer al

Secției Speciale, care trebuia să rămână la comisariat și să servească drept agent de legătură, dacă era nevoie, între Serviciul de Securitate și poliție. Nu exista nici un dubiu asupra modului în care Fennan și-a găsit sfârșitul. Un glonț tras de la distanță mică i-a traversat tâmpla, iar arma era un pistol mic franțuzesc, fabricat la Lille, în 1957. Pistolul a fost găsit lângă cadavru. Toate elementele acredita teza sinuciderii.

Merridale Lane, nr. 15, era o casă joasă, în stil Tudor, cu dormitoare construite la stradă, sub acoperiș, și cu un garaj pe jumătate din scândură. Avea un aspect neîngrijit, dacă nu chiar păraginit. Dădea mai curând impresia, gândi Smiley, că ar fi locuită de artiști. Decorul nu părea să se potrivească deloc cu Fennan, care evoca mai curând ideea de periferie și de tinere străine angajate pe casă și masă.

Desfăcu lanțul porții și urcă fără să se grăbească aleea ce ducea la ușa din față, încercând cu greu să discearnă semnele vieții prin ferestrele montate într-un carioaj de plumb. Era foarte frig. Smiley apăsă butonul soneriei.

Elsa Fennan îi deschise ușa.

– Mi s-a telefonat și am fost întrebată dacă mă deranjează să vă primesc. N-am știut ce să răspund. Intrați, vă rog, rostise ea cu o urmă de accent german.

Era probabil mai în vârstă decât Fennan. O femeie plăpândă, aprigă, de vreo cincizeci de ani și mai bine, cu părul tuns foarte scurt și vopsit în culoarea nicotinei. În ciuda fragilității ei, dădea impresia de curaj și de putere de a îndura greutățile, iar ochii căprui, ce străluceau pe chipul ei mic, cu trăsături neregulate, aveau o intensitate uluitoare. Era o față trecută, brăzdată și răvășită de ani de zile, fața unui copil îmbătrânit, întotdeauna înfometat și vlăguit, eternul chip al refugiatului, al prizonierului, își spuse Smiley.

Îi întinse o mână foarte curată, trandafirie și osoasă.

– Sunteți persoana care l-a chestionat pe soțul meu cu privire la loialitatea lui, spuse ea. Îl conduse într-un salonaș scund și întunecat, în care nu ardea focul. Smiley se simți stânjenit și josnic. Loialitate față de cine, față de ce? Ea nu părea ostilă. Smiley era un opresor, iar ea se resemnase în fața oprimării.

– Soțul dumneavoastră mi-a plăcut foarte mult. Ar fi fost disculpat.

– Disculpat? Disculpat de ce vină?

– În urma primelor mărturii, o anchetă era necesară... o scrisoare anonimă... mi s-a încredințat cazul. Făcu o pauză și o privi cu îngrijorare sinceră. Ați suferit o pierdere teribilă, doamnă Fennan..., sunteți probabil epuizată. Cred că nu ați dormit toată noaptea.

– Vă mulțumesc, îi răspunse ea fără să pară impresionată de compasiunea lui. Am puține speranțe să pot dormi astăzi. Somnul este un lux pe care nu mi-l pot permite. Cu un aer melancolic, își lăsă privirea către trupul ei plâpând. Trebuie să mă împac cu propriul meu trup douăzeci și patru de ore pe zi. Am trăit împreună mai mult decât majoritatea oamenilor. În ceea ce privește afirmația că am suferit o pierdere teribilă, da, presupun că așa este. Dar știți, domnule Smiley, de atâta vreme nu am deținut nimic în afară de o periută de dinți, încât nu m-am obișnuit să posed nimic, nici chiar după opt ani de căsnicie. În plus, am învățat să sufăr fără să mă plâng.

Îi făcu semn să ia loc, își trase fusta sub ea cu un gest de modă veche și se așeză în fața lui. În cameră era foarte frig. Smiley se întrebă dacă trebuia să deschidă el conversația; nu îndrăznea să o privească, fixa vag un punct din fața lui, făcând eforturi disperate de a-și da seama ce se ascundea sub chipul

trecut, uzat, al Elsei Fennan. Smiley avu impresia că a trecut o veșnicie înainte ca ea să înceapă sa vorbească.

– Spuneți că l-ați plăcut. După câte se pare, nu i-ați lăsat această impresie.

– Nu am văzut scrisoarea soțului dumneavoastră, dar am fost pus la curent în privința conținutului ei. Chipul grav, umflat, al lui Smiley se întoarse din nou către ea. Este pur și simplu de neînțeles. Practic, i-am spus că era... că voi recomanda încetarea investigării.

Ea nu schiță nici un gest, așteptându-l să continue.

Ce ar fi putut să-i spună? „Îmi pare rău că l-am ucis pe soțul dumneavoastră, doamnă Fennan, dar nu mi-am făcut decât datoria. (Datoria față de cine, pentru numele lui Dumnezeu?) A fost membru al Partidului Comunist acum douăzeci și patru de ani, pe vremea când era la Oxford; recenta promovare îi dădea acces la informații ultrasecrete. Un individ care se agită ca musca la arat n-a avut altă treabă decât să ne trimită o scrisoare anonimă și am fost nevoiți să-i dăm curs. Ancheta i-a provocat soțului dumneavoastră o depresiune nervoasă, care l-a împins la sinucidere.“ Smiley nu spuse nimic.

– A fost un joc, spuse ea, pe neașteptate, un conflict absurd de idei; nu a avut nimic de a face nici cu el, nici cu altă persoană. De ce vă ocupați de noi? Întoarceți-vă la Whitehall și căutați alți spioni pe planșetele voastre de desen. Făcu o pauză fără să dea vreun semn de emoție, în afară de flăcările pe care le aruncau ochii ei. Suferiți de o boală veche, domnu-le Smiley, continuă ea, luând o țigară din pachet; și am văzut multe victime ale acestei boli. Minte se separă de trup, gândește ruptă de realitate, conduce un regat de hârtie și ticluiește la rece pierderea victimelor ei de hârtie. Dar, uneori,

despărțirea dintre lumea dumitale și lumea noastră nu este completă; dosarelor le cresc capete, brațe și picioare și momentul acesta este groaznic, nu-i așa? Numele au familii și dosare, precum și rațiuni umane care să explice tristele consemnări din dosare și așa-zisele păcate. Când se întâmplă lucruri de genul acesta, mi-e milă de voi. Se întrerupse din nou o clipă, apoi continuă: Se întâmplă ca în cazul statului și poporului. Statul este și el un vis, un simbol a ceva care nu există, o deșertăciune. O minte fără trup, un joc cu norii de pe cer. Dar statele fac războaiele, nu-i așa, și întemnițează oameni? A-și clădi visele din doctrine, câtă puritate! Soțul meu și eu însămi am fost curățați, nu-i așa? îl privea fix, iar accentul ei devenise mai pronunțat.

– Vă numiți statul, domnule Smiley; nu vă găsiți locul printre oamenii adevărați. Ați aruncat o bombă din cer: nu coborâți aici pentru a privi sângele, pentru a auzi țipetele. Nu ridicase glasul; privirea ei se pierdea în gol, undeva dincolo de Smiley. Păreți șocat. Ar trebui să plâng, presupun, dar nu mai am lacrimi, domnule Smiley. Sunt secătuită, copiii durerii mele sunt morți. Vă mulțumesc că ați venit, domnule Smiley. Acum puteți pleca, nu mai aveți ce face aici.

Smiley ședea pe scaun ușor aplecat în față, frecându-și mâinile dolofane așezate pe genunchi. Părea îngândurat și cuprins de cucernicie, ca un băcan citind Evanghelia. Pielea feței îi era albă și lucea la tâmpile și deasupra buzei superioare. Doar sub ochi era o umbră de culoare, jumătăți de lună mov, intersectate de rama grea a ochelarilor săi.

– Ascultați, doamnă Fennan, acea întrevvedere a fost aproape o formalitate. Cred că soțului dumneavoastră i-a făcut plăcere, că a fost chiar mulțumit că întreaga istorie s-a rezolvat.

– Cum *puteți* spune un asemenea lucru, cum *puteți*, acum când...

– Vă repet, doamnă, că acesta este adevărul. Discuția nici măcar nu a avut loc într-un birou oficial. Când am ajuns acolo, mi-am dat seama că biroul lui Fennan era un fel de cameră de trecere între alte două încăperi, așa că am plecat în parc și în cele din urmă ne-am dus într-o cafenea. Nu se poate spune, vă dați seama, că a fost un interogatoriu în adevăratul sens al cuvântului. I-am spus chiar că nu are de ce să se îngrijoreze, da, așa i-am spus. Nu înțeleg deloc acca scrisoare, nu are nici un...

– Nu mă refer la scrisoare, domnule Smiley, ci la ceea ce mi-a spus el mie.

Cum adică?

– Întrevederea aceea l-a tulburat nespus, așa mi-a mărturisit. Când s-a întors luni noapte, era disperat, aproape incoerent. S-a prăbușit într-un fotoliu și l-am convins să se ducă la culcare. I-am dat un calmant, care l-a ajutat să doarmă jumătate din noapte. A doua zi dimineața o luase iar de la capăt cu această istorie. L-a obsedat până la moarte.

Se auzi telefonul sunând la etajul de sus. Smiley se ridică în picioare.

– Scuzați-mă... trebuic să fie de la serviciu. Vă deranjează?

– Telefonul este în dormitorul din față, exact deasupra noastră.

Smiley urcă încet treptele, într-o stare de absolută nedumerire. Ce naiba putea să-i spună lui Maston?

Ridică receptorul, privind mecanic numărul înscris pe aparat.

– Walliston 2944.

– Suntem Centrala telefonică. Bună dimineața, domnule. Apelul dumneavoastră pentru opt și jumătate.

– O... o, da, mulțumesc foarte mult.

Puse receptorul în furcă, încântat de răgazul momentan ce i se oferea. Aruncă o privire scurtă în jurul încăperii. Era camera lui Fennan, austeră, dar confortabilă. În fața căminului cu gaze erau două fotolii. Smiley își aminti că, după război, Elsa Fennan a fost ținută la pat timp de trei ani. Fără îndoială, din obișnuință, ca un ecou al acelor vremuri, cei doi se instalau seara în fotoliile din dormitor. Întrândurile de pe fiecare parte a sobe: erau pline de cărți. Într-un colț mai îndepărtat, se găsea un birou, pe care se afla o mașină de scris. Felul în care erau dispuse lucrurile în cameră trăda o atmosferă de intimitate, era de-a dreptul emoționant și poate că pentru prima oară Smiley simți cu putere întreaga dramă a morții lui Fennan. Se întoarse în salon.

– Era pentru dumneavoastră. Apelul pentru opt și jumătate, de la Centrală.

Cum ea păstra tăcerea, Smiley îi aruncă o privire lipsită de curiozitate. Dar ea se întorsese și se uita pe fereastră; nu-i vedea decât spatele subțire nemișcat, foarte drept, părul lins și scurt, închis la culoare, în lumina dimineții.

O privi insistent. Îi trecu ceva prin minte, ceva de care ar fi trebuit să-și dea seama în dormitorul de sus, o idee atât de incredibilă încât, pentru o clipă, creierul său fu incapabil să o asimileze. Continuă să vorbească mecanic; trebuia să iasă de acolo, să fugă de telefon și de întrebările isterice ale lui Maston, să se îndepărteze de Elsa Fennan și de casa ei întunecată și tulburătoare. Să plece și să mediteze.

– Am abuzat destul de răbdarea dumneavoastră, doamnă Fennan. Vă voi urma sfatul și mă voi întoarce la Whitehall.

Din nou, mâna rece și plăpândă, din nou cuvinte de compasiune de-abia șoptite. Își luă paltonul din vestibul și ieși în

lumina dimineții. Soarele de iarnă tocmai apăruse pentru o clipă după ploaie și colora în tonuri palide și proaspete copacii și casele din Merridale Lane. Cerul era plumburiu, iar lumea de sub el era ciudat de luminoasă, reflectând razele soarelui pe care le furase de nicăieri.

Smiley porni agale pe poteca de pietriș, temându-se ca Elsa Fennan să nu-l cheme înapoi.

Chinuit de gânduri îngrijorătoare, se reîntoarce la poliție. În primul rând, doamna Fennan nu ceruse Centralei telefonice să fie chemată la ora opt și jumătate în dimineața aceea.

CAPITOLUL 4

„La Fântână“

Comisarul-șef de la Secția Criminalistică a poliției din Wallinston era un personaj corpolent, jovial, care evalua competența profesională în raport cu numărul de ani de serviciu și nu vedea nimic rău în acest obicei al său.

Inspectorul Mendel, dimpotrivă, era zvelt, cu ochi de veveriță cercetătoare și vorbea foarte repede din colțul gurii. Smiley îl compară în mintea lui cu un portar de fotbal, un om care își cunoștea teritoriul și căruia nu-i plăceau intrușii.

– Am primit un mesaj din partea departamentului dumneavoastră, domnule, vi se cere să telefonați imediat consilierului. Spunând acestea, după ce i-a arătat telefonul cu mâna lui enormă, comisarul a ieșit prin ușa deschisă a biroului său. Mendel a rămas. Smiley îl privi o clipă scrutător, ca o bufniță, cântărind omul care se afla în fața lui.

– Închideți ușa.

Mendel se apropie de ușă și o închise fără zgomot.

– Vreau să cer o informație la Centrala telefonică din Walliston. Cui trebuie să mă adresez?

– În mod normal, supraveghetoarei adjuncte. Supraveghetorul-șef este totdeauna cu capul în nori. Ea este cea care face toată treaba.

– Cineva, din Merridale Lane, nr. 15, a cerut să fie apelat de Centrală la ora opt și jumătate dimineața. Vreau să știu ora exactă când s-a făcut solicitarea și de către cine. Vreau să mai știu dacă acest apel trebuie repetat în fiecare dimineață și, în cazul acesta, vreau să cunosc toate detaliile.

Știți numărul?

– Walliston 2944. Abonatul este probabil Samuel Fennan.

Mendel se apropie de telefon și formă zero. Așteptând să i se răspundă, îi spuse lui Smiley:

Nu vreți să știe nimeni despre această cerere a dumneavoastră, nu-i așa?

– Nu. Nici măcar dumneata. Probabil că nu ne va fi de nici un folos. Dacă începem să trăncănim despre crimă, vom...

Mendel obținut Centrala și o ceru pe supraveghetoarea adjuncă.

– Suntem Secția Criminalistică din Walliston, biroul comisarului. Facem o anchetă... da, desigur... aștept să mă sunați... Pe linia noastră cu orașul, Walliston 2421.

Puse telefonul în furcă și așteaptă să-l sune Centrala.

– Deșteaptă fată, spuse el, fără să-l privească pe Smiley. Telefonul sună, iar el începu să vorbească imediat: Cercetăm o spargere în Merridale Lane. La numărul 18. S-ar putea ca făptașul să se fi folosit de casa de la numărul 15, ca punct de observație, pentru a putea opera în casa de vizavi. Puteți afla dacă au fost primite sau solicitate apeluri la postul Walliston 2944 în cursul ultimelor douăzeci și patru de ore?

Urmă o pauză. Mendel acoperi microfonul cu mâna și se întoarse către Smiley, schițând un zâmbet. Smiley îl plăcu pe loc.

– Întreabă fetele, spuse Mendel, și va cerceta și fișele de apel. Mendel reîncepu convorbirea și notă câteva cifre pe carnetul comisarului. Brusc se încordă și se aplecă peste birou. A, da? întrebă el pe un ton indiferent, ce contrasta cu atitudinea lui. Când a cerut acest lucru? Altă pauză... 19.55... un bărbat, da? Fata este sigură, nu-i așa?... Da, Înțeleg, e-n regulă. Oricum, vă mulțumesc foarte mult. Cel puțin știm cum stăm... deloc, mi-ați făcut un mare serviciu... o simplă ipoteză, asta e tot... trebuie să căutăm altă pistă. Bine, mulțumesc. Sunteți foarte amabilă și vă rog să păstrați tăcerea despre povestea aceasta... La revedere. Puse receptorul în furcă, rupse foaia din carnet și o vârî în buzunar.

– Este o cafenea nenorocită în apropiere, spuse Smiley repede. Trebuie să mănânc ceva Te invit la o cafea.

Telefonul sună. Smiley aproape îl simți pe Maston la celălalt capăt al firului. Mendel îl privi o clipă și păru să înțeleagă. Lăsă aparatul să sune și părăsiră imediat comisariatul, îndreptându-se către High Street.

Cafeneaua „La Fântână“, ținută de domnișoara Gloria Adam, era în stil Tudor, plină de alămuri și harnașamente, fiind renumită pentru miera de țară mai scumpă cu șase penny decât în orice altă prăvălie. Domnișoara Adam în persoană servea cea mai proastă cafea ce se putea bea la sud de Manchester și își numea clienții „prietenii mei“ Domnișoara Adam nu făcea afaceri cu prietenii, pur simplu îi prăda, ceea ce mărea cumva iluzia de amatorism cu pretenții pe care domnișoara Adam se străduia din răspuțeri să o mențină. Originile ei erau obscure, deși, când vorbea de tatăl ei, îi

spunea adesea „colonelul“ Prietenii domnișoarei Adam, pe care această amicitie i-a costat deosebit de mult, răspândiseră vorba că gradul de colonel îi fusese acordat de către Armata Salvării.

Mendel și Smiley se așezară la masa din colț, lângă sobă, și așteptau să li se aducă ceea ce comandaseră. Mendel îi aruncă lui Smiley o privire ciudată.

– Operatoarea își amintește apelul foarte bine; a venit la sfârșitul turei ei, aseară, la ora douăzeci fără cinci. S-a solicitat un apel la opt treizeci, în dimineața aceasta. Fennan însuși a făcut comanda, fata este absolut sigură.

– De ce?

– Se pare că Fennan a mai sunat la Centrală în ziua de Crăciun și a fost tot ea de serviciu. Dorea să le ureze tuturor Sărbători fericite. Fata a fost foarte impresionată. Au stat de vorbă destul de mult. Este sigură că același glas a făcut comanda de ieri. „Un domn foarte educat“, a spus ea.

– Da, dar nu are sens. A scris o scrisoare de sinucigaș la ora douăzeci și treizeci. Ce s-a întâmplat între orele douăzeci și douăzeci treizeci?

Mendel luă o servietă uzată din piele. Nu avea încuietoare și semăna mai degrabă cu o mapă pentru partituri, gândi Smiley. Inspectorul scoase un dosar galben și i-l întinse lui Smiley.

– Facsimilul scrisorii. Șeful a spus să vă dau o copie. Originalul se trimite la Externe și o altă copie la Marlene Dietrich.

– Cine dracu' mai este și asta?

– Îmi cer scuze, domnule. Așa îi spunem noi consilierului dumneavoastră. Cam toți cei din Secția Specială îi spun așa.

„Minunat, gândi Smiley, absolut minunat.“ Deschise dosarul și privi facsimilul. Mendel continua să vorbească:

– Este prima scrisoare de sinucigaș dactilografiată pe care am văzut-o vreodată. Și prima, care să poarte data și ora. Totuși, semnătura pare autentică. Am comparat-o la comisarierat cu o recipisă semnată de el în care era vorba de un obiect pierdut. Sunt identice.

Scrisoarea părea dactilografiată la o mașină de scris portabilă. Ca și denunțul anonim. Era semnată, clar și lizibil, de către Fennan. Sub adresa tipărită în frontispiciu, era scrisă data și dedesubt ora: 10.30 p.m.

Sir David,

După multe ezitări, am decis să-mi iau viața. Nu pot petrece restul zilelor ce mi-au rămas de trăit într-o atmosferă de suspiciune, de neloialitate. Îmi dau seama că mi-a fost distrusă cariera și că sunt victima unor informatori plătiți.

Al dumneavoastră,

Samuel Fennan

Smiley reciti aceste rânduri de câteva ori, concentrat, cu buzele strânse, ridicând surprins din sprâncene.

– Cum v-ați dat seama’?

– De ce să-mi dau seama?

– De apelul Centralei de azi-dimineață.

– O, l-am primit eu. Credeam că este pentru mine. Nu era... sunase Centrala. Nu mi-a picat fisa., credeam că este pentru ea. Am coborât și i-am spus.

– Ați coborât?

– Da. Au telefonul sus, în dormitor. De fapt, arată mai curând a salonaș... Doamna Fennan a fost mult timp ținută la pat și cred că au lăsat camera așa cum era pe atunci. O parte din ea seamănă mai mult cu un birou: cărți, mașină de scris, masă de lucru și așa mai departe.

– Mașina de scris?

– Da. Portabilă. Cred că a folosit-o ca să dactilografieze scrisoarea aceasta. Dar, vezi dumneata, când am preluat apelul, nu mi-a trecut prin cap că nu ar putea fi pentru doamna Fennan.

– De ce?

– Are insomnii, așa mi-a spus. Chiar a glumit pe tema aceasta. Când am sfătuit-o să se ducă să se odihnească, mi-a răspuns: „Trebuie să mă împac cu propriul meu trup douăzeci și patru de ore pe zi. Am trăit împreună mai mult decât majoritatea oamenilor“ A adăugat că somnul este un lux de care este privată. Atunci, de ce ar fi cerut să fie sunată la ora opt treizeci?

De ce să ceară soțul ei? Sau oricine altcineva? E aproape ora mesei. Doamne, ai grijă de serviciile publice!

Ai dreptate. Și pe mine m-a intrigat. Birourile Foreign Office-ului se deschid în mod tacit târziu, pe la zece, cred. Totuși, dacă Fennan nu se trezea până la opt treizeci, ar fi trebuit să dea zor să se îmbrace, să se bărbierească, să ia micul dejun și să prindă trenul. De altfel, putea să-l trezească nevastă-sa.

– Poate că a înșirat gogoși în legătură cu insomniile ei, spuse Mendel. Femeile pretind că nu dorm, că au migrene, chestii d-astea. Îi fac pe bărbați să creadă că sunt nervoase și temperamentale. Tâmpenii, de cele mai multe ori.

– Nu, ea n-ar fi putut chema Centrala, spuse Smiley negând din cap. Nu a fost acasă până la ora zece patruzeci și cinci. Presupunând chiar că s-ar fi înșelat în privința orei la care s-a întors acasă, nu putea să se ducă la telefon fără să observe cadavrul soțului ei. Și n-o să-mi spună nimeni că prima ei reacție, după ce l-a găsit mort, a fost să se urce la

etaj și să telefoneze la Centrala telefonică solicitând un apel a doua zi dimineață, devreme, nu-i așa?

Își băură cafeaua în tăcere.

– Altceva, spuse Mendel.

– Da?

– Nevastă-sa s-a întors de la teatru la unsprezece fără un sfert, așa e?

– Așa zice ea.

– A fost singură?

– Habar n-am.

– Pariez că nu a fost singură. Pariez că a fost *forțată* să spună adevărul asupra acestui lucru și a bătut ora la mașină pentru a-și crea un alibi.

Gândurile lui Smiley se întoarseră la Elsa Fennan, la furia ei, la resemnarea ei. I se păru ridicol să se vorbească despre ea în acest fel. „Nu. Nu Elsa Fennan. Nu.“

– Unde a fost găsit trupul? întrebă Smiley.

– La baza scării.

– La baza scării?

– Da întins de-a curmezișul holului. Cu arma sub el.

– Și biletul? Unde era?

Lângă el, pe parchet.

– Altceva?

– Da, o cană cu cacao în salon.

– Înțeleg. Fennan se hotărăște să e sinucidă. Cere Centralei telefonice să fie sunat la ora opt și jumătate. Își pregătește o cană cu cacao și o duce în salon. Urcă în dormitor și bate scrisoarea de adio la mașină. Coboară din nou, se împușcă, lăsând cacaua nebăută. Toate se leagă foarte bine.

– Da, nu-i așa? Apropo, n-ar fi bine să sunați la serviciu?

– Uite așa se strică o prietenie frumoasă, îi spuse Smiley, aruncându-i o privire echivocă. Îndreptându-se către automatul de lângă ușa pe care scria „Intrarea străinilor interzisă“, îl auzi pe Mendel murmurând: „Presupun că asta spui tuturor“ Zâmbea într-adevăr în timp ce forma numărul lui Maston.

Maston dorea să-l vadă imediat.

Se reîntoarse la masă. Mendel învârtea lingurița într-o a doua ceașcă de cafea, ca și cum această operațiune cerea maximum de atenție. Mânca o chiflă foarte mare.

Trebuie să mă întorc la Londra, spuse Smiley, oprindu-se în dreptul lui.

Ei bine, așa i se dă drumul lupului între oi, comentă Mendel, întorcându-și brusc privirea de veveriță către Smiley. Mă înșel oare? Vorbea din vârful buzelor, restul gurii fiind ocupat cu mestecatul chiflei.

– Dacă Fennan a fost omorât, nici o forță de pe lume nu va putea împiedica presa să pună mâna pe această poveste..., spuse el, adăugând în sinca lui: „Cred că lui Maston nu-i va plăcea deloc. Ar fi preferat sinuciderea“

Orice ar fi, trebuie să luăm în considerare și această eventualitate, nu-i așa?

Smiley nu răspunse nimic, încruntându-se cu multă seriozitate. Îl putea auzi pe Maston ridiculizându-i suspiciunile, respingându-le agasat cu un hohot de râs.

– Nu știu ce să zic, chiar nu știu, spuse el în cele din urmă.

„Trebuie să mă întorc la Londra, gândi el, la Casa Ideală a lui Maston, la lupta pe viață și pe moarte a suspiciunilor și a oprobiilor. La absurditatea includerii unei tragedii umane în limitele unui raport de trei pagini.“

Ploua din nou, o ploaie călduță, mocănească. Între Cafeneaua „La Fântână“ și comisariatul de poliție reuși să se ude până la piele. Își scoase paltonul și îl aruncă pe bancheta din spate a mașinii. Se simțea ușurat că pleca din Walliston, cu toate că trebuia să se ducă la Londra. Când viră pentru a se angaja pe șoseaua principală, zări cu colțul ochiului silueta lui Mendel, cu pălăria lui moale, cenușie, înnegrită de ploaie, îndreptându-se stoic, cu pași apăsați, către gară. Lui Smiley nu-i trecuse prin cap să se ofere să-l ducă la Londra și își reproșa acum lipsa de amabilitate. Mendel, indiferent la subtilitățile situației, deschise portiera din partea cealaltă și se urcă în mașină.

– Ce noroc, remarcă el. Urăsc trenurile. Mergeți la Cambridge Circus? Ați putea să mă lăsați și pe mine în apropiere de Westminster?

Porniră și Mendel scoase o cutie veche verde de tutun și începu să-și sucească o țigară. O apropie de gură, se răzgândi, i-o oferă lui Smiley, aprinzându-i-o cu o brichetă extraordinară ce arunca o flacără albastră de vreo cinci centimetri.

Păreți deosebit de îngrijorat, spuse Mendel.

– Sunt.

– Dracul acela pe care nu-l cunoști îți pune capac în cele din urmă, spuse Mendel după câteva minute de tăcere.

Parcurseseră șapte sau opt kilometri, când Smiley trase mașina la marginea drumului.

– Te-ar deranja foarte mult dacă ne-am întoarce la Walliston? întrebă el, privindu-l pe Mendel.

– Bună idee. Hai să mergem s-o luăm la întrebări.

Smiley întoarse mașina și porni fără grabă la drum către Walliston, cu destinația Merridale Lane. Lăsându-l pe

Mendel în mașină, porni pe jos pe poteca de pietriș, ce îi era deja familiară.

Ea îi deschise ușa și, fără să scoată un cuvânt, îl conduse în salonaș. Purta aceeași rochie, iar Smiley se întrebă cum își petrecuse timpul de când o lăsase singură în dimineața aceea.

Se plimbase oare prin casă sau a stat nemișcată pe un scaun în salon? Sau sus în dormitorul cu fotolii de piele? Cum se simțea ea ca proaspătă văduvă? Își putea da oare seama de ce i se întâmplase, mai era încă în starea aceea de exaltare tainică care începe odată cu doliul? Se privea în oglinzi, străduindu-se să discearnă vreo schimbare, oroarea întipărită pe față sau încercând să plângă atunci când nu putea?

Nici unul dintre ei nu se așază, amândoi evitând din instinct să repete întrevederea de dimineață.

– Îmi pare foarte rău că vă deranjez din nou, doamnă Fennan, dar trebuie să vă mai întreb ceva.

În legătură cu apelul acela, presupun; apelul de la Centrala telefonică?

Da.

Mi-am închipuit că s-ar putea să vă intrige. O femeie care are insomnii să ceară să fie trezită dimineața devreme, spuse ea, făcând eforturi să pară dezinvoltă.

– Da. Mi s-a părut ciudat, mărturisesc. Vă duceți des la teatru?

– O dată la două săptămâni. Știți, sunt membră a Clubului Weybridge Repertory. Particip la toate activitățile lui. Am un loc rezervat, în prima marți a fiecărei serii de reprezentații. Soțul meu lucra marțea până târziu. Nu mă însoțea niciodată; nu se deranja decât pentru piesele clasice.

– Dar îi plăcea Brecht, nu-i așa? L-au interesat foarte mult reprezentațiile date la Londra de către „Berliner Ensemble“

Îl privi o clipă, apoi surâse brusc. Smiley își dădea seama pentru întâia oară de acel zâmbet. Era încântător, întregul ei chip luminându-se ca al unui copil.

Smiley avu o imagine fugitivă a Elsei Fennan pe vremea când era fetiță – băiețoasă, sprintenă, subțire ca o trestie, semănând cu Mica Fadette a lui George Sand, pe jumătate femeie, pe jumătate fetișcană, volubilă, mincinoasă. Și-o imagină în chip de *Backfisch*, cum le spun germanii celor de vârstă ingrată a pubertății, seducătoare, bătându-se ca o pisică pentru a-și apăra drepturile. Dar o văzu și înfometată, chircită în lagărul de concentrare, agățându-se cu toată puterea de viață. Zâmbet patetic, care evoca deopotrivă inocența de altădată și arma oțelită, folosită în lupta pentru supraviețuire.

– Mă tem că explicația pentru acest apel frizează ridicolul, spuse ea. Am o memorie foarte proastă, de-a dreptul îngrozitoare. Când mă duc la cumpărături, uit ce am de cumpărat, îmi aranjez o întâlnire prin telefon și uit de ea imediat după ce am pus receptorul în furcă. Invit lume să-și petreacă sfârșitul de săptămână la noi și când vin musafirii nu găsesc pe nimeni acasă. Uneori, când este absolut necesar să-mi amintesc ceva, dau telefon la Centrală și cer operatoarei să mă sune cu câteva minute înainte de ora respectivă. E ca un nod la batistă, însă nodul nu ne poate răsună în urechi, nu-i așa?

Smiley o scruta din priviri. I se uscaseră gâtul și fu nevoit să-și înghită saliva înainte de a o întreba:

– Pentru ce ați solicitat apelul de data aceasta, doamnă Fennan?

– Asta-i problema, îi răspunse ea, arborând din nou surâsul său încântător. Am uitat complet.

CAPITOLUL 5

Maston la lumina lumânărilor

Rulând fără să se grăbească spre Londra, Smiley nu mai era conștient de prezența lui Mendel alături de el.

A fost o vreme când însăși ideea de a se afla la volanul unei mașini era o destindere pentru el; când găsea, în irealitatea unei lungi călătorii solitare, un paliativ pentru mintea sa tulburată, când oboseala câtorva ore de condus îi permitea să uite cele mai serioase griji.

Poate că acesta este unul dintre semnele cele mai subtile ale maturității și anume că nu mai putea să-și mortifice astfel creierul. Recurgea acum la măsuri mai severe: a încercat chiar, o dată, să-și imagineze o plimbare printr-un mare oraș european, reținând, la Berna, de pildă, magazinele și imobilele prin fața cărora avea să treacă în drumul său de la Catedrală până la Universitate. Dar, în ciuda acestor exerciții mentale atât de drastice, fantomele prezentului își făceau apariția și-i goneau visele. Era Ann, care îi furase pacea sufletească, Ann, care cândva făcuse prezentul atât de important pentru el și îl deprinsese cu mici tabieturi cotidiene și care, părăsindu-l, îl lăsase fără nimic.

Nu-i venea să creadă că Elsa Fennan își ucisese bărbatul. Instinctul o învățase să apere, să agonisească lucrurile prețioase ale vieții, să construiască în jurul ei simbolurile unei existențe normale. Nu era în ea nici un fel de agresivitate, nici un fel de voință în afară de aceea de a păstra ceea ce dobândise.

„Dar poți să știi? Ce scrisese Hesse?“ „Ce ciudat e să rătăcești prin ceață, fiecare este singur. Nici un copac nu-și cunoaște vecinul. Fiecare este singur.“ „Nu știm nimic unii despre alții, absolut nimic, cugetă Smiley. Oricât de apropiați am trăi unii de alții, la orice oră din zi sau din noapte am căuta să ne aflăm unii altora cele mai ascunse gânduri, nu știm nimic. Cum aș putea să o judec pe Elsa Fennan? Cred că-i înțeleg suferințele și minciunile dictate de teamă, dar ce știu despre ea? Nimic.“

Mendel îi arată un indicator rutier.

Aici locuiesc. Mitcham. Nu-i un loc rău deloc. M-am săturat de garsoniere. Mi-am cumpărat aici o căsuță decentă, despărțită cu un zid de cea vecină. Ca să am unde să-mi duc zilele când ies la pensie.

Să ieși la pensie? Mai ai mult de așteptat până atunci.

Da. Trei zile. De aceea mi s-a încredințat cazul ăsta. Totul este simplu, nici o complicație. Dă-i-l bătrânului Mendel și o să se aleagă praful de caz.

– Ia uite! Presupun că luni nu vom mai avea nici unul de lucru.

Îi lăsa pe Mendel la Scotland Yard, iar el își continuă drumul spre Cambridge Circus.

Intrând în clădire, își dădu seama că toți ceilalți erau la curent. După expresia de pe chipurile lor, după schimbarea subtilă în privire, după atitudine. Se duse direct spre biroul lui

Maston. Secretara acestuia era la masa ei de lucru și ridică rapid privirea când îl simți intrând.

– Consilierul este aici?

– Da. Vă așteaptă. E singur. În locul dumneavoastră aș ciocăni la ușă și aș intra. Maston însă deschisese ușa și îl chemă înăuntru. Purta un sacou negru și o pereche de pantaloni reiați. „S-a terminat cu eleganța de prost-gust“, gândi Smiley.

Am încercat să te contactez. N-ai primit mesajul meu? îl întrebă Maston.

– Ba da, dar nu aș fi putut să-ți vorbesc.

– Nu înțeleg.

Ei bine, nu cred că Fennan s-a sinucis; a fost mai curând asasinat. Nu puteam să-ți spun așa ceva la telefon.

Maston își scoase ochelarii și-l privi uimit pe Smiley.

Asasinat? De ce?

– Fennan a scris biletul la ora 10.30, aseară, dacă acceptăm că ora înscrisă acolo este corectă.

– Și?

– Și, la 7.55, a chemat Centrala telefonică solicitând să fie sunat a doua zi dimineața, la ora 8.30.

– Cum dracu' ai aflat?

Eram în casă azi-dimineață, atunci când a sunat Centrala. Am ridicat receptorul crezând că este vorba de o comunicare de la Departament.

Cum poți fi atât de sigur că Fennan este cel care a solicitat apelul?

M-am interesat. Operatoarea de la Telefoane îi cunoaște bine vocea lui Fennan; e sigură că a fost el și că a sunat aseară la opt fără cinci.

Deci Fennan se cunoștea cu fata?

– Dumnezeu, nu! Pur și simplu schimbau amabilități, glumeau la telefon, din când în când.

– Și de aici ai ajuns la concluzia că a fost asasinat?

– Păi, am întrebat-o pe nevastă-sa în legătură cu acest apel...

– Și?

– A mințit. Mi-a declarat că ea a solicitat apelul. Pretinde că este teribil de distrată, că mai cere câteodată Centralei telefonice să o sune, așa cum alții și-ar face un nod la batistă, atunci când are o întâlnire importantă. Mai este ceva: chiar înainte de a-și trage un glonț în cap, Fennan și-a preparat o cană cu cacao. Nu a mai băut-o.

Maston asculta în tăcere. În cele din urmă, zâmbi și se ridică.

Cred că este o neînțelegere, spuse el. Te-am trimis acolo să descoperi de ce s-a omorât Fennan. Te întorci și-mi spui că nu s-a omorât. Nu suntem polițiști, Smiley.

– Nu. Mă întreb și eu uneori ce suntem.

– Ai descoperit ceva care ne-ar putea afecta situația de aici, orice care să explice gestul său? Un lucru care să susțină scrisoarea de sinucigaș?

Smiley ezită înainte de a da un răspuns. Prevăzuse întrebarea.

Da. Potrivit spuselor doamnei Fennan, soțul ei a fost foarte supărat după întrevederea pe care am avut-o cu el. „Să faci bine să asculte și el întreaga poveste.” Era obsedat, nu reușea să adoarmă. I-a dat un sedativ. Întreaga ei relatare cu privire la reacția lui Fennan în urma întrevederii susține scrisoarea. Smiley tăcu un minut, clipind prosteste din ochi. Uite unde voiam să ajung: nu cred că ea spune adevărul. Nu cred că biletul a fost scris de Fennan, nici că acesta ar fi avut vreo intenție să moară. Nu putem da la o parte pur și simplu toate

aceste nepotriviri, continuă el întorcându-se către Maston. Altceva Nu am apelat la un specialist, dar există o similitudine între scrisoarea anonimă și biletul lui Fennan. S-ar spune că sunt dactilografiate la aceeași mașină. Pare ridicol, dar așa este. Trebuie să avertizăm poliția... să o punem la curent cu faptele.

– Faptele? repetă Maston. Ce fapte? Să admitem că a mințit. Este, desigur, o femeie ciudată, străină, evreică. Doar Dumnezeu știe căile întortocheate ale minții ei. Mi s-a spus că a suferit în timpul războiului, că a fost persecutată și așa mai departe. S-ar putea ca ea să vadă în tine opresorul, inchizitorul. Simte că ai mirosit ceva, o cuprinde panica și îți povestește prima minciună care îi trece prin cap. Și doar pentru atât poți s-o faci criminală?

– Atunci, de ce a sunat Fennan la Centrală? De ce și-a pregătit o cană de cacao?

– Cine poate ști? Glasul lui era mai plin, mai persuasiv. Dacă tu sau eu, Smiley, am ajunge vreodată la o astfel de soluție extremă, înfiorătoare, hotărâți să ne luăm viața, cine poate ști care ne vor fi ultimele gânduri? Și în cazul lui Fennan? Își vede cariera distrusă, iar viața își pierde orice sens pentru el. Ar fi de neconceput să fi dorit, într-un moment de slăbiciune sau de nehotărâre, să audă o altă voce umană, să simtă din nou căldura unui contact uman înainte de a muri? Poate părea absurd, sentimental, dar nu este improbabil în cazul unui om cu nervii la pământ, atât de obsedat încât să-și ia viața.

Smiley fu nevoit să-i recunoască o calitate: Maston era un bun comediant, iar în acest domeniu, Smiley nu putea concura cu el. Dintr-odată, simți cum îl cuprinde o panică iscată dintr-un sentiment de frustrare de neîndurat. În același timp,

îl apucă o furie nestăpânită împotriva acestui lingău ipocrit, a acestui filfizon scârbos cu părul lui încărunțit și zâmbetul lui bine gândit. Panica și furia crescură ca un val uriaș, izbucnind din piept și inundându-i întreg trupul. Se înroși la față, ochelarii i se aburiră, ochii i se umplură de lacrimi, ceea ce-i făcea umilința și mai nesuferită.

Maston, care din fericire nu observase nimic, își continuă perorația:

– Nu-mi poți cere să-i sugerez ministrului de interne, pe baza unor astfel de indicii, că poliția a ajuns la o concluzie eronată; știi și tu cât de delicate sunt raporturile noastre cu poliția. Pe de o parte, există suspiciunile tale, și anume că, aseară, comportamentul lui Fennan nu a fost în concordanță cu intenția de a se sinucide. Soția lui te-a mințit, după câte se pare. Pe de altă parte, dispunem de opinia unor polițiști cu experiență, care nu au găsit nimic necurat în circumstanțele morții și mai avem și declarația doamnei Fennan că soțul ei a fost nespus de tulburat din cauza întâlnirii cu tine. Îmi pare rău, Smiley, dar asta e tot.

Urmă un moment de tăcere absolută. Smiley își regăsea treptat calmul, dar efortul îl copleșise și îl lăsase fără glas. Privea printre pleoapele strânse cu ochii lui de miop; obrazii lui buhăiți și brăzdați de riduri erau încă îmbujorați, iar gura îi rămăsese prosteste deschisă. Maston așteptă să-l audă vorbind, dar Smiley era prea obosit și brusc încetase să-l mai intereseze ceva. Fără să-i acorde nici o privire lui Maston, se ridică și ieși din încăpere.

Ajunse în propriul său birou și se așeză la masa de lucru. Se uită mecanic printre lucrările din fața lui. Tava de corespondență intrată nu conținea mare lucru: câteva circulare de serviciu și o scrisoare personală adresată domnului G. Smiley,

Ministerul Apărării. Scrisul îi era necunoscut. Desfăcu plicul și citi scrisoarea:

Dragă Smiley,

Trebuie neapărat să luăm masa de prânz împreună, mâine la Compleat Angler, la Marlow. Fă, te rog, tot posibilul să ne întâlnim acolo, la ora treisprezece. Trebuie să-ți comunic ceva.

Al tău,

Samuel Fennan

Era scrisă de mână și purta data zilei precedente, marți, 3 ianuarie. Fusesse pusă la poștă la Whitehall, la ora optsprezece.

Ținând scrisoarea cu vârfurile degetelor, Smiley se uită fix la ea câteva minute în șir, cu capul înclinat într-o parte. Apoi o puse pe masă, deschise sertarul și scoase o foaie albă de hârtie. Așternu o scrisoare scurtă către Maston, anunțându-i demisia, și prinse de foaie cu un bold invitația lui Fennan. Sună secretara, lăasă scrisoarea în tava de corespondență de ieșire și se îndreptă spre lift. Ca de obicei, acesta era blocat la subsol cu masa rulantă de ceai a Arhivei. După ce așteptă puțin, Smiley porni în jos pe scări. La jumătatea acestora, își aminti că-și uitase în birou treniul și câteva fleacuri personale. „Nu contează, gândi el, mi le vor trimite acasă.“

Se așeză în mașina sa, în parcare, și privi fix prin parbrizul șiroind de ploaie.

Puțin îi păsa, de fapt nu-i păsa absolut deloc. Era, bineînțeles, surprins. Surprins că fusesse cât pe ce să-și piardă sângele rece. Interviurile avuseseră un rol important în viața lui Smiley și se credea de mult timp imunizat împotriva acestor întrevederi de toate felurile: disciplinare, academice, medicale

și religioase. Natura sa secretă detesta scopurile tuturor interviurilor, intimitatea lor opresivă, realitatea lor ineluctabilă. Își aminti de o seară delirant de veselă cu Ann la Quaglino, atunci când i-a explicat lui Ann sistemul cameleon-tatuu, conceput pentru punerea în inferioritate a celui care formula întrebările.

Cinaseră la lumina lumânărilor; piele albă, perle fine. Au băut coniac. Și ochii lui Ann, larg deschiși și umezi, doar pentru el; Smiley făcând pe marele amoretz și reușind perfect. Ann, tandră și incitată de armonia ce se stabilise între ei.

– Și așa am învățat să fiu cameleon.

Vrei să spui că stăteai acolo râgâind, ca un broscoi prost-crescut?

– Nu, e vorba de culoare. Cameleonii își schimbă culoarea.

– Da, așa e! Se așază pe frunze verzi și se înverzesc. Te-ai înverzit, broscoiule?

Degetele lui mângâiară ușor vârfurile mâinilor ei.

– Ascultă-mă, boarfă mică, îți voi explica tehnica numită cameleon-tatuu, pusă la punct de către Smiley pentru anchetatorul impertinent. Chipul ei era foarte aproape de al lui, iar ea îl adora din priviri. Tehnica se bazează pe ideea că persoana care pune întrebările, ne iubind pe nimeni atât de mult ca pe sine, va fi fascinată de propria sa imagine. De aceea pretinzi că ai aceeași culoare socială, temperamentală, politică și intelectuală cu aceea a inchișitorului tău.

– Ești un broscoi pompos. Dar un amant inteligent.

– Tăcere! Se întâmplă ca această metodă să eșueze din cauza tâmpeniei inchișitorului sau a proastei lui dispoziții. În cazul acesta devii un tatuu.

– Și în cazul acesta, broscoiule, trebuie să porți plăci protectoare cornoase?

Nu. Trebuie să te plasezi într-o poziție atât de nepotrivită încât să-i fii superior. Am fost pregătit pentru confirmare de către un episcop în retragere. Eu constituiam toate oițele sale și, jumătate din vacanțele mele, am primit suficiente sfaturi pentru o dioceză întreagă. Dar, uitându-mă fix la chipul episcopului și închipuindu-mi că, sub privirea mea, fața i se va acoperi cu păr, mi-am păstrat ascendentul asupra lui. De atunci încolo, abilitatea mea în acest sens nu a făcut decât să crească. Puteam să-l transform în maimuță, să-l prind într-o fereastră tip ghilotină, să-l fac să participe în pielea goală la banchete masonice, să-l condamni să se târască pe burtă ca un șarpe...

– Broscoi *rău* ce ești!

Și astfel s-au petrecut lucrurile foarte bine. Dar, în întrevederile sale recente cu Maston, această forță de detașare îl părăsise; era prea profund implicat. Când Maston a preluat inițiativa, Smiley s-a simțit prea obosit și prea dezgustat ca să mai riposteze. Presupunea că Elsa Fennan își omorâse soțul, că avusese un motiv destul de serios să comită această faptă și pur și simplu chestiunea nu l-a mai interesat. Problema înțetate să mai existe; suspiciunea, experiența, percepțiile, bunul-simț, toate acestea nu erau considerate de către Maston elemente factice. Fapte incontestabile erau doar hârtiile, miniștrii, mai ales cel de la Interne. Departamentul nu se preocupa de impresiile vagi ale unui singur funcționar, atunci când acestea intrau în conflict cu politica lui.

Smiley era epuizat, simțea o oboseală profundă, apăsătoare. Rulă încet spre casă. Va cina în oraș diseară. Ceva cu totul special. Acum era ora prânzului și își va petrece după-amiaza urmărindu-l pe Olearius în peregrinările sale prin Rusia în călătoria sa hanseatică. Apoi va lua masa la

Quaglino și va ridica un pahar solitar în cinstea asasinului căruia i-a reușit lovitura – care nu putea fi probabil decât Elsa – pentru a-i mulțumi că a pus capăt carierei lui George Smiley în același timp cu viața lui Sam Fennan.

Nu uită să-și ia rufele de la curățătoria de pe Sloane Street și viră în cele din urmă în Bywater Street, unde găsi un loc să-și parcheze mașina, la trei case mai încolo de locuința sa. Coborî, ținând în brațe rufele împachetate în hârtie cafenie, încuie cu grijă portierele și, din obișnuință, înconjură mașina, verificând toate clanțele. Ploua mărunț în continuare. Constată plictisit că, din nou, cineva își parcase mașina în fața casei lui. Mulțumesc lui Dumnezeu, doamna Chapel se gândise să-i închidă fereastra dormitorului, altfel ploaia ar fi...

Intră brusc în alertă. Ceva se mișcase în salon. O lumină, o umbră, o formă umană; ceva, era sigur. Văzuse ceva sau îi șoptise ceva instinctul? Să-l fi avertizat oare acea abilitate latentă dobândită în cursul exercitării meseriei sale? Vreun simț subtil, vreun nerv, un vag simț al percepției îl alertase, iar el ținuse seama de acest avertisment.

Fără să gândească o clipă, vârî cheile înapoi în buzunarul paltonului, urcă treptele ce duceau la ușă și sună.

Sonerie se auzi strident în toată casa. Urmă o clipă de liniște, apoi Smiley auzi zgomotul distinct de pași ce se apropiau de ușa de la intrare, pași apăsați, siguri. Clinchetul lanțului, pocnetul broaștei Ingersoll și ușa se deschise rapid, fără ezitare.

Smiley nu-l văzuse pe individ în viața lui: înalt, blond, inimos, în jur de treizeci și cinci de ani. Costum gri-deschis, cămașă albă și cravată argintie – îmbrăcăminte de diplomat. German sau suedez. Mâna sa stângă rămăsese nonșalantă în buzunarul sacoului.

Smiley îl privi ca și cum ar fi vrut să se scuze.

— Bună seara, domnule. Domnul Smiley este acasă, vă rog?

Ușa se deschise complet. O scurtă tăcere.

— Da. Nu intrați?

Ezită pentru o fracțiune de secundă.

— Nu, mulțumesc. Vreți să aveți amabilitatea să-i predați asta? întrebă el, întinzând pachetul cu rufe. Coborî treptele și se întoarse la mașină. Știa că era urmărit. Demară, viră și se îndreptă către Sloane Square. Fără să arunce nici o privire către casă. Găsi un loc de parcare în Sloane Street, opri și notă cu repeziciune în carnet șapte serii de numere, cele șapte parcate pe Bywater Street.

Ce trebuia să facă? Să oprească un polițist? Individul, oricine o fi fost acela, plecase probabil până acum. În plus, mai erau și alte considerente. Smiley încuie din nou portiera, traversă strada și intră într-o cabină telefonică. Sună la Scotland Yard, obținu legătura cu Secția Specială și îl ceru pe inspectorul Mendel. Dar se pare că inspectorul, după ce își prezentase raportul superiorului său, anticipase în mod discret plăcerile pensionării și plecase la Mitcham. Smiley obținu adresa lui, după ce turnase o mulțime de minciuni, și urcă din nou în mașină. Ocoli trei sferturi din piață și ieși în dreptul Podului Albert. Luă un sandvici și un whisky mare la o cârciumioară cu vedere către fluviu, deschisă de curând, și, un sfert de oră mai târziu, trecea podul în drum către Mitcham. Ploaia răpăia în continuare pe mașina lui mică, obișnuită. Era îngrijorat, foarte îngrijorat.

CAPITOLUL 6

Ceai și simpatie

Ploua în continuare când a ajuns. Mendel era în grădină, purtând cea mai extraordinară pălărie pe care Smiley o văzuse vreodată. Inițial fusese o pălărie Anzac, pălărie purtată de ostașii trupelor australicene și neozeeleze în timpul Primului Război Mondial, însă borul ei imens era lăsat pe toate părțile, așa că Mendel părea o ciupercă foarte înaltă. Era aplecat deasupra unui butuc, cu o secure amenințătoare, dar ascultătoare, în mâna lui dreaptă vânoasă.

Îi privi cu asprime pe Smiley, apoi chipul i se luminează de un zâmbet în timp ce îi întinse mâna să-l salute.

– Necazuri? întrebă Mendel.

– Necazuri.

Smiley îl urmă în casă. O casă de periferie, dar confortabilă.

– Nu e făcut focul în salon, de-abia m-am întors. Ce ai zice de o ceașcă de ceai la bucatărie?

Se duseră la bucatărie. Smiley reținu amuzat curățenia exemplară, ordinea aproape feminină care domnea în jurul său. Doar un calendar al poliției, atârnat pe perete, năruia

iluzia. În timp ce Mendel punea ceainicul pe foc și vedea de cești și farfurioare, Smiley îi povesti, fără patimă, ce i întâmplase în Bywater Street. După ce și-a încheiat relatarea, Mendel îl privi mult timp în tăcere.

– De ce te-a poftit înăuntru?

Smiley clipi și se înroși ușor.

– Asta m-am întrebat și eu. Am fost descumpănit o clipă. Am avut noroc că aveam pachetul acela, spuse el și sorbi o gură de ceai. Nu cred însă că s-a lăsat păcălit de pachet. E posibil, dar m-ar mira. M-ar mira foarte mult.

– Crezi că pachetul nu a folosit la nimic?

– Ei bine, pe mine nu m-ar fi dus. Un om mărunțel, care coboară dintr-un Ford, livrează rufe la domiciliu. Cine puteam să fiu? În plus, am întrebat de Smiley și apoi n-am mai intrat... cred că i s-a părut foarte ciudat.

– Dar ce căuta? Ce avea de gând să-ți facă? Cine a crezut că ești?

– Aici e întrebarea. Cred că mă aștepta pe mine, dar, mai mult ca sigur, nu a prevăzut că voi suna la ușă. A fost prins pe picior greșit. Presupun că avea intenția să mă omoare. De aceea mi-a și spus să intru: m-a recunoscut, fără îndoială, după o fotografie, dar nu era prea sigur.

– Isuse, exclamă Mendel, după ce-l privi o clipă în tăcere.

– Să presupunem că am dreptate, continuă Smiley, că am dreptate de la cap la coadă. Să presupunem că Fennan *a fost* asasinat aseară și că eram și eu *cât pe ce* să-l urmez în dimineața aceasta. Spre deosebire de tine, în profesia mea nu am parte în mod normal de câte un cadavru pe zi.

– Ce vrei să spui?

– Nu știu. Pur și simplu nu știu. Poate că, înainte de a merge mai departe, ai verifica întâi mașinile astea. Erau parcate pe Bywater Street în dimineața aceasta.

– De ce nu le verifici tu însuși?

Smiley îl privi o clipă încurcat. Apoi își aminti că nu i-a spus despre demisia sa.

– Scuză-mă, dar nu ți-am spus, nu-i așa? Mi-am înaintat demisia azi-dimineață. Exact la timp ca să nu fiu dat afară. Așa că sunt liber ca pasărea cerului și fără vreo slujbă prezentă sau viitoare.

Mendel luă lista cu numerele de înmatriculare și se duse în vestibul să dea un telefon. Se întoarse după vreo două minute.

– Ne vor suna peste o oră, a spus el. Hai să-ți arăt proprietatea. Te pricepi la albine?

– Oarecum. Pe vremea când eram la Oxford, m-au prins științele naturale. Era pe cale să-i povestească cum se luptase cu textele lui Goethe privind metamorfoza plantelor și a animalelor, sperând că va descoperi la fel ca și Faust „ce îi este hărăzit omenirii să simtă“. Voia să-i explice de ce era imposibil să înțelegi Europa secolului al nouăsprezecelea dacă nu aveai anumite cunoștințe de științe naturale. Avea un elan de sinceritate, de mare seriozitate, îi mișunau prin cap tot felul de idei importante, conștient, în același timp, că această stare de surescitare se datora evenimentelor din dimineața aceea, pe care creierul său le analiza fără încetare. Își simțea palmele umede.

Mendel îl conduse afară prin ușa din spate: trei stupi, bine întreținuți, se aliniau lângă peretele scund, din cărămidă, din fundul grădinii. Stăteau în picioare sub ploaia mărunță, iar Mendel vorbea:

– Întotdeauna am vrut să cresc albine, să văd despre ce e vorba. Am citit o mulțime despre ele și, crede-mă, îmi este o frică de moarte. Ciudate animăluțe. Dădu de câteva ori din cap pentru a conferi mai multă greutate acestei afirmații și Smiley îl privi din nou cu interes. Avea o față subțire, dar cărnosă, cu o expresie lipsită de comuni-cativitate; părul său cărunt, de culoarea fierului, era tuns perie și țepos. Părea să nu-l intereseze vremea, tot atât cât vremii nu-i păsa de el. Smiley cunoștea exact viața pe care o dusesse Mendel, o constatase la toți polițiștii din lume, aceeași piele tăbăcită, aceleași depuneri de răbdare, de amărăciune și de furie. Putea ghici orele lungi, sterile, de supraveghere pe orice vreme, așteptând pe cineva care putea să nu apară niciodată... sau să vină și să plece prea repede. Și mai știa în ce măsură Mendel și ceilalți ca el se aflau la cheremul personalităților – capricioase și neobrăzate, nervoase și schimbătoare, arareori înțelepte și înțelegătoare. Știa cum putea fi neutralizată o ființă inteligentă din cauza stupidității superiorilor săi, cum săptămâni întregi de muncă răbdătoare – douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru – puteau fi anihilate de astfel de personaje.

Mendel îl conduse de-a lungul unei poteci cu pietriș până la stupi și, fără să-i pese de ploaie, începu să demonteze unul dintre ei, demonstrându-i și explicându-i despre ce era vorba, cu fraze sacadate, întrerupte de pauze lungi, indicându-i precis și fără să se grăbească cu degetele lui fine ceea ce voia să-i arate.

Reintrară în cele din urmă în casă și Mendel îi arătă lui Smiley cele două camere de la parter. Salonașul era plin de flori: perdele înflorate, covor înflorat, huse înflorate pe mobilă într-o vitrină mică erau niște halbe de bere, sub formă de omuleți veseli și grași, numiți Toby, și o pereche de pistoale

foarte frumoase, lângă o cupă câștigată la un concurs de trageri la țintă.

Smiley îl urmă la etaj. Soba de pe palier răspândea un miros de parafină, iar din camera de baie se auzea gălgâitul posac al cazanului de apă.

Mendel îi arată dormitorul.

– Apartamentul nupțial. Am cumpărat un pat cu o liră de la solduri. Salteaua este cu arcuri. E uimitor ce poți descoperi la astfel de vânzări. Covoarele provin de la regina Elisabeta, care le schimbă în fiecare an. Le-am cumpărat de la o prăvălie din Watford.

Smiley stătea în pragul ușii, puțin stânjenit. Mendel se întoarse și trecu înaintea lui pentru a deschide ușa celui alt dormitor.

– Și asta este camera ta. Dacă o vrei. În locul tău, n-aș sta acasă în noaptea aceasta. N-ai de unde să știi ce se poate întâmpla, nu-i așa? De altfel, vei dormi mai bine aici, aerul este mai curat. Smiley încercă să protesteze. Tu decizi. Faci ce vrei. Mendel părea prost-dispus și stânjenit. Ca să vorbesc sincer, nu înțeleg în ce constă munca ta, tot așa cum tu nu știi nimic despre munca poliției. Faci așa cum vrei. După câte am văzut, ești în stare să te aperi și singur.

Coborâra la parter. Mendel aprinse gazul în soba din salon.

– Cel puțin, permite-mi să te invit la masă diseară, spuse Smiley.

Telefonul sună în vestibul. Era secretara lui Mendel, care îl suna în legătură cu numerele mașinilor.

Mendel reveni în încăpere. Îi înmână lui Smiley o listă de șapte nume și adrese. Patru din cele șapte nu prezentau nici un interes; proprietarii mașinilor locuiau în Bywater Street.

Rămâneau trei: o mașină închiriată de la Adam Scarr și Fiii, din Battersea, o camionetă, care aparținea firmei Severn Tile, din Eastbourne, și o a treia a Ambasadei Statului Panama.

– Am însărcinat pe cineva să se ocupe de mașina panameză. Nu va fi nici o dificultate: ambasada nu are decât trei mașini mari și late. Battersea nu este prea departe, continuă Mendel. Am putea da o raită pe acolo împreună, cu mașina ta.

– Neapărat, neapărat, se grăbi Smiley să răspundă. Și am putea lua masa de prânz în Kensington. Voi reține o masă la „Entrechat“.

Se făcuse ora patru. Cei doi vorbeau, de câțva timp, destul de dezlânat, despre albine și întreținerea casei. Mendel, foarte în largul său, Smiley, încă gânditor și stânjenit, străduindu-se să găsească tonul potrivit pentru această conversație, să nu pară prea deștept. Putea să-și închipuie ce ar fi avut de spus Ann despre Mendel. L-ar fi găsit încântător, dotat cu personalitate, și-ar fi compus un glas și chip nou pentru a-l imita și ar fi fabulat pe seama lui până când acesta s-ar fi încadrat în viețile lor și nu ar mai fi constituit un mister: „Iubitule, cine și-ar fi închipuit că poate fi un om atât de *plăcut*! Este ultimul om din lume pe care l-aș fi crezut capabil să-mi spună de unde să cumpăr pește mai ieftin. Și ce căsuță simpatică, *fără pretenții*. Cred că știe că halbele Toby sunt îngrozitoare, dar pur și simplu nu-i pasă. Găsesc că este un *amor*. Broscoiule, invită-l la noi la cină. Neapărat. Nu ca să ne batem joc de el, ci ca să-l *răsfățăm*“. Nu l-ar fi invitat, bineînțeles, dar Ann ar fi fost mulțumită, ar fi găsit un mijloc de a-l îndrăgi pe Mendel. Și după aceea, l-ar fi uitat imediat.

Asta dorea și Smiley, într-adevăr, să-l îndrăgească pe Mendel. Nu era atât de priceput ca Ann în această privință.

Ann era Ann. Fusesse cât pe ce să-și asasineze un nepot, student la Eton, pentru că băuse vin roșu la pește, dar dacă Mendel și-ar fi aprins pipa când mâncau clătite, nici nu ar fi remarcat.

Mendel mai făcu un rând de ceai și sorbeau amândoi câte o ceașcă. Pe la cinci și un sfert, plecară cu mașina lui Smiley către Battersea. Pe drum, Mendel cumpără un ziar de seară. Îl citea cu dificultate, la lumina răspândită de felinarele străzii. După câteva minute, exclamă pe un ton plin de venin:

– Friți! Friții *naibii*. Doamne, cât îi urăsc!

– Friți?

– Friți, nemțalăi, nenorociți de germani. N-aș da nici trei parale pe turma asta de oi carnivore. Au început iar să le rupă picioarele evreilor. Ca să ne dea tuturor la cap. Se vor din nou deasupra tuturor. Ca niște popice: dărâmă-le, pune-le în picioare! Iartă și uită. *De ce* să ierți, de ce să uiți, pentru numele lui Dumnezeu! Asta aș vrea să știu! De ce să uiți furturile, crimele și violurile doar pentru că au fost comise de milioane de oameni? Isuse, un amărât de funcționar de bancă ciupește zece șilingi din casa de bani și toată poliția metropolitană este pe urmele lui. Dar Krupp și toată șleahta aia împuțită... o, nu. Dacă aș fi evreu în Germania, aș... Dumnezeu!

Smiley păru să se trezească brusc.

– Ce-ai face? Ce-ai face, Mendel?

– O! Cred că aș înghiți fără să crâcnesc. Astăzi, toate astea nu sunt decât date statistice... politică. Nu se pune problema să le dai bomba cu hidrogen, din punct de vedere politic este absurd. Și uită-te la yankei... milioane de afurisiți de evrei în America. Ce fac? Să-i ia dracu', le dau nemților și mai multe bombe. Se înfrățesc ca porcii, apoi se aruncă în aer unii pe alții.

Mendel tremura de furie, iar Smiley tăcu o clipă, gândindu-se la Elsa Fennan.

– Și ce-i de făcut? întrebă el doar ca să spună ceva.

– Dumnezeu știe, răspunse Mendel pe un ton exasperat.

După ce cotiră pentru a se angaja pe Battersea Bridge Road, opriră lângă un polițist, postat pe trotuar. Mendel îi arată legitimația de inspector de poliție.

– Garajul lui Scarr? Nici măcar nu se poate numi garaj, domnule, e mai curând un soi de hangar, de depozit. Scarr face comerț mai ales cu fier vechi și cu mașini de ocazie. Dacă nu-i convin unuia, îi vor conveni altuia, așa pune Adam. Coborâți pe Prince of Wales Drive până la spital. Este îngheșuit între două case din prefabricate. De fapt, e un teren pe care a căzut o bombă în timpul războiului. Bătrânul Adam a umplut gropile cu zgură și de atunci nu l-a mai gonit nimeni de acolo.

– Se pare că știi o mulțime despre el, spuse Mendel.

– Nici nu-i de mirare, l-am vârat la mititica de câteva ori. N-a mai rămas aproape nici un delict care să nu fi fost comis de către Adam. Este unul dintre clienții noștri permanenți.

– Ia te uită! Și ce i se reproșează în momentul de față?

– Nu știu, domnule. Dar ar putea fi ridicat oricând pentru pariuri ilegale. De fapt, se află practic deja sub incidența legii.

Porniră spre spital. Dincolo de felinarele străzii, parcul din dreapta lor părea întunecat și dușmănos.

– Ce voia să spună când afirma că se află sub incidența legii?

– O, glumea pur și simplu. Înseamnă că individul are un cazier judiciar atât de încărcat încât este un candidat sigur la detenție preventivă pe mulți ani de aici înainte. Acest Scarr

pare să fie de resortul meu, continuă Mendel. Lasă-l în seama mea.

Găsiră depozitul, așa cum îl descrisese polițistul; era încas-trat între două case din prefabricate, prăpădite, într-un șir neregulat de baracamente, ridicate pe terenul bombardat. Moloz, zgură și gunoaie împrăștiate peste tot. Bucăți de azbest, de fier vechi și scânduri, achiziționate fără îndoială de către domnul Scarr pentru a fi revândute sau reutilizate, erau îngrămadite într-un colț, slab luminate de raza palidă ce răz-bătea de la una dintre casele din prefabricate. Cei doi se uita-ră în jur, pentru o clipă, în tăcere. Apoi, Mendel ridică din umeri, puse două degete în gură și fluieră strident.

– Scarr! strigă el. Tăcere. Becul de la intrarea casei din prefabricate se aprinse. Se puteau zări trei sau patru mașini fabricate înainte de război, într-un stadiu de uzură mai mult sau mai puțin avansat.

Ușa casei se deschise încet și o fetiță de vreo doisprezece ani apăru în prag.

– Tăticul tău este acasă, pușorule? întrebă Mendel.

– Nu. S-a dus la Viț.

– Bravo, scumpo. Mulțumesc. Se reîntoarseră la drum.

– Ce naiba e Viț, sau mai bine nu întreb? spuse Smiley.

– „Vițelul Fiului Rătăcitor“, o cârciumă din apropiere. Putem merge pe jos până acolo. E la vreo sută de metri. Lasă mașina aici.

Cârciuma de-abia se deschisese. La bar nu era nimeni și, în timp ce așteptau patronul, ușa se deschise larg și în prag apăru un individ foarte corpulent, în costum negru. Acesta se apropie fără să ezite și ciocăni în tejgheaua barului cu o mone-dă de o jumătate de coroană.

– Wilf, urlă el. Scoate-ți degetul din cur, ai clienți, norocosule. Bună seara, prietene, adăugă el, întorcându-se către Smiley.

– Spune-le să lase banii pe tejghea și să vină mai târziu, se auzi un glas din fundul cârciumii.

Grăsanul îi privi absent o clipă pe Mendel și pe Smiley, apoi izbucni într-un hohot de râs.

– Nu sunt ăia, Wilf, sunt curcani!

Gluma îi plăcu atât de mult că fu nevoit să se ducă să se așeze pe banca de lângă perete, cu mâinile pe genunchi; umerii enormi i se scuturau de râs și lacrimile i se prelingeau pe obraji. Din când în când, mai scotea câte un „Doamne, Dumnezeule“, trăgându-și sufletul înainte de alt hohot de râs.

Smiley îl examinează cu interes. Purta un guler tare, jegos, rotunjit la colțuri, o cravată roșie înflorată prinsă cu grijă peste vesta lui neagră, bocanci soldățești și un costum negru lucios, foarte tocit, fără urmă de dungă la pantalonii care cădeau pe el ca niște burlane. Manșetele cămășii erau negre de sudoare, de jeg și de ulei de motor și erau prinse cu clame de birou făcute nod.

Patronul apăru și luă comanda. Străinul ceru un whisky mare și vin de ghimbir, pe care le duse în salonul alăturat în care ardea în sobă un foc de cărbuni. Patronul îl urmări cu un aer dezaprobat.

– Așa e el, nenorocitul dracului. Nu plătește prețuri de salon, dar îi place la căldurică.

– Cine e?

– ăsta? îi zice Scarr. Adam Scarr. Dumnezeu știe de ce Adam. Îl vedeți în paradis? Ce mutră de scârțar o să facă acolo! Se spune pe-aici că dacă Eva i-ar da un măr, el i-ar mânca și cotorul. Patronul își supse dinții și scutură din cap.

Apoi strigă către Scarr: Mai ești încă bun pentru afaceri, nu-i așa, Adam? Vin de la zeci de kilometri să te caute, ce zici? Un monstru tinereț venit de pe altă planetă, asta ești. Hai să vedem! Adam Scarr, aruncați-i o singură privire și vă lăsați de toate cele lumești.

Alte hohote de râs. Mendel se aplecă pentru a-i șopti lui Smiley:

– Du-te și așteaptă-mă în mașină. Mai bine nu te băga. Ai să-mi dai cinci lire?

Smiley îi dădu cinci lire din portofel, dădu din cap aprobator și ieși din cârciumă. Nu-și putea închipui ceva mai înfiorător decât să aibă de a face cu Scarr.

Scarr? îl întrebă Mendel.

– Da, amice, chiar așa.

– TRX 0891. E mașina ta?

Domnul Scarr se încruntă către pahar. Întrebarea părea să-l întristeze.

Ce-ai de zis?

– A fost, șefule, a fost.

– Ce dracu' vrei să spui?

Scarr ridică mâna puțin, apoi o lăsă să cadă ușor.

– Mare mister, șefule, un mister îngrozitor.

– Ascultă, am treburi mai serioase de făcut decât ai visat tu vreodată. N-am timp de pierdut, m-auzi? Mi se rupe de afacerile tale ilegale. Unde-i mașina aia?

Scarr păru să evalueze acest discurs la adevărata lui valoare.

– M-am prins, amice. Vrei informații.

– Chiar așa, închipuie-ți.

– Vremurile sunt grele, șefu' Costul vieții, dragă băiete, urcă pân' la stele. Orice informație are valoare de piață. Este?

– Spune-mi cine a închiriat mașina și n-ai să mori de foame.

– Nu mor de foame, amice. Dar vreau să mănânc mai bine.

– Cinci lire.

Scarr își goli paharul și-l trânti cu zgomot pe masă. Mendel se ridică și-i aduse încă unul.

– Mi-a fost umflată, spuse Scarr. O închiriam de câțiva ani fără șofer. Din cauza depozitului.

– Ce depozit?

– De garanție. Un tip vrea mașina pentru o zi. Îi iei douăzeci de lire garanție, în bancnote, înțelegi? Când tipul vine înapoi, îți mai datorează patruzeci de șilingi, înțelegi? Îi dai un bon de treizeci și opt de lire, îl înscrii în coloana cheltuieli, deși chestia nu face decât zece. Te-ai prins?

Mendel aprobă din cap.

– Ei bine, acum trei săptămâni, apare un tip. Un scoțian înalt. Cu buzunarele pline. Avea baston. A plătit garanția, a luat mașina și nu l-am mai văzut de atunci, nici pe el, nici mașina. Jaf, asta e. Scarr făcu o pauză, mai luă o gură și-l privi trist pe Mendel.

– De ce nu ai anunțat poliția?

– Mă împiedică o mulțime de chestii, șefule.

– Altfel spus, vrei să zici că e de furat. Scarr se prefăcu șocat.

– Am auzit de atunci tot felul de zvonuri neplăcute despre persoana de la care am făcut rost de mașină. Nu spun mai mult, adăugă el pios.

– Când i-ai închiriat mașina, a completat vreo hârtie? Asigurare, recipisă, chestii d-astea? Unde sunt?

– False, toate false. Mi-a dat o adresă la Ealing. M-am dus acolo și nu era nici o casă. Nu mă îndoiesc că și numele era inventat.

Mendel făcu bancnotele sul în buzunar și i le întinse peste masă lui Scarr. Acesta le netezi pe masă și, fără să-i pese că i-ar putea vedea cineva, le numără în văzul tuturor.

Știu unde te pot găsi, spuse Mendel, și mai știu o mulțime de lucruri despre tine. Dacă mi-ai înșirat gogoși, vin și-ți rup gâtul.

Ploua din nou și lui Smiley îi părea rău că nu-și luase pălăria. Trecu drumul, intră pe strada laterală în care se afla afacerea domnului Scarr și se îndreptă către mașină. Strada era pustie și ciudat de liniștită. Două sute de metri mai încolo, Battersea General Hospital, mic și bine întreținut, răspândea o mulțime de raze luminoase de la ferestrele fără perdele. Smiley auzea ecoul propriilor pași pe trotuarul ud.

Ajunse la nivelul celor două case din prefabricate ce încădrau depozitul lui Scarr. În curte era parcată o mașină, cu luminile de poziție aprinse. Curios, Smiley schimbă direcția și se apropie pe jos de ea. Era un vechi MG sedan, vopsit probabil verde sau în maroul acela pe care îl aveau mașinile înaintea războiului. Numărul era prost luminat și murdar de noroi. Smiley se aplecă pentru a-l citi, trecând cu degetele pe placă: TRX 0981. Bineînțeles, era numărul pe care îl reținuse în dimineața aceea.

Auzi pași și se îndreptă de spate, întorcându-se pe jumătate. Lovitura a venit tocmai când începuse să ridice brațul.

O pocnitură îngrozitoare, parcă îi despicasă cineva capul în două. Căzând, simți sângele cald curgându-i șiroaie pe urechea stângă. „O, Doamne, de nu m-ar lovi iar! gândi Smiley.“

Dar abia a simțit ceea ce a urmat. A avut mai curând viziunea propriului său trup, undeva departe, crăpat încet ca o piatră și făcut fărâme. Nimic în afară de căldura propriului sânge, ce șiroia de pe fața lui pe gură și, în depărtare, ciocănitul pietrarilor. Dar nu aici. Departe, foarte departe.

CAPITOLUL 7

Povestea domnului Scarr

Mendel îl privi și se întrebă dacă nu era mort. Își goli buzunarele paltonului și îl puse ușurel pe spatele lui Smiley, apoi o luă la goană ca un nebun către spital, trecu val-vârtej prin ușa turnantă a Secției de Tratamente Ambulatorii, intrând în interiorul luminat al spitalului, la Secția de Urgențe, deschisă douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. De gardă era un medic tânăr de culoare. Mendel se legitimă, îi urlă ceva, îl luă de braț și încercă să-l scoată în stradă. Doctorul zâmbi răbdător, scutură din cap și chemă o ambulanță prin telefon.

Mendel fugi înapoi în josul drumului și așteptă. Câteva minute mai târziu, sosi o ambulanță și câțiva bărbați îl ridicară cu pricepere pe Smiley și îl duseră de acolo.

– Îngropați-l, gândi Mendel; îl voi obliga să plătească pe ticălosul care a făcut asta.

Rămase în picioare acolo câteva clipe, privind pata umedă de noroi și zgură în care căzuse Smiley. Lumina roșia-tică a stopurilor mașinii nu-i arăta nimic. Pământul fusese călcat în picioare de către brancardieri și de către puținii

locuitori ai caselor din prefabricate, care veniseră și plecaseră de acolo ca niște vulturi fantomatici. Se întâmplase un necaz. Nu le plăceau necazurile.

– Ticălosule! șuieră Mendel printre dinți și plecă încet către cârciumă.

Salonul de lângă bar se umplea treptat. Scarr comanda alt pahar de băutură. Mendel îl luă de braț.

– Hei, amice, te-ai întors. Ia și tu un pic din otrava asta care a omorât-o pe Mătușica.

– Gura! spuse Mendel. Vreau să-ți vorbesc. Să ieșim afară.

Domnul Scarr scutură din cap și își supse dinții compătimator.

– Nu se poate, amice, nu se poate. Sunt cu cineva, spuse el, arătându-i cu capul o blondă de optsprezece ani, cu buzele vopsite într-un mov anemic și cu sâni de împrumut, care stătea nemișcată la o masă din colț. Ochii ei fardați aveau o privire permanent uimită.

– Ascultă, îi șopti Mendel, în două secunde fix te pocesc, Dumnezeu mă-tii de mincinos !

Scarr lăasă paharul în grija patronului și își făcu ieșirea demn, fără să se grăbească. Nu aruncă nici măcar o privire fetei.

Mendel îl conduse de partea cealaltă a drumului, către casele din prefabricate. Luminile de poziție ale mașinii lui Smiley luceau la vreo optzeci de metri mai încolo pe drum. Intrară în curte. MG-ul era tot acolo. Mendel îl ținea strâns de braț pe Scarr, gata oricând, dacă era necesar, să i-l rupă sau să i-l disloce din umăr.

– Ia uite! strigă Scarr cu bucurie prefăcută. S-a reîntors în sânul străbunilor.

– Furată, hai? spuse Mendel. Furată de un scoțian înalt, cu baston, și o adresă în Ealing. Ce cumsecade din partea lui să o aducă înapoi, ce zici? Gest prietencsc, după atâta timp! Ți-ai greșit clientul, Scarr! Mendel tremura de furie. Și de ce sunt aprinse luminile de poziție? Deschide portiera!

Scarr se întoarse către Mendel în întuneric, pipăindu-și cu mâna liberă buzunarele în căutarea cheilor. Scoase un mănunchi de vreo trei sau patru chei, le pipăi pe rând și în sfârșit descuie portiera. Mendel se urcă, găsi plafoniera și o aprinse. Începu să cerceteze metodic interiorul mașinii. Scarr aștepta afară, în picioare.

Examina totul rapid, dar metodic. Torpedou, banchete, podea, pervazul de sub lunetă: nimic. Își strecură mâna în buzunarul de hărți al portierei din stânga și scoase o hartă și un plic. Plicul era lung și plat, albastru-cenușiu, dublat cu pânză. „De pe Continent“, gândi Mendel. Nu scria nimic pe el. Îl desfăcu. Găsi zece bancnote vechi de câte cinci lire și o bucată de carte poștală simplă. Mendel o ținu la lumină și citi mesajul, scris cu pixul:

GATA. VINDE-O.

Fără semnătură.

Mendel coborî din mașină și-l prinse pe Mendel de coate. Scarr se dădu repede un pas înapoi.

– Ce problemă ai, amice?

– Nu-i problema mea, Scarr, îi spuse el cu un glas domol. Problema-i a ta. Cea mai serioasă problemă pe care ai avut-o vreodată. Asociere la crimă, tentativă de asasinat, diverse delictе ce cad sub incidența Legii Securității Statului. Și poți adăuga toate acestea la contravenții pedepsite de Legea

Circulației Rutiere, tentativă de fraudă fiscală și alte cincisprezece infracțiuni ce-mi vor trece prin minte în timp ce tu vei medita la nenorocirile tale pe un pat de închisoare.

– Ia stai o clipă, polițaiule, să nu ne înfierbântăm. Care-i povestea? Cine dracu' vorbește de crimă?

– Ascultă, Scarr, ești un amărât la remorca marilor risipitori. Ei bine, acum ai ajuns și tu să cheltuiești cu nemiluita. După socotelile mele, te va costa cam cincisprezece ani de pârnaie.

– Știi ce, mai taci din gură!

– Nu, nu tac, prăpăditule. Ești prins între două focuri, înțelegi, și vei plăti oalele sparte. Iar eu, știi ce voi face? Mă voi ține de burtă de răs în timp ce tu vei putrezi la răcoare și-ți vei admira burdihanul. Vezi spitalul ăla? E acolo un tip care moare, aranjat de scoțianul tău înalt. L-au găsit acum o jumătate de oră, sângerând ca un porc tăiat în curtea ta. Mai este un cadavru în Surrey și nu m-ar mira să mai găsim câte unul în fiecare comitat din Anglia. Așa că este problema ta, nătărăule, nu a mea. Mai e ceva: tu ești singurul care știi cine este scoțianul, nu-i așa? S-ar putea să-i treacă prin cap să rezolve și treaba asta, ce zici?

Scarr înconjură fără grabă mașina.

Mendel, așezat la volan, îi deschise din interior portiera din partea cealaltă. Scarr se așeză lângă el. Nu aprinseră lumina.

– Îmi mergeau bine afacerile aici, spuse Scarr liniștit, ciupeam puțin, dar regulat. Cel puțin până a apărut tipul ăla.

– Care tip?

– Ușurel, polițaiule, nu mă grăbi. Era acum patru ani. Nu credeam în Moș Crăciun, până nu l-am văzut cu ochii mei. Mi-a spus că era olandez și că făcea comerț cu diamante.

Nu pretind că l-am crezut curat, înțelegi, pentru că nici tu, nici eu nu ne-am născut după ultima ploaie. Nu l-am întrebat niciodată ce învârtea și nici el nu mi-a spus, dar am presupus că făcea contrabandă. Avea bani căcălău; îi cădeau bancnotele din buzunare ca frunzele de toamnă. „Scarr, mi-a spus el, ești om de afaceri, nu-mi place publicitatea și nu mi-a plăcut niciodată. După câte am auzit, ne asemănăm din punctul acesta de vedere. Vreau o mașină. Nu de tot, vreau să o împrumut.“ N-a spus-o chiar cu vorbele astea, dar așa era sensul. „Ce-mi propui?, l-am întrebat eu. Aștept o propunere.“ „Păi, mi-a răspuns el, sunt un om timid. Vreau o mașină căreia să nu-i găsească nimeni originea, în cazul unui accident, de pildă. Cumpără-mi o mașină. Scarr, o mașină bună, veche, nervoasă. Cumpăr-o pe numele tău, mi-a spus el, și ține-o pregătită în orice moment pentru mine. Uite cinci sute de lire pentru început și alte douăzeci pentru garaj. O să capeți și o primă, Scarr, de fiecare dată când iau mașina. Dar sunt timid, înțelegi, și nu mă cunoști. Pentru asta te plătesc: ca să nu mă cunoști.“ Nu voi uita niciodată ziua aceea. Ploua cu găleata și eram aplecat asupra unui taxi vechi pe care mi-l procurase un tip din Wandsworth. Datoram patruzeci de lire unui agent de pariuri și polițaii mă luaseră la ochi pentru o mașină pe care o cumpărasem pe datorie și pe care o revândusem la Clapham. Domnul Scarr trase adânc aer în piept și îl suflă cu o expresie comică de resemnare. Și iată-l acolo, drept în fața mea, ca propria mea conștiință, aruncând cu bancnote în mine ca niște bilete vechi de pariuri la curse.

– Cum arăta? întrebă Mendel.

– Foarte tânăr. Înalt, blond. Dar rece..., rece ca gheața. Nu l-am mai văzut niciodată de atunci. Îmi trimitea scrisori puse la poștă la Londra, dactilografiate pe hârtie obișnuită.

Pur și simplu: „Fii gata luni noapte“, „Fii gata joi noapte“ și așa mai departe. Totul era aranjat. Lăsam mașina în curte, după ce îi făceam plinul și-i verificam partea mecanică. Nu-mi spunea niciodată când avea să se întoarcă. Aducea mașina înapoi către ora de închidere sau mai târziu, lăsa farurile aprinse și portierele încuiate. Punea câte două lire în porthart pentru fiecare zi de călătorie.

– Ce se întâmpla dacă ceva era în neregulă, dacă ai fi fost umflat pentru altceva?

– Aveam un număr de telefon. Mi-a spus să sun acolo și să cer un nume.

– Ce nume?

– Mi-a spus să aleg eu. Am ales Blondie. Nu l-a găsit caraghios și așa a rămas. Primrose 0098.

– L-ai folosit vreodată?

– Da. Acum doi ani. Am vrut să mă duc cu o gagicuță pentru vreo zece zile la Margate. M-am gândit că e bine să-l previn. Mi-a răspuns o fată, olandeză după accent. Mi-a spus că Blondie este în Olanda și că va prelua ea mesajul. După aceea, nu mi-am mai bătut capul.

– De ce?

– Începusem să observ unele lucruri. Venea în mod regulat o dată la două săptămâni, în prima și a treia marți a lunii, în afară de ianuarie și februarie. Acum a fost prima oară că a venit în ianuarie. Aducea, de obicei, mașina înapoi joia. Ciudat că a venit în seara aceasta. Dar n-o să-l mai vedem, nu-i așa? Scarr ținea în mâna lui uriașă bucata de carte poștală pe care o luase de la Mendel.

– S-a întâmplat vreodată să nu se prezinte? A fost plecat pentru perioade mai lungi?

Iarna venea mai rar. În ianuarie și în februarie nu venea niciodată, ți-am mai spus.

Mendel ținea încă în mână cele cincizeci de lire. Le aruncă în poala lui Scarr.

– Să nu-ți închipui că ai scăpat. N-aș vrea să fiu în locul tău nici dacă mi s-ar da de zece ori mai mult. Voi reveni.

Domnul Scarr părea neliniștit.

N-aș fi ciripit, spuse el, dar nu vreau să fiu amestecat în vreo chestie murdară. Nu, dacă bătrâna noastră patrie are de suferit, nu-i așa, dom'le?

– Hai, taci din gură! îi spuse Mendel. Obosise. A luat cartea poștală, a coborât din mașină și a plecat spre spital.

La spital nu erau nici un fel de noutăți. Smiley era tot inconștient. Fusesse prevenită Criminalistica. Ar fi mai bine ca Mendel să-și lase numele și adresa și să se ducă acasă. Cei de la spital îi vor telefona dacă era ceva nou. După multe parlamentări, Mendel obținu de la o infirmieră cheia mașinii lui Smiley.

„În Mitcham, își spuse el, nu este de trăit.“

CAPITOLUL 8

Reflecții într-un salon de spital

Ura patul de spital așa cum unul care se îneacă urăște marea. Ura cearșafurile care îl țineau atât de strâns că nu putea mișca nici mâinile, nici picioarele.

Mai ura și camera pentru că îi făcea frică. Lângă ușă era o masă rulantă acoperită cu instrumente: foarfece, bandaje, sticlute, obiecte ciudate învăluite toate în groaza de necunoscut, disimulate sub pânză albă, ca pentru ultima Comuniune. Flacoane, căni, unele înalte acoperite pe jumătate cu șervete, ca niște vulturi albi așteptând să-i smulgă măruntaiele lui Smiley, altele mici, de sticlă, în interiorul cărora erau încolăcite tuburi de cauciuc ca niște șerpi. Smiley avea oroare de toate acestea și era cuprins de frică. Era încins și sudoarea îi acoperea întreg trupul, tremura de frig și sudoarea îl încorsea, i se scurgea pe coaste, ca un sânge rece. Ziua și noaptea alternau fără ca să le poată distinge una de alta. Ducea o luptă neîntreruptă împotriva somnului, pentru că, ori de câte ori îi închidea, ochii păreau să se întoarcă în interior spre haosul din mintea sa. Și atunci când, din cauza propriei lor greutate, pleoapele se lipeau una de alta, își aduna toate puterile pentru

a le deschide și a se uita din nou fix către lumina palidă ce tremura undeva deasupra lui.

Apoi veni ziua binecuvântată când cineva trase probabil obloanele și lăsă să pătrundă lumina cenușie de iarnă. Auzi zgomotul traficului și înțelese în sfârșit că va trăi.

Moartea redeveni o problemă academică, o datorie pe care o amâna până în ziua când va fi bogat și va putea plăti în felul său. Avea o senzație de lux, aproape de puritate. Minte îi era minunat de lucidă, domnind ca Prometeu asupra întregii salc lumi; unde auzise oare că „minte se desparte de trup și domnește peste un regat de hârtie...“? Lumina de deasupra lui îl irita și ar fi dorit să aibă mai multe de văzut. Îl plictisiseră strugurii, mirosul de faguri de miere și de flori, bomboanele de ciocolată. Ar fi dorit cărți și reviste literare; cum ar fi putut să se țină la curent cu lecturile sale, dacă nu i se dădcau cărți? Existau atât de puține informații în legătură cu perioada care îl interesa, atât de puține critici constructive despre secolul al șaptesprezecelea.

S-au scurs trei săptămâni până când Mendel a primit permisiunea să-l viziteze. Intră, cu o pălărie nouă în mână și o carte despre albine. Puse pălăria la piciorul patului și volumul pe noptieră. Zâmbea până la urechi.

Ți-am adus o carte despre albine, spuse el. Sunt deștepte javrele astea mici. Ar putea să te intereseze. Se așează pe marginea patului. Am cumpărat o pălărie nouă. Cred că m-am scrântit Ca să-mi sărbătoresc pensionarea. O, am uitat. Și tu ești pe linie moartă. Râseră amândoi, apoi tăcură.

– Mă tem că nu te văd prea clar, spuse Smiley clipind din ochi. Nu mi se permite să port ochelarii vechi. Vor să-mi facă unii noi. Făcu o pauză. Nu știi cine mi-a făcut chestia asta, nu-i așa?

– Poate că da. Depinde. Am o pistă, cel puțin așa cred. Dar nu știu destul, ăsta-i necazul. În legătură cu treaba ta, vreau să spun. Misiunea Est-Germană a Oțelului îți spune ceva?

– Da, cred că știu. A sosit aici cu patru ani în urmă pentru a încerca să pună piciorul în Ministerul Comerțului.

Mendel îi prezentă tranzacțiile sale cu domnul Scarr.

– S-a dat drept olandez. Singura modalitate prin care Scarr putea să-l contacteze era telefonând la un număr din Primrose. Am verificat abonatul. Era înregistrat drept Misiunea Est-Germană a Oțelului, în Belsize Park. Am trimis un băiat să adulmece pe acolo. Plecaseră. Nu mai era nimic, nici mobilă, nimic. Doar telefonul, dar și ăsta avea firele smulse din priză.

– Când au plecat?

– La trei ianuarie. În aceeași zi în care a fost asasinat Fennan, îi răspunse Mendel, privindu-l malițios.

– Caută-l pe Peter Guillam la Ministerul Apărării și adu-l aici mâine, spuse Smiley, după o clipă de gândire. Prinde-l de ceafă și adu-l aici.

– La revedere, spuse Smiley, și mulțumesc pentru carte.

– Pe mâine, îi răspunse Mendel și ieși.

Smiley se lăsă pe spate. Îl dureau capul. „La naiba, gândi el, nu i-am mulțumit pentru miere. Și, pe deasupra, a mai și cumpărat-o de la Fortnums and Mason.“

Ce-a fost cu apelul acela matinal? Acest lucru îl intriga pe Smiley mai mult decât orice. Era o tâmpenie, fără îndoială, dar, dintre toate lucrurile de neînțeles din această afacere, apelul îl îngrijora cel mai mult.

Explicația dată de Elsa Fennan fusese atât de stupidă, atât de cusută cu ață albă. Ann, da, ea ar fi întors întreaga Centrală telefonică cu susul în jos dacă ar fi avut chef, dar nu Elsa Fennan. Nimic din acest chip vioi și inteligent, nimic din aerul ei de totală independență nu susținea afirmația ei ridicolă că ar fi atât de zăpăcită. Ar fi putut să spună că Centrala comisese o greșală, că s-a înșelat asupra zilei, orice. Fennan, da; el fusese un om distrat. Aceasta era una dintre ciudățeniile sale, scoasă la lumină de anchetele anterioare întrevederii. Cititor pasionat de romane polițiste și jucător de șah împătimit, muzician și filosof în timpul liber, un gânditor profund, dar distrat. A fost un scandal întreg o dată, când a scos niște documente secrete de la Foreign Office, dar s-a descoperit că le-a pus în geanta diplomat împreună cu un exemplar din *The Times* și cu ziarul de seară, înainte de a pleca acasă la Walliston.

Elsa Fenann, cuprinsă de panică, să-și fi pus în cărcă defectele soțului ei? Sau *motivația* actelor lui? Să fi solicitat Fennan apelul pentru a-și reaminti ceva, iar ea să fi preluat explicația? Dar, în cazul acesta, ce voia Fennan să-și reamintească și ce se străduia nevastă-sa atât de mult să ascundă?

Samuel Fennan. În el se întâlneau lumea veche și lumea nouă. Eternul evreu, cultivat, cosmopolit, hotărât, independent, harnic și receptiv, o personalitate deosebit de atrăgătoare în ochii lui Smiley. Copilul secolului; persecutat ca și Elsa și izgonit din Germania lui adoptivă într-o universitate din Anglia. Grație exclusiv competenței sale, învinsese toate obstacolele și prejudecățile pentru a intra în cele din urmă la Foreign Office. Fusese o reușită remarcabilă, ce o datora doar capacităților sale strălucite.

Și dacă era puțin încrezut, și dacă accepta cu greu să suporte deciziile unor minți mai neinspirate decât a lui, cine l-ar fi putut învinovăți? S-a creat o situație stânjenitoare atunci când Fennan s-a pronunțat în favoarea unei Germanii divizate, spiritele s-au calmat, a fost transferat la un birou al Direcției Asia și povestea s-a uitat. În rest, fusese un om generos peste toate, tot atât de popular la Whitehall și în Surrey, unde consacra mai multe ore, la fiecare sfârșit de săptămână, unor opere de binefacere. Marea sa pasiune era schiul. În fiecare an își lua întreg concediul pentru a petrece șase săptămâni în Elveția sau în Austria. Nu a vizitat Germania decât o dată, își amintea Smiley, împreună cu nevastă-sa, în urmă cu vreo patru ani.

A fost cât se poate de firesc ca Fennan să se alăture Stângii pe vremea când studia la Oxford. Fusese marea „lună de miere“ a comunismului în mediul universitar, iar cauzele lui, Dumnezeu știe de ce, erau destul de apropiate sufletului său. Instaurarea fascismului în Germania și în Italia, invazia japoneză în Manciuria, rebeliunea lui Franco în Spania, criza economică din America și, mai presus de toate, valul de antisemitism care se rostogolea peste Europa. Era inevitabil ca Fennan să caute o ieșire pentru furia și indignarea sa. În plus, Partidul Comunist era respectabil pe vremea aceea; eșecurile Partidului Laburist și ale guvernului de coaliție convinseseră mulți intelectuali că doar comunismul era capabil să ofere o alternativă eficientă capitalismului și fascismului. Plutea în aer o atmosferă incitantă, de conspirație și de camaraderie, ce se pare că a găsit rezonanță în spiritul pătimaș și înflăcărat al lui Fennan, oferindu-i alinare în singurătatea sa. Se vorbea atunci de plecarea în Spania; unii se *duseseră* pentru a nu

se mai întoarce niciodată, ca, de pildă, Cornford de la Cambridge.

Smiley și-l putea imagina pe Fennan în zilele acelea – schimbător și serios, oferind camarazilor săi exemplul adevăratei suferințe trăite, un veteran printre cadeți. Părinții îi muriseră. Tatăl său, bancher, fusese destul de prevăzător ca să aibă un mic cont în Elveția. Nu cine știe ce, dar suficient pentru plata studiilor lui Fennan la Oxford și pentru a-l apăra de vântul înghețat al sărăciei.

Smiley își amintea foarte bine întrevederea sa cu Fennan; una dintre atâtea și totuși diferită. Diferită din cauza limbajului. Fennan se exprima cu ușurință, rapid, sigur pe sine.

– Cea mai frumoasă zi a lor, spusese el, a fost atunci când au venit minerii. Veneau de la minele de ulei din Rhondda, știi, iar tovarășilor li se părea că spiritul libertății coborâse de pe dealuri odată cu ei. Era un Marș al Foametei. Celor din grup nu le trecuse niciodată prin cap că participanților la marș le-ar putca *fi* într-adevăr foame, dar eu am crezut. Am închiriat un camion și fetele au gătit tocană, tone de tocană. Am cumpărat carne ieftină de la un măcelar cu suflet din piață. Ne-am dus cu camionul în întâmpinarea lor. Au mâncat tocana și și-au continuat marșul. Nu le plăceam cu adevărat, înțelegi, nu aveau încredere în noi. Râdea. Erau atât de mărunți, asta îmi amintesc cel mai bine, mici și negri ca niște spiriduși. Speram că vor cânta și au cântat. Dar nu pentru noi, pentru ei. Era pentru prima oară că vedeam galezii. Asta m-a făcut să-mi înțeleg mai bine propria rasă, cred... Sunt evreu. înțelegi?

Smiley aprobă din cap.

– N-au știut ce să facă după plecarea galezilor. Ce faci atunci când se împlinește un vis? Au înțeles atunci de ce

Partidul Comunist nu ținea prea mult la intelectuali. Cred că s-au simțit umiliți, rușinați. Rușinați pentru paturile și camelele lor, pentru burțile lor pline și eseurile lor deștepte. Rușinați pentru talentul și umorul lor. Povesteau mereu cum Keir Hardie învățase stenografia de unul singur cu o bucată de cretă pe pereții de cărbuni din abataj. Le era rușine că aveau creioane și hârtie. Dar nu avea rost să le arunce, nu-i așa? Asta am învățat în cele din urmă. Asta m-a făcut, presupun, să părăsesc partidul.

Smiley ar fi vrut să-l întrebe cum se simțise el, personal, dar Fennan începuse să vorbească din nou. Își dăduse seama în cele din urmă că nu avea mare lucru în comun cu ei. Că nu erau bărbați, ci puștani care visau focuri de tabără ale libertății, muzică țigănească și o lume de mâine, puștani care călăreau cai albi peste golful Biscaya și care cumpărau cu o plăcere copilărească bere pentru spiridușii înfometați din Țara Galilor; puștani care nu au avut puterea să reziste soarelui venit de la Răsărit și care și-au întors cu supunere către el capetele cu părul ciufulit. Puștani care se iubeau între ei și credeau că iubesc întreaga omenire, care se luptau între ei și credeau că se luptă cu lumea întreagă.

Nu avea să treacă mult timp ca să-i găsească comici și emoționați. Din punctul lui de vedere, puteau prea bine să tricoteze șosete pentru soldați. Discrepanța între vis și realitate l-a făcut să examineze ambele aspecte. A început atunci să-și concentreze întreaga energie asupra lecturilor filosofice și istorice și a descoperit, spre surprinderea lui, alinare și pace în puritatea intelectuală a marxismului. Savura nemiloasa lui rigoare intelectuală, se simțea impresionat de lipsa de temeri cu care opera, de răsturnarea academică a valorilor tradiționale. În cele din urmă, acest lucru, și nu Partidul Comunist,

l-a susținut în solitudinea sa, o filosofie ce pretindea un sacrificiu total față de o formulă inatacabilă, care îl umilea și îl inspira totodată. Și atunci când, în cele din urmă, a cunoscut succesul, prosperitatea și integrarea în societate, i-a întors spatele cu regret ca unui lucru de preț pe care l-a depășit și pe care trebuia să-l lase la Oxford împreună cu zilele tinereții sale.

Așa a prezentat Fennan lucrurile și Smiley l-a înțeles. Nimic din clasică poveste a furiei și resentimentelor pe care Smiley se obișnuise să o audă cu prilejul unor astfel de întrevederi, ci (și poate tocmai de aceea) o poveste care i s-a părut mai reală. A mai existat ceva în legătură cu acea întrevedere: convingerea lui Smiley că Fennan lăsase nerostit un lucru important.

Exista oare vreo legătură *efectivă* între incidentul din Bywater Street și moartea lui Fennan? Smiley își reproșa că dăduse frâu liber imaginației sale. Analizând lucrurile retrospectiv, nimic, în afară de succesiunea evenimentelor, nu sugera că Fennan și Smiley avuseseră vreun rol în aceeași tragedie.

Succesiunea evenimentelor, desigur, dar și intuiția lui Smiley, experiența sa, sau cum vreți să-i spunți, acel al șaselea simț l-a făcut să sune la ușă și să nu utilizeze cheia, dar același simț nu l-a avertizat totuși că în noapte îl aștepta un asasin, cu o bucată de țeavă de plumb în mână.

Întrevederea nu avusese un caracter oficial, este adevărat. Plimbarea în parc îi evoca mai curând atmosfera de la Oxford decât aceea de pe culoarele Whitehallului. Plimbarea din parc, cafeneaua din Millbank, da, exista o diferență procedurală, dar care a fost rezultatul? Un funcționar al Foreign Office-ului se

plimba prin parc, discutând cu seriozitate cu un bărbat scund, anonim... Doar dacă bărbatul scund *nu era* anonim!

Smiley luă o carte broșată și începu să scrie cu creionul pe pagina de gardă:

Să presupunem ceca ce nu a fost în nici un caz dovedit: că *există* o legătură între asasinarea lui Fennan și agresiunea împotriva lui Smiley. Ce circumstanțe îl legau pe Smiley de Fennan *înainte* de moartea lui Fennan?

1. Înainte de întrevederea de luni, 2 ianuarie, nu-l întâlnisem niciodată pe Fennan. I-am citit dosarul la Departament și am dispus efectuarea unei anchete preliminare.

2. La 2 ianuarie, m-am dus singur, cu taxiul, la Foreign Office. Întrevederea fusese aranjată de Foreign Office, dar nu se știa, repet, nu se știa, în prealabil, cine va conduce discuția. Ca atare, Fennan și nici o altă persoană din afara Departamentului nu-mi cunoștea dinainte identitatea.

3. Întrevederea a avut loc în doi timpi: întâi la Foreign Office, unde lumea trecea prin birou fără să ne dea atenție, apoi, în afară, unde puteam fi văzuți de oricine.

Ce a urmat? Nimic, doar dacă...

Da, aceasta era singura concluzie posibilă: doar dacă cineva, care i-a văzut împreună, l-a recunoscut nu numai pe Fennan, ci și pe Smiley, și avea motive puternice să se opună întâlnirii dintre cei doi.

De ce? Cu ce era Smiley periculos? Brusc, deschise foarte mult ochii. Bineînțeles, el prezenta un pericol, unul singur, și anume, *cel de a fi ofițer de securitate*.

Lăsă creionul din mână.

Deci, asasinul lui Fennan a încercat prin toate mijloacele să-l împiedice pe Samuel Fennan să discute cu un ofițer de

securitate. Cineva de la Foreign Office, poate. Dar, cu siguranță, cineva care îl cunoștea și pe Smiley. O persoană pe care Fennan o întâlnise la Oxford, căreia îi cunoștea trecutul comunist, o persoană care se temea să nu fie demascată și își închipuia că Fennan va vorbi, că vorbise poate deja? Și dacă vorbise, Smiley trebuia suprimat, suprimat rapid, înainte de a consemna ceva în raportul său.

Aceasta ar explica asasinarea lui Fennan și agresiunea împotriva lui Smiley. Era destul de logic, dar nimic mai mult. Construisese un castel din cărți de joc atât de înalt cât s-a putut, dar îi mai rămăseseră cărți în mână. Ce era cu Elsa, cu minciunile ei, cu complicitatea ei, cu temerile ei? Ce era cu mașina lui Scarr și cu apelul telefonic de la ora 8.30? Ce era cu scrisoarea anonimă? Dacă asasinul se temea de un contact între Smiley și Fennan, nu ar fi atras atenția asupra acestuia din urmă denunțându-l. Cine, atunci? Cine?

Se lăsă pe spate sprijinit în perne și închise ochii. Capul îi bubuia din nou. Poate că l-ar putea ajuta Peter Guillam. Era singura lui speranță. Capul i se învârtea. Avea o migrenă îngrozitoare.

CAPITOLUL 9

Se face ordine

Mendel, zâmbind cu gura până la urechi, îl conduse pe Peter Guillam în cameră.

– L-am adus, spuse el.

Conversația era anevoioasă. Stânjenitoare cel puțin pentru Guillam, care își amintea de demisia pe nepusă masă a lui Smiley, de cadrul nepotrivit al acestei întâlniri, într-un salon de spital. Smiley purta un halat albastru, părul îi era nepieptănat și ieșea țepos de sub bandaje și mai avea urma unei vânătăi serioase pe tâmpla stângă.

– Ascultă, Peter, Mendel ți-a relatat ce mi s-a întâmplat. Tu ești expertul... Ce știi despre Misiunea Est-Germană a Oțelului?

– Albă ca zăpada, bătrâne, dacă nu ținem seama de plecarea lor intempestivă. Nu aveau decât trei oameni și un câine. Își făcuseră cuibul pe undeva prin Hampstead. Nimeni nu a înțeles prea bine rațiunea venirii lor, dar au făcut treabă bună în ultimii patru ani.

– Cu ce se ocupau?

– Dumnezeu știe. Cred că și-au închipuit la început că vor convinge Ministerul Comerțului să distrugă cartelurile europene ale oțelului, dar li s-a întors spatele. Atunci, s-au ocupat de relații comerciale, relații care în mod normal cad în competența consulatelor, și au pus accentul pe mașini-unelte și produse manufacturate, schimbul de informații industriale și tehnice și așa mai departe. Nu avea nici o legătură cu scopul inițial al venirii lor, dar, presupun, era mai acceptabil.

Cine erau ăștia?

Doi tehnicieni. Un profesor doctor Cutare și un doctor Cutărică, două fete și un om bun la toate.

Cine era omul bun la toate?

Habar n-am. Vreun tânăr diplomat însărcinat să înlăture greutățile. Avem un dosar despre ei la Departament. Îți pot trimite detalii, presupun.

Dacă nu te deranjează...

– Nu, bineînțeles că nu.

Urmă o altă tăcere penibilă.

– Niște fotografii mi-ar fi de mare folos, Peter. Ai putea să-mi faci rost?

– Da, da, desigur, îi răspunse Guillam, întorcând stânjenit privirea. Nu știm mare lucru despre germanii din Răsărit. Obținem informații de ici, de colo, dar, în ansamblu, constituie un mister. Dacă operează în vreun fel, nu o fac sub acoperire comercială sau diplomatică, de aceea, dacă ai dreptate în legătură cu tipul respectiv, nu-mi vine să cred că ar proveni de la Misiunea Oțelului.

– O, spuse Smiley impasibil.

– Cum operează? întrebă Mendel.

– E greu să generalizezi pornind de la cele câteva cazuri izolate pe care le cunoaștem. Impresia mea este că își conduc

agenții direct din Germania, fără să existe vreun contact direct între controlor și agentul său în zona operativă.

– Dar acest lucru trebuie că le limitează teribil activitatea, exclamă Smiley. Poți aștepta câteodată luni întregi înainte ca agentul să se poată duce la un loc de întâlnire în afara țării sale. S-ar putea să nu beneficieze de acoperirea necesară care să justifice călătoria respectivă.

– Evident, acest lucru le limitează activitatea, dar obiectivele lor par cu totul nesemnificative. Preferă să trimită străini... suedezi, polonezi expatriați și mai știe Dumnezeu pe cine pentru îndeplinirea unor misiuni de scurtă durată, unde lipsa lor de competență tehnică nu contează. În cazuri excepționale, atunci când au un agent rezident în țara vizată, recurg la un sistem de curieri, copiat după modelul sovietic.

Smiley asculta cu atenție.

– De fapt, continuă Guillam, americanii au interceptat recent unul dintre acești mesageri și așa am aflat și noi puținul pe care îl știm despre modul în care operează Republica Democrată Germană.

– De pildă?!

– Ei bine, nu așteaptă niciodată la o întâlnire, nu se întâlnesc niciodată la ora prevăzută, ci cu douăzeci de minute mai devreme; semnele de recunoaștere – toate trucurile obișnuite care dau strălucire activității de informații de mâna a treia. Se preumblă de colo-colo cu nume cu tot. Un curier poate intra în contact cu trei sau patru agenți, iar un controlor poate avea în subordinea lui până la cincisprezece. Controlorul nu inventează niciodată nume de acoperire.

– Ce vrei să spui? E obligatoriu să-și ia nume de acoperire.

Agentul se ocupă de asta în locul lor. Alege un nume, care-i trece prin minte, și controlorul îl adoptă. Un sistem foarte...

Tăcu și îi aruncă lui Mendel o privire surprinsă.

Mendel sări în picioare.

Guillam se lăsă pe spătarul scaunului și se întrebă dacă i s-ar permite să fumeze. Fără îndoială că nu, își spuse el cu regret. Tare i-ar fi prins bine o țigară.

Ei bine? îl întreabă Smiley. Mendel îi prezentase lui Guillam întrevederea sa cu domnul Scarr.

Se potrivește, spuse Guillam. Evident, se potrivește cu ceea ce știam noi. Dar nu știam chiar atât de mult. Dacă Blondie era curier, este surprinzător cel puțin potrivit cunoștințelor mele – să folosească o misiune comercială drept punct de comandă.

Spuneai că Misiunea era aici de patru ani, spuse Mendel. Blondie a venit la Scarr pentru prima oară acum patru ani.

O clipă, nimeni nu scoase o vorbă. Apoi, Smiley spuse pe un ton grav:

Peter, este posibil, nu-i așa? Vreau să spun că, pentru efectuarea unor anumite operațiuni, ar putca avea nevoie de un post fix, aici, precum și de curieri.

– Da, desigur, dacă ar pune la cale o lovitură cu adevărat mare.

– Vrei să spui, dacă ar avea în funcțiune un agent sus-pus?

– Da, cam așa ceva.

– Presupunând că acest agent există – un Maclean sau un Fuchs –, este de conceput ca ei să-și stabilească aici un post, sub acoperirea unei misiuni comerciale, care să nu aibă altă funcțiune operațională decât să protejeze agentul?

– Da, este de conceput. Dar mergi cam departe, George. Potrivit celor sugerate de tine, agentul ar primi ordine din străinătate, ar fi servit de curier, care la rândul lui ar fi servit de Misiune, care ar avea între altele și rolul de înger păzitor personal al agentului. Ar trebui ca acest agent să fie cu adevărat o persoană importantă.

– Nu sugerez întru totul acest lucru, dar ceva pe-aproape. Cred că acest sistem necesită un agent de prim ordin. Nu uita că Blondie pretindea că ar veni din străinătate, dar nimic nu confirmă afirmația sa.

– Agentul acesta ar putea fi în contact direct cu Misiunea? interveni Mendel.

– Dumnezeu mare, nu! exclamă Guillam. Folosește probabil o procedură de urgență pentru a intra în contact cu cei de la Misiune, un cod telefonic sau ceva de genul acesta.

– Cum se procedează într-un asemenea caz? întrebă Mendel.

– Depinde. Poate că pe sistemul numărului greșit. Formezi numărul de la o cabină telefonică și ceri să vorbești cu George Brown. Ți se va răspunde că George Brown nu locuiește acolo, așa că îți ceri scuze și pui telefonul în furcă. Ora și locul de întâlnire fuseseră stabilite anterior. Numele pe care l-ai spus este un semnal de urgență. Cineva se va prezenta la întâlnire.

– Ce altceva mai face Misiunea? întrebă Smiley.

– Greu de spus. Îl plătește, probabil. Fixează locul în care se ridică rapoartele. Controlorul va face toate aranjamentele pentru agent, bineînțeles, și îi dă instrucțiuni prin curier. Lucrează în mare parte pe principiul sovietic, așa cum ți-am spus, chiar și cele mai mici amănunte sunt aranjate de către controlor. Operatorii din teren se bucură de foarte puțină independență.

Urmă alt moment de tăcere. Smiley se uită la Guillam, apoi la Mendel, clipi și spuse:

– Blondie nu venea la Scarr în ianuarie și în februarie, nu-i așa?

Nu, îi răspunse Mendel, acesta a fost primul an când a venit.

– Fennan se ducea întotdeauna la schi în ianuarie și în februarie. Accasta este prima oară în patru ani în care a renunțat la vacanță.

– Mă întreb, spuse Smiley, dacă nu ar trebui cumva să mă duc la Maston.

Guillam se întinse cu voluptate și zâmbi.

– Nu te împiedică nimeni să încerci. Va fi teribil de emoționat când va afla că ai fost pocnit în cap. Am vaga impresie că va gândi că Battersea se află la malul mării, dar nu contează. Spune-i că ai fost atacat când te plimbai printr-o curte privată... va înțelege. Vorbește-i și de agresorul tău, George. Nu l-ai văzut niciodată, ai grijă, nu-i știi numele, dar este un curier al Serviciilor de Informații est-germane. Maston va confirma spusele tale; o face întotdeauna. Mai ales când trebuie să raporteze ministrului.

Smiley îl privi pe Guillam și nu spuse nimic.

– După lovitura pe care ai primit-o în cap, adăugă Guillam, va înțelege.

– Dar, Peter...

– Știu, George, știu.

– Să-ți mai spun ceva. Blondie venea să ia mașina în prima marți a fiecărei luni.

– Și ce-i cu asta?

– Era ziua în care Elsa Fennan se ducea la Weybridge Repertory Club. Potrivit spuselor ei, Fennan lucra marțea până târziu.

– Lasă-mă să fac niște săpături, George, spuse Guillam, ridicându-se în picioare. Salut, Mendel, îți voi telefona probabil diseară. Nu văd ce putem face acum, oricum, dar e plăcut să știm pe ce picior dansăm, nu-i așa? Că veni vorba, continuă el, apropiindu-se de ușă, unde se află lucrurile lui Fennan... portofelul său, agenda etc.? Tot ceea ce s-a găsit asupra cadavrului?

– Probabil la comisariatul de poliție, spuse Mendel, până se încheie ancheta.

Guillam îl privi lung pe Smiley, fără să știe exact ce vrea să spună.

– Ai nevoie de ceva, George?

– Nu, mulțumesc... o, ar fi ceva.

– Ce?

– Ai putea face în așa fel încât cei de la Criminalistică să mă lase în pace? Au venit de trei ori până acum și, bincînțeles, nu fac mai mult decât să bâjbâie. Ai putea aranja ca pentru moment problema să fie de resortul Informațiilor? Încearcă să fii misterios, să le îndulcești hapul.

– Da, cred că va fi posibil.

– Știu că este greu, Peter, pentru că eu nu sunt...

– A, am o veste care îți va ridica moralul. Am cerut să se compare biletul de sinucigaș al lui Fennan cu scrisoarea anonimă. Au fost dactilografiate de către persoane diferite la aceeași mașină de scris. Presiunea pe taste și spațierea diferă, dar caracterele sunt identice. La revedere, bătrâne. Pune-te pe mâncat și pe băut!

Guillam închise ușa în urma lui. Îi auziră pașii tăcănind pe coridorul pustiu.

Mendel își răsuci o țigară.

Dumnezeule, spuse Smiley, chiar nu ți-e frică de nimic? N-ai văzut infirmiera de gardă?

Nu se moare decât o dată, îi răspunse Mendel, zâmbind ironic și strecurând țigara între buzele lui subțiri. Smiley îl urmări cum și-o aprinde. A scos bricheta din buzunar, i-a ridicat capacul, a întors roțița zimțată cu degetul lui mare pătat, a făcut mâinile căuș pentru a proteja flacăra pe care o apropie de țigară. Puteai să crezi că se stârnise un uragan.

Ei bine, expertul în materie de crime ești tu, spuse Smiley. Cum îți merge?

Prost, spuse Mendel. Multă dezordine.

De ce?

Probleme multe și mărunte nerezolvate peste tot. Nu e treabă de polițist. Nimic nu se verifică. Ca în algebră.

– Ce arc algebra de a face cu treaba asta?

Trebuie întâi dovedit ceea ce se *poate* dovedi. Trebuie găsite constantele. S-a dus într-adevăr la teatru? A fost singură? Au auzit vecinii când s-a întors? Dacă da, la ce oră? Fennan venea târziu acasă marțea? Soția lui se ducea regulat la teatru, la *fiecare* două săptămâni, așa cum pretinde?

– Și apelul de la opt și treizeci? Îi poți găsi vreo explicație?

– Nu-ți iese din cap, nu-i așa?

Da. Dintre toate problemele mărunte rămase în suspensie, aceasta mi se pare cca mai grea. O întorc pe toate fețele, știi, și nu are nici un sens. Am verificat orarul trenurilor pe care le lua Fennan. Era un om punctual, ajungea adesea la Foreign Office înaintea tuturor, își deschidea singur dulapul. Putea să prindă trenul de 8.54, de 9.08, sau în cel mai rău caz, de 9.14. Cu cel de 8.54 ajungea la 9.38... îi plăcea să fie la

serviciu la zece fără un sfert. Ca atare, nu putea să ceară să fie trezit la 8.30.

– Poate că-i plăcea să audă țârâitul telefonului, spuse Mendel, ridicându-se în picioare.

– Și literele, continuă Smiley. Mâini diferite, aceeași mașină. Fără să vorbim de asasin, două persoane aveau acces la această mașină: Fennan și soția sa. Dacă admitem că Fennan a scris biletul prin care își anunța sinuciderea – pe care neîndoielnic l-a semnat – trebuie să conchidem că Elsa a scris denunțul. De ce ar fi făcut-o?

Smiley era obosit. Se simți ușurat văzându-l pe Mendel că vrea să plece.

– Plec să fac ordine. Să găsesc constantele.

– Vei avea nevoie de bani, spuse Smiley, scoțând câteva bancnote din portofelul de pe noptieră și întinzându-i-le. Mendel le luă fără nici un fel de ceremonie și plecă.

Smiley se lăsa pe spate. Capul îi bubuia și îl ardea. Îi venea să cheme asistenta medicală, dar se abținu, din lașitate. Încetul cu încetul, junghiurile din cap se potoliră. Auzi șuieratul unei ambulanțe care vira din Prince of Wales Drive, pentru a intra în curtea spitalului.

– Poate că-i plăcea să audă țârâitul telefonului, murmură el și adormi.

Fu trezit de o ceartă pe coridor. Auzi glasul asistentei medicale protestând vehement; apoi auzi pași și glasul insistent al lui Mendel. Ușa se deschise brusc și cineva aprinse lumina. Smiley clipi și se ridică în capul oaselor, uitându-se la ceas. Era șase fără un sfert. Mendel îi vorbea, mai curând îi striga. Ce încerca să-i spună? Ceva în legătură cu Podul Battersea... cu poliția fluvială... a dispărut de ieri... Se trezi de-a binelea. Adam Scarr era mort.

CAPITOLUL 10

Povestea Fecioarei

Mendel conducea foarte bine, cu un soi de pedanterie pe care Smiley ar fi găsit-o comică. Ca de obicei, circulația era intensă pe drumul către Weybridge. Mendel ura automobiliștii. „Dați-i o mașină unui om pe mână și acesta va uita în garaj orice urmă de umilință și de bun-simț.“ Nu-i păsa despre cine era vorba. Văzuse episcopi înveșmântați în purpură rulând cu o sută zece pe oră în cartiere populate și sperînd de moarte pietonii. Îi plăcea mașina lui Smiley. Îi plăcea că era meticulos întreținută, aprecia îmbunătățirile rezonabile, retrovizoarele laterale, luminile de marșarier. Era o mașină mică, dar își făcea treaba.

Îi plăceau oamenii care au grijă de lucruri, care sfârșesc ceea ce au început. Îi plăcea profunzimea și precizia. Nu-i plăceau cei care făceau lucrurile de mîntuială. Ca acest asasin, de pildă. Ce spusese Scarr? „Tânăr, dar rece. Rece ca gheața.“ Cunoștea acea privire și o cunoscuse și Scarr... privirea absolut impasibilă ce se ascunde în ochii unui tânăr ucigaș. Nu este privirea unui animal sălbatic, nici rânjetul feroce al unui maniac, ci privirea născută din eficiență supremă, pusă la

încercare și dovedită. Depășea experiențele de război. A fi față în față cu moartea pe timp de război îți dă o blazare anume; dar convingerea superiorității pe care o poartă în suflet uci-gașul de profesie merge mai departe, mult mai departe. Da, Mendel mai văzuse așa ceva; băiatul, care se ține la distanță de gașcă, privirea palidă, lipsită de expresie, cel după care fetele se dau în vânt și cărora el le vorbește fără să zâmbească. Da, era rece ca gheața.

Moartea lui Scarr îl speriasse pe Mendel. Îl făcuse pe Smiley să promită că nu se va întoarce în Bywater Street, după ieșirea din spital. Cu puțin noroc, îl vor crede mort. Asasinarea lui Scarr dovedea, bineînțeles, ceva: asasinul se mai afla în Anglia, dornic să facă curățenie. „Când mă voi pune pe picioare, spusese Smiley cu o seară în urmă, trebuie să-l facem să iasă din ascunzătoare din nou. Să-l momim cu bucățele de brânză.“ Mendel știa cine va fi brânza: Smiley. Bineînțeles, dacă au avut dreptate în privința adevăratului motiv, va mai fi și altă brânză: nevasta lui Fennan. Faptul că nu fusese asasinată nu pleda în favoarea ei. Este adevărat, se gândi Mendel cu amărăciune. Îi fu rușine de sine și se concentra asupra altor subiecte. Printre care, din nou, Smiley.

Ciudat omuleț, acest Smiley. Îi amintea lui Mendel de un băiețel gras cu care jucase fotbal la școală. Nu putea fugi, nu putea șuta, era miop ca o cârtiță, dar juca precum un posedat și nu se mulțumea până când nu cădea lat de oboseală. Îi plăcea să și boxeze. Venea deschis, legănându-și brațele, și era pe jumătate mort înainte de intervenția arbitrului. Era deștept, și el.

Mendel se opri la o cafenea de pe marginea șoselei ca să bea un ceai și să mănânce o chiflă, apoi se angajă pe drumul către Weybridge. Repertory Theatre se afla pe o stradă cu

sens unic, ce pornea din High Street, unde era imposibil să parchezi. Până la urmă, lăsă mașina în fața gării și reveni în oraș pe jos.

Intrarea principală a teatrului era încuiată. Mendel ocoli clădirea, pe sub o arcadă de cărămidă. O ușă verde era întredeschisă; avea niște bare de metal pe dinăuntru, iar pe din afară erau scrise cu cretă cuvintele „Intrarea artiștilor“. Nu era nici o sonerie; o ușoară aromă de cafea venea de pe coridorul verde-închis ce ducea înăuntru. Mendel intră și străbătu coridorul, la capătul căruia găsi o scară de piatră cu balustradă metalică ce ducea la o altă ușă verde. Mirosul de cafea devenea din ce în ce mai puternic și auzi zgomot de voci.

– O, la dracu', ascultă, iubitele, cui îi pasă. Dacă marii consumatori de cultură din binecuvântatul Surrey vor Barrie trei luni la rând, să li se dea Barrie. Pentru al treilea an consecutiv, avem fie Barrie, fie *Cucul din cuib* și, în ceea ce mă privește, Barrie câștigă la mustață. Cuvintele acestea au fost pronunțate de un glas feminin de vârstă mijlocie.

– Ei bine, Ludo poate oricând să joace *Peter Pan* – altă piesă de Barrie –, nu-i așa, Ludo? interveni certăreț un glas masculin.

– Ticălosule, ticălosule, se auzi o a treia voce, tot masculină, iar Mendel deschise ușa.

Se găsea în culise. La stânga sa, vreo douăsprezece manete erau montate pe un panou de lemn. Un scaun absurd roco-co, aurit, cu tapiserie brodată, era așezat mai jos de el pentru sufleor și pentru regizor.

În mijlocul scenei, doi bărbați și o femeie, șezând pe niște butoaie, fumau și beau cafea. Decorul reprezenta puntea unei nave. Un catarg cu velatură și scări de frânghie ocupau

centrul scenei și un tun mare din carton era îndreptat melancolic către o pânză din fundal pe care erau pictate cerul și marea.

Apariția lui Mendel opri abrupt discuția. Cineva murmură: „Doamne, uitate fantoma de la banchet“, iar cei trei îl priviră chicotind.

Femeia vorbi prima:

– Cauți pe cineva, dragă?

– Îmi cer scuze că am dat buzna. Voiam să vă vorbesc în legătură cu abonamentul. Aș dori să mă înscriu în club.

– Da, desigur. Ce drăguț din partea dumitale, spuse ea, ridicându-se și apropiindu-se de el. Este *într-adevăr* foarte amabil.

I-a luat mâna stângă și i-a strâns-o între ale ei, apoi s-a dat înapoi și a întins ambele brațe. Era gestul ei de castelană Lady Macbeth primindu-l pe Duncan. Plecând capul într-o parte, arboră un surâs de fetișcană, îi reținu mâna și îl conduse prin scenă către culisele din partea opusă. O ușă ducea la un birou mititel, plin de programe și afișe, cutii cu cremă, peruci și costume de marinar în culori țipătoare.

– Ai văzut pantomima noastră de anul acesta, *Insula Comorilor*? Un succes deosebit de *reconfortant*. Și cu un *conținut social* mult mai valoros decât toate acele basme de prost-gust pentru copii, nu-i așa?

– Da, desigur, bâigui Mendel, fără să aibă nici cea mai vagă idee despre ce voia ea să spună. Privirea îi căzu pe un teanc de facturi prinse ordonat cu o clamă. Cea de deasupra era emisă pe numele doamnei Ludo Oriel și ar fi trebuit achitată cu patru luni în urmă.

Doamna Oriel îi aruncă o privire ageră prin sticlele ochelarilor. Era mică și oacheșă, cu riduri pe gât și era machiată peste măsură. Labele gâștei fuseseră disimulate sub un strat

gros de cremă, însă camuflajul nu durase. Purta pantaloni și un pulover gros, pătat zdravăn cu tempera. Fuma țigară de la țigară. Avea o gură imensă și, cum ținea țigara la mijlocul buzelor, acestea formau o curbă exagerat de convexă, deformându-i partea inferioară a feței și dându-i o expresie morocănoasă și iritată. Mendel își zise că se va dovedi, fără îndoială, șireată și deșteaptă. Din fericire, nu putea să-și achite facturile, acest lucru fiind de natură să ușureze lucrurile.

Doriți *cu adevărat* să deveniți membru al clubului?

Nu.

Dacă ești alt nenorocit de furnizor, spuse ea, ai face mai bine să pleci imediat. Am spus că voi plăti și voi plăti, dar acum nu mă mai sâcâi. Dacă vrei să faci lumea să creadă că sunt la pământ, așa *voi fi*, dar voi veți avea de pierdut, nu eu.

Nu sunt un creditor, doamnă Oriel. Am venit să vă ofer niște bani. Ea aștepta. Mă ocup de divorțuri. Am un client gras. Aș dori să vă pun câteva întrebări. Suntem pregătiți să vă plătim pentru timpul pierdut.

– Dumnezeu! reacționează ea ușurată, de ce n-ai spus asta de la bun început?

Amândoi izbucniră în râs. Mendel îi puse pe teancul de facturi cinci bancnote de câte o liră, numărându-le una câte una.

– Cum vă alcătuiți lista de abonamente? Care sunt avantajele abonaților?

– Păi, servim câte o zeamă lungă de cafea pe scenă, în fiecare dimineață, la ora unsprezece fix. Membrii clubului se pot amesteca printre actori în pauza dintre repetiții, de la ora unsprezece până la douăsprezece fără un sfert, își plătesc consumația, desigur, dar intrarea este strict rezervată membrilor clubului.

– Înțeleg.

– Aceasta este partea care te interesează probabil. Se pare că dimineața nu avem parte decât de poponari și de nimfomane.

– Probabil. Altceva?

– Montăm câte o piesă nouă la fiecare două săptămâni. Membrii clubului își pot rezerva locuri pentru o dată fixă, de pildă, a doua miercuri din fiecare serie de reprezentații, întotdeauna începem o nouă serie în prima și a treia zi de luni. Cortina se ridică la 19.30 și păstrăm locurile membrilor clubului până la 19.20. Casiera are planul sălii și, pe măsură ce se vând locurile, le însemnează cu o cruciuliță. Locurile rezervate membrilor clubului sunt barate cu roșu și nu se vând decât în ultimul moment.

– În consecință, dacă unul dintre membrii voștri nu-și ocupă locul obișnuit, acesta va fi barat pe plan cu negru.

– Doar dacă este cumpărat de altcineva.

– Bineînțeles.

– Nu facem sală plină decât arareori, în prima săptămână încercăm să montăm câte un spectacol săptămânal, dar nu este prea ușor să facem rost de... hm... posibilități. Ca să spun drept, nu avem mijloacele necesare pentru continuarea reprezentațiilor timp de două săptămâni.

– Da, da, înțeleg. Păstrați planurile vechi?

– Uneori, pentru contabilitate.

– Îl aveți, de pildă, pe cel de marți, 3 ianuarie?

Deschise un dulap din care scoase un teanc de planuri imprimate.

– Acestea sunt pentru cele două săptămâni când se prezenta pentru a doua oară pantomima, bineînțeles. Chestie de tradiție.

– Da, da.

Dar cine vă interesează atât de mult? întrebă doamna Oriel, luând un clasor de pe birou.

O doamnă blondă mărunțică, de vreo patruzeci și doi sau patruzeci și trei de ani. Se numește Fennan. Elsa Fennan.

Doamna Oriel deschise clasorul. Mendel se uită fără rușine peste umărul ei. Numele membrilor clubului erau înscrise ordonat în coloana stângă. O bifă roșie făcută la marginea din stânga a paginii arăta că persoana respectivă își plătit cotizația. Pe partea din dreapta a paginii erau notate locurile reținute pentru anul în curs. Erau în jur de optzeci de membri.

Numele nu-mi spune nimic. Ce loc are?

N-am idee.

A, da, uite. Merridale Lane, Walliston. Merridale! Așteaptă puțin! Hai să vedem. Un scaun din spate, la capătul rândului. Ciudată alegere, nu crezi? Locul R2. Dumnezeu știe însă dacă l-a ocupat la 3 ianuarie. Nu cred că am păstrat diagrama din acea zi, cu toate că n-am aruncat nimic în viața mea. Lucrurile se mai evaporează însă și singure, nu-i așa? Se uită la el cu coada ochiului, întrebându-se dacă și-a câștigat cele cinci lire. Îți spun eu ce facem, o întrebăm pe Fecioară. Se ridică și se îndreaptă către ușă. Fennan... Fennan..., repetă ea. O secundă, parcă-mi spune ceva. Ce însă? Să mă ia naiba, bineînțeles, mapa de partituri. Deschise ușa. Unde este Fecioara? întrebă ea, adresându-i-se cuiva de pe scenă.

– Dumnezeu știe.

– Porcule, îți dă bunăvoința pe dinafară, spuse doamna Oriel, închizând ușa. Fecioara este speranța noastră imaculată, îi spuse ea lui Mendel. Trandafir mic englezesc, fiica unui avocat din localitate, înnebunită după teatru, umblă în ciorapi de ață. O mironosiță. Nu putem să o suferim. Îi dăm câte un

rol din când în când, pentru că taică-su îi plătește taxa de școlarizare. Face pe plasatoarea, uneori, în serile în care vine multă lume... ea și doamna Torr, femeia de serviciu, care are grijă și de garderobă. Când e liniște, doamna Torr se ocupă de tot și Fecioara bântuie prin culise în speranța că actrița principală va muri subit. Făcu o pauză. Sunt sigură că îmi amintesc de Fennan. Bineînțeles că-mi amintesc. Mă întreb unde *este* vaca aia. Dispăru și reveni peste vreo două minute cu o fată înaltă, destul de drăguță, cu păr blond zburlit și obraji trandafirii; genul de campioană de tenis sau de natație.

– Ea este Elizabeth Pidgeon. Ar putea să-ți fie de folos. Iubito, ne interesează o anumită doamnă Fennan. Membră a clubului. Nu mi-ai spus tu ceva despre ea?

– O, *da*, Ludo. Se pare că era convinsă că este încântătoare. Adresându-i lui Mendel un surâs insipid, lăsă capul într-o parte și încrucișă degetele. Mendel își fixă privirea asupra ei.

– O cunoști? întrebă doamna Oriel.

– O, *da*, Ludo. Adoră muzica. Cel puțin așa cred, întrucât nu vine niciodată fără partituri. Este foarte subțirică și ciudată. Este străină, nu-i așa, Ludo?

– De ce este ciudată? întrebă Mendel.

– Păi, ultima oară, au apucat-o toate pandaliile din cauza locului de lângă ea. Era rezervat pentru un membru al clubului, înțelegeți, dar era îngrozitor de târziu, era mult trecut de și douăzeci. De-abia începusem reprezentațiile cu pantomima și erau milioane de oameni care trebuiau plasați, așa că am dat locul cuiva. Nu înceta să spună că domnul care avea locul reținut va veni negreșit, că nu lipsise niciodată.

– Și a venit?

Nu. Așa că am dat locul. Cred că era foarte furioasă, pentru că a plecat după actul II și și-a uitat mapa cu partituri.

Domnul, care, după spusele ei, trebuia să vină, întrebă Mendel, era vreun prieten de-al ei?

Ludo Oriel îi făcu lui Mendel sugestiv cu ochiul.

Sigur că da, este soțul ei, nu-i așa? spuse Fecioara.

Mendel o privi o clipă apoi îi zâmbi.

N-am putea găsi un scaun pentru Elizabeth? întrebă el.

Mamă, Doamne! Mulțumesc, spuse Fecioara și se așeză pe un vechi scaun aurit, ca acela al sufleurului, din culise. Își puse mâinile ei roșii, grăsuțe, în poală și se plecă înainte, zâmbind tot timpul, emoționată că se afla în centrul atenției. Doamna Oriel îi aruncă o privire plină de venin.

Ce te face să crezi că era soțul ei, Elizabeth? întrebă Mendel, al cărui glas căpătase brusc un ton tranșant.

Păi, știu că nu sosesc deodată, dar credeam că dacă au locuri separate de restul celor rezervate pentru membrii clubului, trebuie să fie soț și soție. Și, desigur, pentru că și el vine întotdeauna cu o mapă cu partituri.

– Înțeleg. Ce altceva îți mai aduci aminte, Elizabeth, din seara aceea?

Păi, mi-aduc aminte o mulțime de lucruri pentru că, înțelegeți, m-am simțit îngrozitor că s-a enervat atât de tare și că mai târziu, în aceeași seară, a sunat la telefon. Doamna Fennan, vreau să zic. Și-a spus numele și a zis că a plecat devreme și că și-a uitat mapa cu partituri. Pierduse tichetul de la garderobă și era într-o stare groaznică de nervi. Am avut impresia că plângea. Am auzit glasul cuiva în fundal și atunci mi-a spus că va veni cineva și că o va lua dacă se putea fără tichet. Am spus că bineînțeles că i se va da mapa și, o jumătate

de oră mai târziu, s-a prezentat bărbatul acela. Arată nemai-pomenit. Înalt și blond.

– Înțeleg, spuse Mendel; mulțumesc frumos, Elizabeth, mi-ai fost de mare folos.

– Mamă, Doamne, nu aveți pentru ce, răspunse ea și se ridică în picioare.

– Apropo, adăugă Mendel, bărbatul care a venit după mapa cu partituri... nu era, întâmplător, cel care ocupă locul de lângă doamna Fennan în sală?

– A, ba da. Mamă, Doamne, scuzați-mă, trebuia să vă spun și asta.

– Ai vorbit cu el?

– Păi, doar să-i spun „Poftiți obiectul“ sau ceva de genul acesta.

– Ce fel de glas avea?

– O, cu accent străin, ca și doamna Fennan. Ea *este* străină, nu-i așa? Când a făcut tot tărăboiul ăla, l-am pus pe seama temperamentului ei străin.

Îi zâmbi lui Mendel, așteptă o clipă și ieși.

– Vaco, spuse doamna Oriel, către ușa închisă. Sper că ai fost mulțumit pentru cele cinci lire, adăugă ea, întorcând privirea către Mendel.

Cred că da, îi răspunse Mendel.

CAPITOLUL 11

Un club nu prea respectabil

Mendel îl găsi pe Smiley așezat într-un fotoliu, complet îmbrăcat. Peter Guillam era întins cu voluptate pe pat, ținând în mână, cu nonșalanță, un dosar verde-deschis. Afară, cerul era negru și amenințător.

Își face intrarea cel de-al treilea asasin, spuse Guillam când îl văzu pe Mendel apărând pe ușă. Mendel se așeză la capul patului și dădu fericit din cap către Smiley, care arăta palid și deprimat.

Felicitări. E o plăcere să te vedem din nou pe picioare.

Mulțumesc. Mă tem că dacă m-ai vedea în picioare nu m-ai mai felicita. Mă simt slăbit ca o mătă jigărită.

Când îți dau ăștia drumul?

– Nu știu când au de gând...

– N-ai întrebat?

– Nu.

– Ai face bine să întrebi. Ți-am adus vești. Nu știu ce înseamnă, dar înseamnă ceva.

– Măi să fie, spuse Guillam. Toată lumea are vești pentru toată lumea. Ce pasionant! George s-a uitat la albumul cu

pozele mele de familie, continuă el, ridicând ușor dosarul verde, și i-a recunoscut pe toți vechii lui amici.

Mendel, perplex, avu impresia că i se ascunde ceva. Smiley interveni:

– Îți spun totul la cină, mâine. Mă externez mâine dimineață, orice ar spune ei. Cred că am găsit asasinul și multe altele pe deasupra. Acum spune tu ce noutăți ai. În ochii săi nu se putea citi triumful. Doar anxietatea.

Calitatea de membru al clubului din care făcea parte Smiley nu era citată printre activitățile respectabile ale celor care împodobesc paginile celebrului *Who's Who*. Fusesse înființat de către un tânăr renegat de Junior Carlton, pe nume Steed-Asprey, care fusese exclus de către secretar din cauză că pronunțase blasfemii în prezența unui episcop sud-african. A convins-o pe fosta lui proprietăreasă de la Oxford să-și părăsească propria-i casuță liniștită din Hollywell și să preia în schimb cele două camere și o pivniță din Manchester Square, pe care o rudă bogată le pusese la dispoziția lui. Clubul a avut cândva patruzeci de membri, care plăteau fiecare cincizeci de guinee pe an. Mai rămăseseră treizeci și unu. Era un club fără femei și fără regulamente, fără secretar și fără episcopi. Puteai lua sandviciuri și cumpăra o sticlă de bere sau puteai lua sandviciuri și să nu cumperi nimic. Atâta timp cât rămâneai rezonabil de treaz și îți vedeai de treaba ta, nimănui nu-i păsa cum te îmbraci, ce faci sau ce spui, sau pe cine aduceai cu tine. Doamna Sturgeon nu mai făcea pe tirana la bar și nu-ți mai aducea friptura în fața căminului din pivniță, ci trona amabilă și jovială în capul mesei, bucurându-se de serviciile celor doi sergenți în retragere dintr-un mic regiment de grăniceri.

Evident, membrii clubului fuseseră în marea lor majoritate oarecum contemporani cu Smiley la Oxford. Se convenise de la bun început că acest club avea să servească unei singure generații, că va îmbătrâni și va muri odată cu membrii lui. Războiul a făcut și el victime printre ei, Jebedee și alții, dar nimeni nu a sugerat măcar vreodată că ar trebui să fie aleși noi membri. În plus, localul le aparținea acum, viitorul doamnei Sturgeon fusese asigurat, iar clubul era solvabil.

Era sâmbătă seară și în club nu erau decât vreo șase persoane. Smiley dădu comanda și li s-a așezat o masă specială pentru ei în pivniță, unde ardea un foc de cărbuni în căminul de cărămidă. Erau singuri. Au fost serviți cu mușchi de vacă, pe care l-au udat cu vin roșu. Afară, ploaia cădea neîncetat. Pentru toți trei, lumea părea în noaptea aceea un loc pașnic și agreabil, în ciuda straniei afaceri care îi reunise.

– Pentru a vă face să înțelegeți ceea ce vreau să vă spun, încep Smiley, în sfârșit, adresându-se mai ales lui Mendel, trebuie să vă vorbesc pe larg despre mine. Sunt ofițer de informații de profesie, după cum știți, și am fost încadrat în Serviciu de când lumea, cu mult înainte de a fi implicați în luptele pentru putere de la Whitehall. În acele zile ducam lipsă de personal și eram prost plătiți. După perioada obișnuită de instrucție și de stagiatură în America de Sud și în Europa Centrală, am avut un post de conferențiar la o universitate germană. Aveam ca misiune reperarea tinerilor germani capabili să devină agenți. Făcu o pauză, îi zâmbi lui Mendel și îi spuse: Scuză-mi jargonul, te rog. Mendel aprobă solemn din cap, iar Smiley continuă. Era conștient că vorbele sale sunau pompos, dar nu știa cum să evite acest lucru. Ne aflam în pragul ultimului război, o perioadă îngrozitoare în Germania, în care intoleranța se descătușase la cote dementiale.

Ar fi fost o nebunie din partea mea să abordez singur pe cineva. Unica mea șansă era aceea de a nu mă face nicicum remarcat, de a fi incolor din punct de vedere social și politic și de a semnala candidații la recrutare prin intermediul altcuiva. Am încercat să-i aduc pe unii în Anglia pentru scurte perioade, în cadrul unor vizite studentești. Îmi făcusem o regulă din a nu avea nici un contact cu Departamentul în timpul șederii mele în țară, întrucât nu știam nimic pe vremea aceea despre eficiența Serviciilor de Contrainformații germane. Nu știam niciodată cine era abordat și, desigur, era mai bine așa. În cazul în care aș fi fost prăjit, bineînțeles. Povestea mea începe cu adevărat în 1938. Eram singur în camera mea, într-o seară de vară. Fusesse o zi frumoasă, caldă și pașnică. Parcă fascismul nici n-ar fi existat. Lucram în cămașă, la o masă lângă fereastră, dar nu din greu, pentru că seara era minunată.

Se opri, jenat dintr-un motiv oarecare, și bău puțin Porto. Pe pomeții obrazilor săi apărură două pete trandafirii. Se simțea ușor amețit, deși băuse foarte puțin vin.

– Pe scurt, spuse el și se simți ca un prost. Îmi cer scuze, vorbesc cam dezlânat... Oricum, în timp ce stăteam acolo, am auzit o bătaie în ușă; și-a făcut apariția un tânăr. Avea nouăsprezece ani, dar părea mai tânăr. Numele său era Dieter Frey. Era unul dintre studenții mei, un băiat inteligent și deosebit de plăcut la vedere.

Smiley mai făcu o pauză, privind drept în fața lui. Să fi fost boala, să fi fost slăbiciunea care îi aduceau atât de viu în memorie aceste amintiri?

– Dieter era un tânăr foarte frumos, cu o frunte înaltă și o claie de păr negru vâlvoi. Partea inferioară a trupului său era deformată, cred că de pe urma unei paralizii infantile. Purta baston și se lăsa cu toată greutatea pe el când mergea. Cum

era și firesc într-o universitate mică, el apărea ca o figură romantică. Îl găseau byronian. Eu nu l-am socotit niciodată romantic. Germanii au o pasiune de a descoperi geniile tinere, înțelegeți, de la Herder până la Stefan George, de a crea celebrități din fașă. Dar Dieter nu putea fi tratat ca o celebritate. Independența sa sălbatică și caracterul său implacabil îi descuraja pe toți cei care ar fi vrut să-l facă vedetă. Era mereu în defensivă, nu numai din cauza infirmității sale, ci și a rasei, căci era evreu. N-am înțeles niciodată cum a reușit să-și păstreze locul la universitate. Poate nu se știa că era evreu, frumusețea sa fiind de meridional, de italian să zicem, dar eu tot nu înțelegeam. Pentru mine era evident că este evreu. Dieter era socialist. Nu-și ascundea opiniile, chiar și pe vremea aceea. Îmi trecuse prin minte să-l recrutez, dar era absurd să iau un băiat atât de evident sortit să ajungă într-un lagăr de concentrare. În plus, era prea schimbător, prea nestăpânit în reacții, sărea prea tare în ochi, prea vanitos. Conducea toate adunările studențești de la universitate – politice, literare ș.a.m.d. Avea poziții onorifice în toate cluburile sportive. Avea tăria să nu bea într-o universitate în care îți dovedeai bărbăția umblând beat mai tot anul întâi.

Acesta era Dieter pe atunci: un infirm înalt, frumos, impunător, un idol al generației sale; un evreu. Acesta era tânărul care a venit să mă vadă într-o seară fierbinte de vară.

L-am poftit să stea jos și i-am oferit ceva de băut, dar m-a refuzat. Am făcut niște cafea, cred, pe un reșou cu gaz. Am vorbit dezlânat în legătură cu ultima mea prelegere despre Keats. Mă plânsesem de aplicarea metodelor critice germane la poezia engleză și aceasta a antrenat – ca de obicei – discuția despre interpretarea nazistă a „decadenței” în artă. Dieter a pus din nou pe tapet această problemă și a început să

condamne mai deschis Germania modernă și în cele din urmă nazismul însuși. Bineînțeles, m-am ținut în gardă. Cred că pe vremea aceea eram mai puțin prost ca acum. În cele din urmă, m-a întrebat fără menajamente ce credeam despre naziști. I-am răspuns, nu fără o oarecare ironie, că nu eram dispus să-mi critic gazdele și că oricum nu credeam că politica era prea amuzantă. Nu voi uita niciodată răspunsul său. Era furios, a sărit în picioare și mi-a spus strigând: „*Von Freude ist nicht die Rede!*“ – „Nu de amuzament este vorba!“

Smiley se întrerupse, apoi i se adresă lui Guillam peste masă:

– Scuză-mă, Peter, cred că sunt cam prolix.

– Da' de unde, bătrâne. Relatezi povestea în felul tău. Mendel își mormăi aprobarea; stătea pe scaun destul de bățos, cu ambele mâini pe masă în fața lui. Încăperea era luminată doar de flăcările din cămin, ce aruncau umbre înalte pe perețele cu tencuiala nedrișcuită din spatele lor. Carafa era pe trei sferturi goală: Smiley își mai turnă puțin Porto din ea, apoi o trecu celorlalți.

– M-a ocărât cum i-a venit la gură. Pur și simplu nu înțelegea cum puteam să judec arta cu un ochi imparțial și să rămân indiferent la politică, cum puteam să-mi bat gura despre libertatea artistică atunci când o treime din Europa era pusă în lanțuri. Mă lăsa oare indiferent faptul că întreaga civilizație contemporană era pusă la zid? Ce avea oare atât de sacru secolul al optsprezecelea ca să pot înlătura întreg secolul douăzeci? Venise la mine pentru că îi plăceau seminariile mele și mă credea un om luminat, dar și-a dat acum seama că eram mai rău decât toți ceilalți.

L-am lăsat să plece. Ce puteam face altceva? Teoretic vorbind, era oricum suspect, un evreu, un evreu rebel care, în

mod misterios, mai avea un loc la universitate. Dar l-am urmărit. Trimestrul era pe sfârșite, se apropia vacanța mare. Trei zile mai târziu, la dezbaterea finală, s-a manifestat cu o sinceritate redutabilă. Îi speria cu adevărat pe ceilalți, care tăceau și începuseră să se neliniștească. Trimestrul s-a încheiat și Dieter a plecat fără să-și ia măcar bun-rămas. Nu credeam că-l voi mai întâlni vreodată.

Au trecut șase luni. Vizitasem niște prieteni din Dresda, orașul natal al lui Dieter, și am ajuns la gară cu o jumătate de oră mai devreme. Decât să-mi pierd vremea pe peron, m-am gândit să mă plimb puțin prin oraș. La vreo două sute de metri de gară, se afla o casă înaltă, datând din secolul al șaptesprezecelea, cu aspect auster. În fața casei era o curte mică, împrejmuită cu un gard mare de fier, în care se deschidea o poartă din fier forjat. După câte se părea, fusese transformată într-o închisoare provizorie: un grup de deținuți rași în cap, bărbați și femei, se mișcau în rond în curte, pe lângă zidul de incintă. Doi gardieni, aflați în mijloc, îi păzeau cu pistoalele-mitralieră în mână. Atunci am zărit o siluetă cunoscută, care le domina pe toate celelalte, și făcea eforturi, schiopătând, să umble în pas cu ceilalți. L-am recunoscut pe Dieter. Îi luaseră bastonul.

Reflectând după aceea la cele văzute, mi-am spus că Gestapoul nu ar fi arestat membrul cel mai popular al universității, atâta timp cât îi mai urma cursurile. Lăsând trenul meu să plece, am revenit în oraș și am căutat în cartea de telefon adresa părinților săi. Știam că tatăl său era medic, așa că n-am întâmpinat nici o greutate în a găsi ceea ce căutam. M-am dus la adresa respectivă și nu am găsit-o decât pe maică-sa. Tatăl lui murise în lagărul de concentrare. Nu avea nici un chef să vorbească despre Dieter, dar se pare că nu era deținut într-o

închisoare rezervată evreilor, ci într-o închisoare obișnuită, doar pentru o pretinsă „perioadă de corecție“ Mama lui îl aștepta să revină acasă în aproximativ trei luni. I-am lăsat un mesaj în care îi spuneam că am niște cărți de-ale lui și că mi-ar face plăcere să i le înapoiez dacă îmi va da un semn de viață.

Evenimentele din 1939 m-au absorbit atât de mult încât nu cred că mi-am mai amintit de Dieter în anul acela. La puțin timp după plecarea mea din Dresda, am primit ordin din partea Departamentului să mă reîntorc în Anglia. Mi-am împachetat lucrurile și am plecat în patruzeci și opt de ore, găsind Anglia în mare agitație. Mi s-a încredințat o nouă misiune, pentru care am avut nevoie de o perioadă intensivă de pregătire, antrenament și instruire. Trebuia să plec în Europa imediat după aceea și să activez câțiva agenți aproape novici, care fuseseră recrutați în Germania, învățasem pe dinafară vreo douăsprezece nume și adrese. Vă imaginați reacția mea, atunci când l-am descoperit printre ei pe Dieter Frey.

Citindu-i dosarul, am aflat că se autorecrutase mai mult sau mai puțin, năvălind în Consulatul de la Dresda și cerând imperios să i se spună de ce nu ridicase nimeni nici cel mai mic deget pentru a pune capăt persecutării evreilor. Smiley făcu o pauză și râse ca pentru sine. Dieter se pricepea de minune să oblige oamenii să reacționeze, continuă Smiley, aruncându-le o privire rapidă lui Mendel și lui Guillam. Ambii își aveau ochii fixați asupra lui.

Presupun că prima mea reacție a fost de iritare. Băiatul fusese chiar sub nasul meu, iar eu nu-l considerasem potrivit. La ce putea să se priceapă un tâmpit din Dresda? M-am alarmat apoi gândindu-mă că mă trezisem în brațe cu acest

instigator al cărui temperament impulsiv puna în pericol nu numai viața mea, dar și a altora. În ciuda micilor modificări aduse aspectului meu exterior și a noii acoperiri sub care ope-ram, eram obligat să-i spun lui Dieter că sunt George Smiley, fost conferențiar la universitate, iar el putea în felul acesta să-mi provoace cele mai mari necazuri. Totul începea sub cele mai proaste auspicii și eram pe jumătate hotărât să-mi organizez rețeaua fără să recurg la Dieter. A fost o eroare din partea mea. Dieter era un agent nemaipomenit.

Nu a încercat să-și înfrâneze caracterul pătimaș, dar l-a folosit cu multă dibăcie ca un fel de dublu bluf. Din cauza infirmității a fost reformat, dar și-a găsit o slujbă de funcționar la Căile Ferate. Nu a trecut mult timp și a fost promovat într-un post important, iar volumul de informații obținute de el a fost fantastic. Detalii cu privire la transporturile de trupe și de muniții, la destinația lor și la datele de tranzitare a acestora. Mai târziu avea să raporteze despre eficacitatea bombardamentelor noastre, indicând și țintele-cheie. Era un organizator strălucit și cred că această calitate l-a și salvat. A făcut o treabă nemaipomenit de bună la Căile Ferate, devenind indispensabil, muncea la orice oră din zi și din noapte. Era aproape inviolabil. I-a fost conferită chiar și o decorație pentru merite excepționale și presupun că Gestapoul i-a făcut pierdut cu bună știință dosarul.

Dieter avea o teorie pur faustiană: gândirea în sine este lipsită de valoare. Trebuie să acționezi pentru ca aceasta să-și dovedească eficacitatea. Potrivit teoriei sale, cea mai gravă eroare comisă vreodată de ființa umană era aceea de a face o distincție între spirit și trup: un ordin nu există dacă nu este respectat. Îl cita frecvent pe Kleist: „Dacă toți ochii ar fi din

sticlă verde și dacă tot ceea ce pare alb este de fapt verde, ar fi cineva mai deștept din această cauză?” Ceva de genul acesta.

Așa cum spuneam, Dieter era un agent extraordinar. A mers atât de departe încât a aranjat ca unele încărcături să fie transportate în nopțile favorabile bombardierelor noastre. Își avea trucurile lui, era un geniu nativ în materie de spionaj, cunoscându-i toate tainele. Nimeni nu putea spera că va dura la infinit, dar bombardamentele noastre aveau adesea o arie de cuprindere atât de mare încât ar fi fost pueril să atribui acest lucru trădării unei singure persoane, cu atât mai puțin unei persoane atât de puțin rezervate ca Dieter.

În ceea ce-l privea, munca mea era ușoară. Dieter călătorea mult, dispunea de un permis de trecere special. Comunicarea cu el era un joc de copii în comparație cu alți agenți. Din când în când, ne întâlneam în câte o cafenea. Alteori ca și cum mi-ar fi făcut un serviciu mă lua cu o mașină ministerială și rulam câte o sută de kilometri pe autostradă. Cel mai adesea însă, călătoream cu același tren și ne schimbam între noi servietele pe culoar; sau mergeam la teatru, aducând fiecare câte un pachet, și schimbam tichetele de la garderobă. Îmi dădea rar rapoarte propriu-zise, mai curând copii ale ordinelor de tranzit. O puneam pe secretara lui să facă o mulțime de lucruri, între altele să strângă un lot special de documente pe care le „distrugea” el o dată la trei luni, deșertându-le în servieta sa în timpul pauzei de masă.

În 1943, am fost rechemat. Acoperirea mea comercială cred că devenise cam subțire și riscam oricând să fiu prăjit. Smiley se opri și luă o țigară din portțigaretul lui Guillam.

– Dar să nu exagerăm prea mult rolul lui Dieter, reluă el relatarea. A fost într-adevăr cel mai bun agent al meu, dar nu a fost singurul. Aveam o mulțime de dureri de cap și a mă

ocupa de el era floare la ureche în comparație cu problemele pe care mi le făceau alți agenți. După încheierea războiului, am încercat să aflu de la succesorul meu ce s-a întâmplat cu Dieter și cu ceilalți. Unii au fost expediați în Canada sau în Australia, alții s-au reîntors în ce mai rămăsese din orașele lor de baștină. Presupun că Dieter a ezitat. Dresda era ocupată de ruși și a avut probabil îndoieli dacă reîntoarcerea acolo era cea mai bună soluție. În cele din urmă, s-a dus..., a fost nevoit din cauza mamei lui care rămăsese în Dresda. De altfel, îi ura pe americani, și, desigur, era socialist.

Aveam să aflu mai târziu că a făcut carieră acolo. Cunoștințele sale administrative pe care le dobândise în timpul războiului l-au ajutat să ocupe un post oficial în noua republică. Presupun că reputația sa de rebel și suferințele familiei sale i-au netezit drumul. Cred că și-a găsit un loc bun sub soare.

– De ce? întrebă Mendel.

Până acum o lună, se afla aici în Anglia, conducând Misiunea Oțelului.

Și asta nu este tot, se grăbi Guillam să spună. În cazul în care crezi că nu mai era nimic de făcut, Mendel, vreau să-ți spun că te-am scutit de o altă vizită la Weybridge, în dimineața aceasta, și că m-am dus să o văd pe Elizabeth Pidgcon. A fost ideea lui George. Este un fel de Moby Dick, continuă el, adresându-i-se lui Smiley. O balenă albă, mare, mâncătoare de oameni.

– Și? întrebă Mendel.

– I-am arătat o fotografie a acelui tânăr diplomat, care se numește Mundt, pe care îl lăsaseră să strângă cioburile după ei. Elizabeth l-a recunoscut pe loc pe încântătorul tânăr care a venit să ridice partiturile Elsei Fennan. Nu-i grozav?

– Dar...

– Știu ce vrei să mă întrebi, deșteptule. Vrei să știi dacă l-a recunoscut și George. Ei bine, l-a recunoscut. Este același ticălos care a încercat să-l atragă pe George în propria sa casă din Bywater Street. Nu e el cam peste tot?

Mendel plecă cu mașina la Mitcham. Smiley era mort de oboseală. Ploua din nou și se făcuse frig. Smiley își strânse și mai mult paltonul și, în ciuda oboselii, privea cu o plăcere calmă defilarea nopții londoneze agitate. I-a plăcut întotdeauna să călătorească. Chiar și astăzi, dacă ar fi fost după el, ar fi străbătut Franța cu trenul, în loc să ia avionul. Mai avea puterea încă să reacționeze la sunetele magice ale unei călătorii prin Europa, la cacofonia ciudată de zgomote și la glasurile franceze, ce îl trezeau brusc din visurile sale englezești. Și lui Ann îi plăcuseră toate acestea și împărtășiseră în două rânduri bucuriile dubioase ale acestui gen de călătorie lipsită de confort.

Când au ajuns acasă, Smiley s-a dus direct în pat, iar Mendel a pregătit ceaiul. L-au băut împreună, în dormitorul lui Smiley.

– Ce facem acum? întrebă Mendel.

– Mă gândeam că am putea merge mâine la Walliston.

– Ar trebui să stai o zi în pat. Ce vrei să faci acolo?

– Să o văd pe Elsa Fennan.

– Nu este prudent să te duci singur. Lasă-mă să te însoțesc. Voi rămâne în mașină în timp ce veți sta de vorbă. E ovreică, nu-i așa?

– Tata a fost și el ovreu, spuse Smiley dând din cap. Dar n-a făcut niciodată atâta caz de asta.

CAPITOLUL 12

Un vis de vânzare

Deschise ușa și îi privi o clipă fără să scoată o vorbă.

Puteai să mă anunți că vii, spuse ea

M-am gândit că este mai prudent în felul acesta.

Ea tăcu din nou.

Nu știu ce vrei să spui, se hotărî ea să vorbească, deși se vedea că până și aceste cuvinte reprezentau un mare efort pentru ea.

Pot să intru? întrebă Smiley. Nu avem prea mult timp la dispoziție.

Părea bătrână și obosită, mai puțin vioaie. Îl conduse în salon și cu o oarecare resemnare îi făcu semn cu mâna să ia loc.

Smiley îi oferă o țigară și își aprinse și el una. Elsa Fennan stătea în picioare lângă fereastră. Privind-o, observându-i respirația rapidă, întretăiată, ochii febrili, Smiley își dădu seama că femeia își pierduse aproape în întregime forța de autoapărare.

Smiley începu să vorbească, pe un ton amabil, îngăduitor. Pentru Elsa, această voce părea să fie cea pe care spera să o audă, irezistibilă, oferind forță, alinare, compasiune și

siguranță. Se îndepărtă încet, încet, de fereastră și mâna ei dreaptă, ce se sprijinise de pervaz, alunecă ușor de-a lungul lui, căzând apoi lângă trup, într-un gest de supunere. Se așează în fața lui Smiley și în ochii ei se citea o încredere totală, o subjugare de amantă.

– Cred că te-ai simțit teribil de singură, spuse el. Nimeni nu poate suporta singurătatea la nesfârșit. Ți trebuie mult curaj, este atât de greu să fii brav atunci când ești singur. Ceilalți nu înțeleg lucrurile astea, nu-i așa? Ei nu știu cât te costă minciunile și amăgirea, izolarea de oamenii obișnuiți. Ei cred că poți funcționa în continuare cu același carburant pe care-i folosesc ei – stindarde fluturate și muzică. Dar ți trebuie altfel de carburant, nu-i așa, atunci când ești singură? Ai nevoie de ură și ți trebuie multă putere ca să urăști tot timpul. Iar ceea ce ar trebui să iubești este atât de îndepărtat, atât de vag, atunci când nu îi aparții. Făcu o pauză. „În curând, gândește, în curând, vei ceda.“ Spera cu disperare că ea va accepta alinarea pe care i-o oferea. O privi. „În curând va ceda.“

– Am spus că timpul ne presează. Știi ce vreau să spun?

Elsa își încrucișase mâinile în poală și privea în jos către cle. Smiley văzu rădăcinile negre ale părului ei blond și se întrebă de ce naiba și-l vopsea. Ea părea să nu-i fi auzit întrebarea.

– După ce am plecat de la dumneata, acum o lună, m-am dus acasă, la Londra, cu mașina. Un bărbat a încercat să mă omoare. În noaptea aceea, a fost cât pe ce să reușească – m-a lovit în cap de trei sau patru ori. Abia am ieșit din spital. S-a întâmplat să am noroc. A urmat garajistul care i-a închiriat mașina. Poliția fluvială i-a pescuit cadavrul, recent, din Tamisa. Nu avea urme de violență, era pur și simplu îmbuiat cu whisky. Poliția nu poate înțelege – omul nu se apropiase

de fluviu de ani de zile. Înseamnă că avem de a face cu o persoană competentă, nu-i așa? Un ucigaș bine antrenat. Se pare că încearcă să-i lichideze pe toți cei care ar putea stabili un raport între el și Samuel Fennan. Sau cu soția sa, bineînțeles. Apoi mai este și tânăra blondă de la Repertory Theatre...

Ce vrei să spui? murmură ea. Unde vrei să ajungi?

Smiley avu dintr-odată poftă să-i facă rău, să frângă ce mai rămăsese din voința ei, să o anihileze ca pe un dușman. Îi bântuise atâta vreme gândurile în timp ce zăcea neputincios în patul de spital, reprezentase pentru el un mister și o forță.

Ce joc ați crezut că faceți voi doi? Ai crezut că poți cocheta cu o forță ca a lor, să dai puțin, dar nu totul? Ai crezut că poți *tu* opri dansul, că poți controla forța pe care le-o dai? Ce visuri ai nutrit, doamnă Fennan, pentru ca lumca să aibă un rol atât de mărunț în ele?

Elsa Fennan își îngropă fața în mâini și Smiley îi urmărea lacrimile care i se scurgeau printre degete. Trupul i se zguduia de plâns, iar cuvintele îi ieșeau greu din gură, chinuite.

Nu, nu erau vise. Nu aveam alte vise în afară de el. El avea un singur vis, da..., un vis măreț.

Nu se oprea din plâns, un plâns disperat, iar Smiley, pe jumătate triumfător, pe jumătate rușinat, o așteptă să vorbească din nou. Brusc, cu fața șiroind de lacrimi, ridică ochii către el.

– Uită-te la mine, spuse ea. Ce vis mi-au mai lăsat? Visam să am plete lungi aurii și ei m-au ras în cap, visam să am un trup frumos și ei mi l-au pocit înfometându-mă. Am văzut ce sunt ființele umane, cum aș mai putea crede într-o formulă pentru ființele umane? I-am spus, o, i-am spus de mii de ori: „Nu da legi, nu formula teorii, nu emite judecăți și oamenii vor fi capabili să iubească, dar dă-le o singură teorie, lasă-i să

inventeze un singur slogan și jocul va reîncepe“. I-am spus toate acestea. Am vorbit nopți întregi. Dar nu, băiețelul trebuia să-și aibă visul lui și, dacă urma să fie construită o lume nouă, Samuel Fennan era cel care trebuia să o construiască. I-am spus: „Ascultă, ți-au dat tot ceea ce ai, un cămin, bani, încrederea lor. De ce acționezi astfel împotriva lor?“ Iar el mi-a răspuns: „O fac *pentru* ei. Eu sunt chirurgul și într-o bună zi vor înțelege“ Era un copil, domnule Smiley, iar ei îl conduceau ca pe un copil.

Smiley nu îndrăznea să vorbească, nu îndrăznea să o supună unor noi încercări.

– Acum cinci ani, l-a întâlnit pe acel Dieter. La o cabană din munți, lângă Garmisch. Freitag ne-a spus mai târziu că Dieter plănuise toate acestea. Oricum, Dieter nu putea schia din cauza infirmității sale. Nimic nu părea real atunci; Freitag nu era un nume real. Fennan îl botezase Freitag, amintind de Omul Vineri din *Robinson Crusoe*. Dieter găsea acest lucru foarte amuzant și, după aceea, n-am mai vorbit niciodată de Dieter, ci numai de domnul Robinson și de Freitag. Ea se întrerupse și-l privi pe Smiley cu o umbră de surâs. Scuză-mă, spuse ea, nu sunt prea coerentă.

– Înțeleg, spuse Smiley.

– Fata aceea..., ce-ai spus despre fata aceea?

– E încă în viață. Nu te îngrijora. Continuă.

– Fennan ținea mult la dumneata, știai? Freitag a încercat să te omoare... de ce?

– Fără îndoială pentru că am revenit aici și te-am întrebat despre apelul de la 8.30. I-ai relatat lui Freitag, nu-i așa?

– O, Dumnezeule, spuse ea, ducându-și degetele la buze.

L-ai sunat, nu-i așa? Imediat după plecarea mea?

– Da, da. Mi-era frică. Voiam să-l conving să plece, să plece amândoi, el și Dieter, să nu se mai întoarcă niciodată, pentru că știam că vei descoperi adevărul. De ce refuzau să mă lase în pace? Se temeau de mine pentru că știau că nu am visuri, că nu-l voiam decât pe Samuel, că-l voiam în siguranță pentru a-l iubi și a avea grijă de el. Ei contau pe acest lucru.

Smiley simți durerea zvâcnindu-i haotic în cap.

– Deci, l-ai sunat imediat, spuse el. Ai încercat la numărul cu indicativul Primrose și n-a răspuns nimeni.

Da, spuse ea vag. Da, așa e. Dar ambele numere încep cu Primrose.

– Și atunci ai sunat la *celălalt* număr, numărul de rezervă...

Se duse din nou la fereastră, brusc extenuată și fără vlagă; părea mai fericită... furtuna o lăsase mai meditativă și, într-o clipă, mai mulțumită.

Da. Freitag se pricepea de minune să găsească soluții alternative.

– Care era celălalt număr? insistă Smiley. O urmărea îngrijorat în timp ce ea se uita prin fereastră la grădina întunecată.

De ce vrei să știi?

Se ridică și se apropie de ea, studiindu-i profilul. Glasul său deveni aspru și energic.

– Am spus că fata nu a pățit nimic. Dumneata și cu mine suntem, de asemenea, în viață. Dar să nu-ți închipui că asta va dura la nesfârșit.

Se întoarse către el cu o privire înspăimântată, îl scruta o clipă, apoi lăsă capul în jos. Smiley o luă de braț și o conduse spre un scaun. Se gândea că ar fi trebuit să-i dea să bea ceva cald. Elsa Fennan se așeză în mod mecanic cu mulțumirea celui în prag de demență.

– Celălalt număr era 9747

– Adresa? Ai o adresă?

– Nu, n-am nici o adresă. Doar numere de telefon. Trucuri la telefon. Nici o adresă, repetă ea, cu o insistență nefirească, astfel încât Smiley o privi perplex. Îi trecu fulgerător o idee prin minte, își amintise ușurința lui Dieter de a stabili contacte, marea lui capacitate de comunicare.

– Freitag nu te-a întâlnit, în seara morții lui Fennan, nu-i așa? Nu a venit la teatru?

– Nu.

– Era pentru prima oară că lipsea, nu-i așa? Ai intrat în panică și ai plecat mai devreme.

– Nu... da, da. Am intrat în panică.

– Nu, nu este adevărat! Ai plecat mai devreme pentru că așa trebuia să procedezi, pentru că așa era convenția *De ce* ai plecat mai devreme? De ce?

Își ascunsese fața în mâini.

– Tot nu ți-a trecut nebunia? urlă Smiley. Te mai crezi capabilă să controlezi evenimentele pe care le-ai declanșat? Freitag te va omorî, va omorî fata, va omorî, va omorî, va omorî. Pe cine încerci să protejezi, o fată sau un asasin?

Plângea în tăcere. Smiley se lăsă pe vine lângă ea, vorbindu-i cu același glas ridicat.

– Să-ți spun eu de ce ai plecat mai devreme? Da. Îți voi spune ce gândesc. Nu voiai să pierzi ultima ridicare a poștei în noaptea aceea de la Weybridge. El nu venise, nu ați apucat să schimbați tichetele de garderobă, nu-i așa, și ca atare ai respectat instrucțiunile, i-ai trimis tichetul și *aveai* o adresă, necrisă ci memorată, memorată pentru vecie: „Dacă apare un moment de criză, dacă nu vin, asta este adresa“. Așa ți-a spus, nu-i așa? O adresă ce nu trebuia utilizată, nici menționată, o adresă uitată și reținută pentru totdeauna? Așa e? Spune-mi!

Elsa se ridică, întorcând capul, găsi o bucătică de hârtie și un creion. Lacrimile îi șiroiau pe obraji. Cu o încetineală disperată, scrisese adresa cu o mână tremurătoare, oprindu-se aproape după fiecare cuvânt.

Smiley luă hârtia, o împături cu grijă și o puse în portofel. Acum se va duce să-i facă un ceai.

Arăta ca un copil salvat de la înec. Ședea pe marginea canapelei, ținând strâns ceașca cu mâinile ei plăpânde, lipind-o de piept, cu umerii slabi aplecați, cu picioarele lipite. Privind-o, Smiley simți că a frânt în ea ceva ce nu ar fi trebuit atins pentru că era prea fragil. Se simțea obscen, grosolan, iar ceaiul făcut de el nu era decât o compensație zadarnică pentru stângăcia lui.

Nu știa ce să spună. După o clipă vorbi ea.

Te-a plăcut, să știi. Te-a plăcut cu adevărat... Spunea că ești un omuleț inteligent. Era un lucru surprinzător ca Samuel să spună despre cineva că este deștept. Clătină ușor capul. Poate că reacția o făcea să surâdă. Avea obiceiul să spună că există două forțe în lume, una pozitivă și alta negativă. „Ce-ar trebui să fac? mă întreba el. Să-i las să-și strice recolta pentru că îmi dau pâine? Creația, progresul, puterea, întreg viitorul omnirii așteaptă la ușa lor: să nu le las să intre?“, iar eu i-am spus: „Dar Samuel, dacă oamenii sunt fericiți fără aceste lucruri?“ Dumneata știi foarte bine că acestea nu erau adevăratele lui gânduri despre oameni. Nu puteam însă să-l opresc. Știi care era lucrul cel mai ciudat în privința lui Fennan? În ciuda tuturor acestor gânduri și vorbe, hotărârea sa fusese luată cu mult timp în urmă. Restul era literatură. I am spus mereu că era lipsit de coordonare în gândire...

— ... și totuși dumneata l-ai ajutat, o completa Smiley

– Da, l-am ajutat. Avea nevoie de sprijin, așa că i l-am oferit. El era toată viața mea.

– Înțeleg.

– A fost o greșeală. Era ca un băieței, înțelegi? Uituc, ca un copil. Și foarte vanitos. Se hotărâse să facă această treabă și o făcea atât de prost. Nu o gândea ca dumneata sau ca mine. Pur și simplu nu o considera în felul acesta. Era munca lui, asta era tot. A început atât de simplu. Într-o seară, a adus acasă conceptul unei telegrame și mi l-a arătat. „Cred că Dieter ar trebui să vadă această telegramă“, mi-a spus el. Asta a fost tot. Nu-mi venea să cred la început... că făcea spionaj, vreau să spun. Pentru că nu era spion, nu-i așa? Și, treptat, am început să-mi dau seama. Începuseră să ceară informații speciale. Mapa de partituri pe care mi-o pasa Freitag conținea ordine, uneori bani. „Uită-te ce îți trimit ăia, asta vrei?“ l-am întrebat eu. Nu știam ce să facem cu banii. În cele din urmă, am dat cea mai mare parte din ei, nu știu de ce. Dieter s-a enervat în iarna aceea, când i-am spus.

– În ce iarnă? întrebă Smiley.

– A doua iarnă cu Dieter, din 1956, la Mürren. L-am cunoscut în ianuarie 1955. Atunci a început totul. Și vrei să-ți spun ceva? Chestia din Ungaria nu l-a impresionat deloc pe Samuel, absolut deloc. Dieter era îngrijorat din cauza atitudinii lui Samuel și știu acest lucru pentru că mi-a spus Freitag. Atunci când Fennan mi-a dat ceva să duc la Weybridge, în acel noiembrie, era să înnebunesc. „Nu vezi că nu s-a schimbat nimic? am urlat eu la el. Aceleași tunuri, aceiași copii uciși în stradă. Doar visul s-a schimbat, sângele și-a păstrat culoarea. Asta vrei? Ai face asta și pentru germani? Eu sunt cea care zace în mocirlă, i-ai lăsa să-mi facă asta, *mie?*“ Mi-a răspuns

doat atât: „Nu, Elsa, situația este diferită“ Și am continuat să duc mapa de partituri. Înțelegi?

Nu știu. Pur și simplu nu știu. Poate că înțeleg.

Samuel era tot ce aveam. El era viața mea. Cred că mă protejam pe mine însămi. Și, încetul cu încetul, am devenit complice. Era prea târziu ca să mai dau înapoi... Apoi, știi cum e, spuse ea în șoaptă, erau momente când eram fericită, când lumca părea să aplaude ceea ce făcea Samuel. Noua Germanie nu reprezenta pentru noi o imagine reconfortantă. Nume vechi ieșeau din nou la iveală, nume care ne făceau frică, pe vremea când eram copii. Îngrozitorul orgoliu umflat apăruse din nou, îl puteai vedea în fotografiile din ziare. Mărșăluiau cu pasul de altădată. Fennan simțea și el aceste lucruri, dar, mulțumesc lui Dumnezeu, el nu văzuse ceea ce-mi fusese dat mie să văd.

Eram într-un lagăr din împrejurimile Dresdei, acolo unde locuiam. Tatăl meu era paralizat. Cel mai mult simțea lipsa tutunului și îi suceam țigări din orice gunoi pe care îl găseam în lagăr..., pur și simplu pentru a-i da iluzia fumatului. Într-o zi, un gardian l-a văzut fumând și a început să râdă. I s-au alăturat și alții. Tatăl meu ținea țigara în mâna paralizată și îi ardea degetele. Nici nu-și dădea seama.

Atunci când li s-au dat din nou arme germanilor, când li s-au dat bani și uniforme, atunci – doar pentru o clipă scurtă eram încântată de ceea ce făcea Samuel. Suntem evrei, înțelegi, așa că...

– Da, știu, înțeleg, spuse Smiley. Am văzut și eu câte ceva.

– Așa a spus și Dieter.

– A spus asta Dieter?

– Da. Lui Freitag. I-a spus lui Freitag că ești un om foarte deștept. O dată, înainte de război, l-ai înșelat și Dieter n-a

descoperit adevărul decât mult mai târziu, dacă ar fi să-i dăm crezare lui Freitag. Spunea că erai cel mai bun agent pe care l-a cunoscut.

– Când a spus Freitag așa ceva?

Ea îl privi lung. Smiley nu văzuse în viața lui atâta dispreț pe un chip. Își aminti ce-i spusese ea de curând: „Copiii durerii mele sunt morți“ Înțelegea acum și auzea cuvintele acestea în glasul ei, atunci când se hotărî, în sfârșit, să vorbească din nou:

– De ce, nu e clar? În noaptea în care l-a ucis pe Samuel. În aceasta constă absurdul, domnule Smiley. Exact în momentul în care Samuel ar fi putut face atât de mult pentru ei – nu ocazional, ci pe bază permanentă, gândește-te la toate acele mape de partituri – propria lor teamă i-a distrus, i-a transformat în animale și i-a făcut să ucidă ceea ce construiseră cu mâna lor. Samuel spunea mereu: „Vor învinge pentru că ei *știu*, iar ceilalți vor pieri pentru că nu *știu*; oamenii care se străduiesc pentru un vis nu vor înceta să se străduiască“ Așa spunea. Dar eu le cunoșteam visul, știam că ne va distruge. Ce vis nu a avut darul să distrugă? Până și visul lui Isus Hristos.

– Dieter este așadar cel care m-a văzut în parc cu Fennan?

– Da.

– Și a crezut...

– Da, a crezut că Samuel îl trădase. I-a spus lui Freitag să-l ucidă pe Samuel.

– Și scrisoarea anonimă?

– Nu știu. Nu știu cine a scris-o. Cineva care îl cunoștea pe Samuel, presupun, cineva de la serviciu care îl supraveghea și era la curent. Sau cineva de la Oxford, care făcuse parte din partid. Nu știu. Nici Samuel n-a știut.

Dar scrisoarea de sinucigaș...?

Îl privi și chipul i se schimonosi. Era în pragul plânsului.

Eu am scris-o, spuse ea, lăsând capul în jos. Pe o foaie cu semnătura lui. Semnătura lui Samuel.

Smiley se apropie de canapea, se așează lângă ea și o luă de mână. Ea se întoarse către el înfuriată și începu să urle:

Ia-ți mâinile de pe mine! Crezi că sunt a dumitale pentru că nu le aparțin lor? Pleacă! Du-te și omoară-l pe Freitag, omoară-l pe Dieter, fă ca jocul să meargă înainte, domnule Smiley. Dar să nu-ți închipui că sunt de partea *dumitale*, mă auzi? Pentru că sunt o jidoavcă rătăcitoare, un tărâm al nimă-nui, câmpul de bătălie al soldaților voștri de plumb. Poți să mă calci în picioare, înțelegi, dar niciodată, absolut niciodată să nu îndrăznești să mă atingi, să nu-mi spui că-ți pare rău, auzi? Ieși afară acum! Pleacă și du-te să ucizi!

Elsa Fennan rămase acolo, tremurând de frig. Când ajunsese la ușă, Smiley aruncă o privire în urma lui. În ochii ei nu erau lacrimi.

Mendel îl aștepta în mașină.

CAPITOLUL 13

Ineficiența lui Samuel Fennan

Sosiră la Mitcham la orele prânzului. Peter Guillam îi aștepta răbdător în mașină.

– Ei bine, copii, ce noutăți aveți?

Smiley scoase bucățica de hârtie din portofel.

– Mai exista și un număr de urgență: Primrose 9747. Ar fi mai bine să-l verifici, dar nu am mari speranțe în privința acestei piste.

Peter dispăru în vestibul și formă un număr de telefon. Mendel își făcea de lucru în bucătărie și se întoarse zece minute mai târziu cu o tavă cu bere, pâine și brânză. Guillam reveni în încăpere și se așează fără să spună nimic. Părea îngrijorat.

– Ei bine? întrebă el, în sfârșit. Ce ți-a spus Elsa Fennan?

Mendel strângea resturile de mâncare de pe masă în timp ce Smiley își încheia relatarea întrevederii sale din dimineața aceea.

– Înțeleg, spuse Guillam. Este foarte neplăcut. Ei, asta este, George, voi fi nevoit să aștern toate astea pe hârtie și să

mă duc imediat la Maston. Vânătoria de spioni morți nu este prea interesantă și provoacă o mulțime de drame.

– Ce acces avea el la documente, la Foreign Office? întrebă Smiley.

În ultimul timp, avea un acces destul de marc. De aceea au considerat că este cazul să fie luat la întrebări.

– Ce fel de documente, în mod special?

– Nu știu încă. Până acum câteva luni era la unul dintre birourile Direcției Asia, dar acum avea altă însărcinare.

Probleme americane, dacă-mi amintesc bine, Peter, nu-i așa?

– Da.

– Peter, te-ai întrebat *de ce* țineau atât de mult să-l suprim pe Fennan? Adică, admitând că i-a trădat, așa cum credeau ei, de ce să-l omoare? Nu aveau nimic de câștigat.

– Nu, cred că nu. Dacă ne gândim bine, nu are nici o explicație... doar dacă... Să presupunem că Fuchs sau Maclean i-ar fi trădat, mă întreb ce s-ar fi întâmplat. Să presupunem că aveau motive să se teamă de o reacție în lanț – nu numai aici, ci și în America, în lumea întreagă. N-ar fi considerat necesar să ucidă pentru a preîntâmpina o astfel de eventualitate? Sunt atâtea lucruri pe care nu le vom elucida niciodată.

– Ca de pildă, apelul de la 8.30? întrebă Smiley.

– Salut! Stați pe-aici până vă dau telefon, bine? Maston va dori mai mult ca sigur să te vadă. Vor începe să alerge pe coridoare când le voi anunța vestea cea bună. Voi fi nevoit să arborez zâmbetul meu special, rezervat anunțării unor veritabile catastrofe.

Mendel îl conduse până la ușă, apoi reveni în salon.

– Cel mai bun lucru ar fi să te culci, spuse el. Ai o mutră ca dracu’.

Mundt se află aici sau nu se află aici, gândi Smiley, întins pe pat, în cămașă și vestă, cu mâinile prinse sub ceafă. Dacă nu e, suntem terminați. Maston trebuie să decidă ce e de făcut cu Elsa Fennan și, după capul meu, el nu va face nimic.

Dacă Mundt *se află* aici, sunt trei motive posibile: A. Pentru că Dieter i-a spus să rămână să vadă cum evoluează lucrurile. B. Pentru că este prost văzut acolo și se teme să se reîntoarcă. C. Pentru că are de terminat o treabă.

A este improbabil, întrucât nu-i stă în caracter lui Dieter să-și asume riscuri inutile. Oricum ai lua-o, ideea este tâmpită.

B este greu de crezut, dat fiind că oricât de frică i-ar fi de Dieter, Mundt se teme să nu fie acuzat de crimă în Marea Britanie. Cel mai înțelept lucru pentru el ar fi să plece în altă țară.

C este mai plauzibil. Dacă aș fi în locul lui Dieter, aș fi îngrijorat de moarte din cauza Elsci Fennan. Micuța Pidgeon nu are nici o importanță, ea nu prezintă nici un pericol dacă Elsa nu spune nimic. Ea nu a făcut parte din complot și nu există nici un motiv ca ea să-și amintească în mod special de prietenul Elsei de la teatru. Nu, Elsa constituie adevărata primejdie.

Mai exista, bineînțeles, și o ultimă posibilitate, asupra căreia Smiley nu putea să se pronunțe: posibilitatea ca Dieter să aibă alți agenți pe care să-i controleze prin intermediul lui Mundt. În general, era înclinat să respingă această probabilitate, dar ideea îi trecuse prin minte, fără îndoială, lui Peter.

„Nu..., nu ține, nu are nici o logică.“ Se hotărî să o ia de la început.

Ce știm? Se ridica în capul oaselor ca să caute un creion și o foaie de hârtie, dar capul începu imediat să-i bubuie. Se încăpățâna să se ridice din pat și luă creionul din buzunarul interior al sacoului său. În valiză avca un blocnotes. Se lungi din nou pe pat, își umflă pernele ca să stea mai bine, înghiți patru aspirine din flaconul de pe masă, se sprijini cu spatele de perne și își întinse picioarele scurte. Începu să scrie. Mai întâi titlul, cu scrisul lui ordonat, de om cultivat. Îl sublinie.

Ce știm?

Apoi începu, etapă de etapă, să relateze, pe cât de obiectiv posibil, evenimentele în succesiunea lor:

„Luni. 2 ianuarie, Dieter Frey m-a văzut în parc vorbind cu agentul său și a tras concluzia... Da, ce concluzie *a tras* Dieter? Că Fennan mărturisise? Că era pe cale să mărturiscască? Că era agentul *meu*? Și a ajuns la concluzia că Fennan era periculos, din motive încă necunoscute. În scara următoare, care era prima, marți a lunii, Elsa Fennan a dus la Weybridge Repertory Theatre, într-o mapă de partituri, rapoartele soțului ei, așa cum se convenise, și a lăsat mapa la garderobă, unde i s-a dat un tichet. Mundt trebuia să aducă propria sa mapă de partituri și să procedeze identic. Lisa și Mundt urmau să schimbe tichetele între ei în timpul spectacolului. Mundt nu a apărut. În consecință, Elsa Fennan a recurs la procedura de urgență. După plecarea de la teatru, înainte de încheierea spectacolului, pentru a nu rata intima ridicare a corespondenței de la Weybridge, a trimis prin poștă tichetul la o adresă convenită. Apoi s-a întors cu mașina acasă, unde o aștepta Mundt, care îl asasinase pe Fennan, probabil la ordinul lui Dieter. Îl împușcase de la distanță foarte mică, îndată

ce Fennan l-a întâmpinat în vestibul. Cunosându-l pe Dieter, presupun că și-a luat cu mult timp în urmă toate măsurile de prevedere și a păstrat la Londra câteva foi de hârtie de scris cu specimene, autentice sau false, ale semnăturii lui Fennan, în cazul în care ar fi avut nevoie să-l compromită sau să-l șantajeze. Deci, dacă nu mă înșel, Mundt a adus o astfel de hârtie cu el pentru a dactilografia, la mașina de scris a lui Fennan, scrisoarea de sinucigaș deasupra semnăturii acestuia. În cursul scenei îngrozitoare care trebuie că a urmat sosirii Elsci, Mundt și-a dat seama că Dieter a interpretat greșit întrevederea lui Fennan cu Smiley, dar s-a bizuit pe Elsa în vederea salvării reputației soțului ei decedat, ca să nu mai vorbim de propria ei complicitate. Mundt nu avea astfel de ce să se teamă prea mult. A pus-o pe Elsa să bată scrisoarea la mașină, neavând deplină încredere în engleza sa. (Notă: Dar cine naiba a dactilografiat *prima* scrisoare, denunțul?)

Probabil că Mundt a cerut apoi mapa de partituri pe care nu o ridicase, iar Elsa i-a spus că, potrivit instrucțiunilor anterioare, a expediat tichetul de garderobă pe adresa din Hampstead și că a lăsat mapa de partituri la teatru. Mundt a reacționat așa cum era de așteptat: a obligat-o să telefoneze la teatru și să aranjeze în așa fel ca el să poată ridica mapa în aceeași seară, în drum spre Londra. De aceea, fie că adresa la care fusese expediat tichetul nu mai era valabilă, fie că Mundt intenționase să se întoarcă acasă, a doua zi dimineața devreme, și nu a mai avut astfel timpul necesar să recupereze tichetul și mapa.

Smiley se duce la Walliston devreme în dimineața zilei de miercuri, 4 ianuarie și, în timpul *primei* discuții, interceptează apelul Centralei telefonice de la ora 8.30, care (mai mult ca

sigur) fusese solicitat de Fennan la ora 19.55 cu o seară înainte. DE CE?

Mai târziu, în aceeași dimineață, S. se rcîntoarce la Elsa Fennan pentru a o chestiona în legătură cu apelul de la 8.30, care știa (așa cum a recunoscut) că «mă va pune pe gânduri». (Fără îndoială, descrierea măgulitoare pe care Mundt a făcut-o capacităților mele avusese efect.) După ce i-a spus lui S. o poveste cusută cu ață albă despre memoria ei proastă, Elsa Fennan intră în panică și îi telefonează lui Mundt.

Mundt, probabil echipat cu o fotografie sau pe baza descrierii lui Dieter, hotărăște să-l lichideze pe S. (la ordinul lui Dieter?) și aproape că reușește ceva mai târziu în aceeași zi. (Notă: Mundt nu a adus mașina înapoi la garajul lui Scarr până în noaptea de 4 ianuarie. Aceasta nu dovedește neapărat că Mundt nu avusese intenția să plece cu avionul ceva mai devreme în aceeași zi. Dacă ar fi vrut să plece dimineața, ar fi putut foarte bine să lase mașina mai devreme la Scarr și să se ducă la aeroport cu autobuzul.)

Pare cât se poate de clar că Mundt și-a schimbat planurile după telefonul primit de la Elsa. Dar nu este sigur că și le-a schimbat *din cauza* acestui telefon. Să fi intrat Mundt într-adevăr în panică din cauza Elsei? Într-atât era de speriat oare încât să rămână în Anglia și să-l ucidă pe Adam Scarr?“

Auzi telefonul sunând în vestibul.

George, eu sunt, Peter. Nici o bucurie în legătură cu adresa și cu numărul de telefon. Impas total.

– Ce vrei să spui?

– Ambele duc în același loc, un apartament mobilat din Highgate Viliage.

– Și?

– Închiriat de un pilot de la Lufteuropa. A plătit chiria pe două luni la 5 ianuarie și nu a mai venit de atunci.

– La dracu’.

– Proprietăreasa și-l amintește foarte bine pe Mundt. Un prieten de-al pilotului. Foarte drăguț, foarte politicos pentru un german, mână largă. Se culca adeseori pe canapea.

– Doamne, Dumnezeu!

– Am luat la pieptănat toată camera. Are un birou într-un colț. Toate sertarele erau goale, în afara unuia, care conținea un tichet de garderobă. Mă întreb de unde provenea... Ei bine, dacă ai poftă să râzi, vino la Prăvălie. Întreg Olimpul dă în clocot de activitate. Apropo...

– Ce e?

– Am scotocit prin apartamentul lui Dieter. Altă porcărie. A plecat la 4 ianuarie. Fără să prevină lăptarul.

– Ce s-a întâmplat cu corespondența lui?

– N-a primit niciodată nimic, în afară de facturi. Am aruncat o privire și în cuibușorul tovarășului Mundt: două camere deasupra birourilor Misiunii Oțelului. Mobilierul a dispărut odată cu restul lucrurilor. Îmi pare rău.

– Înțeleg.

– Aș vrea totuși să-ți spun un lucru ciudat, George. Ți-aduci aminte că am sperat să pot pune mâna pe lucrurile personale ale lui Fennan – portofel, agendă și așa mai departe? De la poliție.

– Da.

– Ei bine, le am. În agenda sa am găsit înscris numele întreg al lui Dieter Frey, în partea de adrese, și alături, numărul de telefon al Misiunii. Ce tupeu!

-- E mai rău decât atât, este o nebunie. Dumnezeu mare!

Apoi, la data de 4 ianuarie, scrie: „Smiley. Apel 8.30“
Ceea ce se coroborează cu nota înscrisă la pagina cu ziua de 3 ianuarie: „Solicită apel pentru mierc. dimineața“ Țsta este apelul misterios.

Care rămâne în continuare un mister.

Tăcere.

George, l-am trimis pe Felix Taverner la Foreign Office să facă unele cercetări. E mai rău dintr-un anumit punct de vedere, dar mai bine dintr-altul.

De ce?

Ei bine, Taverner a avut în mână registrele Arhivei pe ultimii doi ani. A reușit să stabilească dosarele de care s-a ocupat biroul lui Fennan. Atunci când un dosar era cerut în mod special de către acest birou, era completat un formular. Aceste formulare mai există încă.

Ascult.

Felix a descoperit că trei sau patru dosare erau în general încredințate lui Fennan vinerea după-amiaza și erau returnate luni dimineața, de unde se poate deduce că le lua acasă la sfârșit de săptămână.

Dumnezeule!

Curios însă, George, este faptul că în cursul ultimelor șase luni, adică după numirea sa în acest nou post, Fennan a dus acasă documente din fondul *nesecret* și care n-ar fi prezentat interes pentru nimeni.

– Dar tot în timpul ultimelor luni a început să se ocupe mai ales de dosare secrete. Putea să ia cu el acasă tot ce voia.

– Știu, dar nu a făcut-o. De fapt, îți vine să crezi că a acționat așa în mod deliberat? Ducea acasă documente fără importanță, care nu aveau aproape nici o legătură cu munca lui zilnică. Colegii săi nu înțeleg nimic, acum când se gândesc la

acest lucru; a luat chiar dosare cu privire la unele probleme ce nu interesau cu nimic biroul lui.

– Fără să fie secrete?

Și lipsite de interes din punctul de vedere al Informațiilor.

– Dar mai demult, înainte de a ajunge în noul post? Ce documente ducea atunci acasă?

– Nici nu-ți vine să crezi: dosarele ce-i treceau prin mână în cursul zilei, pe probleme politice etc.

– Secrete?

– Unele da, altele nu. Cum se întâmpla.

Dar nimic neașteptat, nici un fel de documente deosebit de delicate, care nu erau de resortul lui?

– Nu. Nimic. Ar fi avut, într-adevăr, prilejuri nenumărate, dar nu s-a folosit de ele. I-a fost frică, presupun.

Era cât se poate de firesc din moment ce înscriesese numele controlorului său în agendă.

Și acum ce crezi de chestia asta: a aranjat lucrurile la Foreign Office de așa manieră încât să-și ia o zi liberă pe data de 4, ziua următoare morții sale. De-a dreptul uimitor din partea lui, un împătimit de muncă, după cum am auzit.

– Ce face Maston în legătură cu toate acestea? întrebă Smiley, după o pauză.

– Deocamdată răsfoiește dosare și năvălește pe ușa mea la fiecare două minute, punându-mi întrebări idioate. Cred că este total descumpănit în fața unor fapte irefutabile.

– O să reușească el să le distrugă. Peter, n-avea grijă.

– A și început să spună că toate acuzațiile împotriva lui Fennan se bazează pe mărturiile unci nevropate.

– Mulțumesc pentru telefon, Peter.

– La revedere, bătrâne. Și ține capul la cutie.

Smiley puse receptorul în furcă și se întrebă unde era Mendel. Pe masa din vestibul era un ziar de seară și-i sări în ochi, din întâmplare, un titlu de pe pagina întâi: „Linșaj: Protest al evreimii mondiale“ Dedesubt, articolul relata linșarea unui comerciant evreu la Düsseldorf. Smiley deschise ușa salonului. Mendel nu era acolo. Apoi îl zări prin fereastră, având pe cap pălăria cu care grădinărea, lovind cu sălbăticie cu târnăcopul un butuc din fața casei. Smiley îl urmări o clipă, apoi urcă la etaj să se odihnească. Când ajunse în capul scărilor, sună din nou telefonul.

– George, îmi cer scuze că te deranjez din nou. E vorba de Mundt.

– Da?

A plecat ascară la Berlin cu un avion al companiei BEA. A călătorit sub alt nume, dar însoțitoarea de bord l-a identificat ușor. Cam asta e. Ghinion, bătrâne.

Smiley țină furca apăsată cu mâna o clipă, apoi formă Walliston 2944. Auzi soneria la celălalt capăt al firului, dar se opri și în locul ei auzi glasul Elsei Fennan:

– Alo... Alo... Alo?

Smiley puse receptorul în furcă. Elsa Fennan era în viață

De ce naiba *acum*? De ce să plece Mundt acasă *acum*, la cinci săptămâni după ce l-a ucis pe Fennan, la trei săptămâni după ce l-a ucis pe Scarr; de ce o fi eliminat el pericolul mai mic – Scarr – și a lăsat-o în viață pe Elsa Fennan, nevropată și înveninată, capabilă în orice moment, renunțând la securitatea personală, să dea în vileag întreaga poveste? A putut acea noapte teribilă să nu aibă efect asupra ei? Cum putea Dieter să aibă încredere într-o femeie asupra căreia nu avea o influență prea mare? Reputația soțului ei nu mai putea fi salvată; nu s-ar putea ca, în Dumnezeu știe ce moment, impusa

de dorința de răzbunare sau de căință, ea să spună întregul adevăr? Evident, trebuia să se scurgă o perioadă de timp între asasinarea lui Fennan și cea a soției sale, dar ce eveniment, ce informație, ce pericol l-au determinat pe Mundt să plece în Germania noaptea trecută? După câte se pare, a fost abandonat un plan în curs de desfășurare, un plan neîndurător, minuțios pus la punct, de păstrare a secretului cu privire la trădarea lui Fennan. Ce fapt a avut loc ieri, în legătură cu care Mundt era în cunoștință de cauză? Sau momentul plecării sale a fost o simplă coincidență? Smiley refuza să creadă acest lucru. Dacă Mundt a rămas în Anglia după două asasinate și un atac asupra lui Smiley, înseamnă că a făcut-o împotriva voinței lui, așteptând un prilej sau un eveniment care să-i permită să fugă. Nu ar fi stat nici o clipă în plus dacă nu ar fi fost nevoie. Și ce a făcut el de la moartea lui Scarr încoace? S-a ascuns în cine știe ce cameră singuratică, la adăpost de lumină și de lumea exterioară. Atunci, de ce a plecat acasă acum atât de precipitat?

Și Fennan – ce fel de spion era acela care să aleagă informații fără valoare pentru stăpânii săi, când avea atâtea lucruri prețioase la îndemână? Să fi fost vorba de o schimbare de poziție? De o micșorare a motivației? În cazul acesta, de ce nu i-a spus acest lucru soției sale, pentru care trădarea lui a constituit un permanent coșmar și care s-ar fi bucurat de convertirea lui? S-a dovedit acum că Fennan nu a manifestat nici un fel de preferință pentru dosarele secrete, aducând acasă pur și simplu dosarele ce constituiau obiectul activității sale curente. Desigur, o micșorare a motivației, o abandonare din partea lui ar explica strania întâlnire stabilită la Marlow și convingerea lui Dieter că era trădat de către Fennan. Și cine a redactat scrisoarea anonimă?

Nimic nu stătea în picioare, absolut nimic. Fennan însuși – strălucitor, volubil și încântător – mințise atât de firesc. Cu atâta abilitate! Smiley l-a considerat cu adevărat simpatic. Atunci, de ce acest amăgitor atât de experimentat a comis gafa incredibilă de a înscrie numele lui Dieter în agenda sa și a manifestat atât de puțin interes și atâta lipsă de rațiune în alegerea informațiilor?

Smiley se duse sus să-și împacheteze puținele lucruri pe care i le adusese Mendel din Bywater Street. Totul luase sfârșit.

CAPITOLUL 14

Statuetele de la Dresda

În picioare, în pragul ușii, lăsă jos valiza, pentru a-și căuta cheile. Deschizând-o, își aminti cum stătea Mundt acolo, privind-l, acei ochi albaștri spălăciți, calculați și hotărâți. Îi venea greu să-l vadă pe Mundt în chip de elev al lui Dieter. Mundt acționase cu inflexibilitatea mercenarului bine antrenat – eficient, hotărât, spirit limitat. Tehnica sa nu avea nimic original: în tot ceea ce făcea, era umbra maestrului său. Ca și cum trucurile strălucite și pline de imaginație ale lui Dieter se comprimaseră într-un manual pe care Mundt îl învățase pe dinafară și pe care îl agrementase doar cu propria sa brutalitate.

În mod deliberat, Smiley nu lăsase nici o adresă la care să i se transmită corespondența, așa că pe covorașul din fața ușii se îngrămădiseră o mulțime de scrisori. Le ridică, le puse pe masa din vestibul, apoi începu să deschidă ușile și să privească în jurul camerelor, cu o expresie de nedumerire și descumpănire întipărită pe față. Casa i se părea străină și rece, mirosea a aer închis. Plimbându-se încet dintr-o încăpere într-alta,

începu, pentru prima dată, să-și dea seama cât de goală devenise existența lui.

Căută niște chibrituri ca să aprindă gazul din sobă, dar nu găsi. Se așează într-un fotoliu din camera de zi și privirea îi rătăci pe rafturile de cărți și pe diversele obiecte pe care le colecționase în cursul călătoriilor sale. După ce l-a părăsit Ann, a început să ștergă cu rigurozitate orice urmă a prezenței ei. A scăpat până și de cărțile ei. Totuși, încetul cu încetul, a lăsat la locul lor câteva din ultimele simboluri ale vieții lor conjugale: cadouri de nuntă primite de la prieteni apropiați, prea prețioase pentru fi date altora. O schiță de Watteau, primită de la Peter Guillam, un grup de statuete din porțelan de Dresda, de la Steed-Asprey. Se ridică din fotoliu și se apropie de bufetul din colț pe care era plasat grupul. Îi plăcea să admire frumusețea acestor personaje micuța curtezană rococo, în costum de păstoriță, cu mâinile întinse către unul dintre admiratorii săi, dar cu chipul ei delicat întors către altul. Se simțea stângaci în fața unei perfecțiuni atât de fragile, așa cum se simțise stângaci în fața lui Ann, când începuse cucerirea, care uluise societatea londoneză. Aceste figurine aveau darul să-i aline durerile; a-i cere lui Ann să-i fie credincioasă era tot atât de inutil ca și a-i pretinde fidelitate acesteia păstorițe de sub globul de sticlă. Steed-Asprey cumpărase grupul la Dresda, înainte de război, și li-l dăruise lor, cu toate că era piesa principală a colecției sale. Poate că simțise că, într-o bună zi, Smiley va avea nevoie de filosofia simplă pe care o degaja.

Dresda. Dintre toate orașele germane, acesta era favoritul lui Smiley. Îi plăcuse arhitectura, ciudatul amestec de clădiri medievale și clasice, unele amintindu-i câteodată de Oxford, cupolele, turelele și clopotnițele înalte și ascuțite, acoperișurile

de bronz înverzit de vreme lucind sub soarele fierbinte. Numele său însenina „orașul pădurarilor“ și acolo, Wenceslav de Boemia îi copleșise pe menestreli cu daruri și privilegii. Smiley își amintea ultima vizită pe care i-o făcuse acolo unui profesor de filologie de la universitate, pe care îl cunoscuse în Anglia. Cu ocazia aceleiași călătorii ia remarcat pe Dieter Frey, făcând eforturi să meargă jur-împrejur în curtea închisorii. Îl revedea acum cu ochii minții, înalt și furios, cu o înfățișare monstruos schimbată din cauza capului tuns la piele, într-un fel prea mare pentru o închisoare atât de mică. Dresda, își aminti el, era și locul de naștere al Elsei. Îi examinase dosarul personal la minister: Elsa, născută Freimann, la Dresda, Germania, în 1917, din părinți germani: studii la Dresda; închisoare între 1938–1945. Încercă să o plaseze în cadrul familial de evrei patricieni, supuși insultelor și persecuțiilor. „Visam să am plete lungi aurii și ei m-au ras în cap.“ Înțelese, cu o certitudine sfâșietoare, de ce se vopsea. Ar fi putut să fie ca această păstoriță, frumoasă, cu pieptul plin. Dar trupul ei fusese pocit de foame, devenise plăpândă și urâtă, ca un corp de păsărică jumulit de pene.

Și-o putea imagina în acca noapte teribilă în care l-a găsit pe asasinul soțului ei, în picioare, lângă cadavru: o auzea explicându-i, printre gâfâieli, cu glasul întretăiat de hohote de plâns, de ce fusese Fennan în parc cu Smiley, iar Mundt, impasibil, discutând și aducându-i argumente, forțând-o în cele din urmă să mai participe, împotriva voinței ei, la cea mai îngrozitoare și mai inutilă crimă, târând-o la telefon, obligând-o să sune la teatru, lăsând-o în cele din urmă, torturată și epuizată, să facă față singură anchetei ce avea fără îndoială să urmeze, chiar să dactilografieze acea zadarnică scrisoare de sinucigaș a lui Fennan, deasupra semnăturii acestuia. Toate

acestea au fost de o cruzime ce depășea orice înțelegere, gândi Smiley, iar Mundt își asumase riscuri fantastice.

Evident, ea mai dăduse în trecut dovada faptului că este demnă de încredere, demonstrase că are sânge rece și, lucru ciudat, că este mai abilă decât Fennan în materie de spionaj. Și, Dumnezeu știe, pentru o femeie care a trăit o astfel de noapte, atitudinea ei, în timpul primei întrevederi avute cu Smiley, a fost o reușită uimitoare.

În timp ce contempla micuța păstoriță, încremenită pe vecie între cei doi admiratori ai ei, își dădu seama, cu detașare, că mai exista o soluție total diferită a cazului Samuel Fennan, o soluție care explica și cele mai mici amănunte și care rezolva inconsecvențele de caracter, aparente și săcâitoare, ale lui Samuel Fennan. Această soluție începu să se contureze inițial ca un exercițiu teoretic, fără nici o referire anume la persoane; Smiley manevra personajele ca piesele unui joc de puzzle, mutându-le de ici-colo, pentru a le face să se potrivească structurii complexe a faptelor stabilite; apoi, într-o clipă, tabloul se recompuse cu atâta siguranță încât jocul înce-tă să mai fie joc.

Inima lui Smiley bătea din ce în ce mai tare, iar Smiley, cu uimire crescândă, își relata din nou întreaga poveste, reconstruind scene și incidente în lumina descoperirii sale. Știa acum de ce Mundt părăsise Anglia în ziua aceea, de ce Fennan alegea atât de puține documente care să fie de valoare pentru Dieter, de ce solicitase apelul de la 8.30 și de ce nevasta lui scăpase nevătămată în fața sălbăticiei sistematice a lui Mundt. Știa acum, în sfârșit, cine scrisese scrisoarea anonimă. Își dădu seama cum a fost tras pe sfoară de propriile sale sentimente, cum și-a trădat propria-i gândire.

Se duse la telefon și formă numărul lui Mendel. După ce isprăvi conversația cu el, îl sună pe Peter Guillam. Apoi ea

puse pălăria pe cap, își îmbracă paltonul și plecă pe jos către Sloane Square. Cumpără de la un chioșc de ziare, de lângă Peter Jones, o carte poștală ilustrată, reprezentând catedrala Westminster. Își croi drum către stația de metrou și luă un tren spre nord până la Highgate, unde coborî. La Poșta Centrală, cumpără un timbru și scrise cu litere mari, drepte, potrivit obiceiului continental adresa Elsei Fennan. În spațiul rezervat corespondenței, adăugă, cu un scris ascuțit: „Mi-aș fi dorit să fii aici“ Puse ilustrata în cutia poștală, notă ora, apoi se întoarse în Sloane Square. Nu mai putea face altceva.

Dormi profund în noaptea aceea, se trezi devreme a doua zi, adică sâmbătă, și se duse în apropiere să-și cumpere cornuri și cafea boabe. Ajuns acasă își pregăti o cafetieră întreagă și se așeză în bucătărie, citind ziarul *The Times* și mâncându-și micul dejun. Se simțea ciudat de calm și, când telefonul sună în sfârșit, împături ziarul cu grijă înainte de a urca să răspundă.

– George, eu sunt, Peter. Glasul său trăda nerăbdarea, triumful s-ar putea zice. George, a mușcat nada, pot să jur!

– Ce s-a întâmplat?

– Corespondența a sosit exact la 8.35. La 9.30, cobora cu pas sprinten aleea din fața casei, hotărâtă să plece la război. S-a dus direct la gară și a luat trenul de 9.52 către Gara Victoria. L-am urcat pe Mendel în tren, iar eu am gonit cu mașina, dar n-am putut ajunge la Londra odată cu trenul.

– Cum îl vei contacta pe Mendel?

– I-am dat numărul de telefon al hotelului Grossvenor, unde mă aflu acum. Mă va suna cu primul prilej și mă voi întâlni cu el oriunde ar fi.

– Peter, procedezi cu binișorul, ne-am înțeles?

Cu mânuși, bătrâne. Cred că-și pierde capul. Fuge ca un ogar.

Smiley puse receptorul în furcă. Își luă din nou ziarul *The Times* și începu să studieze coloanele cu spectacolele teatrale. Trebuie să aibă dreptate... trebuie...

Dimineața se scurse cu o încetineală înnebunitoare. Din când în când se ducea la fereastră și privea, cu mâinile în buzunare, fetele cu picioare lungi care își făceau cumpărăturile însoțite de tineri frumoși în pulovere albastre, sau gunoierii care își vedeau de treabă veseli în fața caselor, ca apoi să plece mai departe discutând despre prețul automobilelor și să se oprească pentru prima halbă de bere de la sfârșit de săptămână.

În cele din urmă, după o așteptare care i s-a părut o eternitate, se auzi soneria de la intrare și Mendel și Guillam își făcură apariția, înfometați și zâmbind cu gura până la urechi.

A mușcat momeala, spuse Guillam. Dar o să-ți povestească Mendel..., el a făcut aproape toată treaba grea. Eu m-am dus acolo doar să culeg onorurile.

Mendel își relatează povestea cu precizie și acuratețe, privind în jos, la câțiva centimetri în fața lui, cu capul său ascuțit ușor aplecat într-o parte.

– A prins trenul de 9.05 spre Gara Victoria. În tren am supravegheat-o de departe și am ajuns-o din urmă când trecea de portiță. A luat un taxi până la Hammersmith.

– Un taxi? îl întrerupse Smiley. E nebună!

– A luat-o razna. E adevărat că umblă repede pentru o femeie, dar, fii atent, pe peron o luase aproape la fugă. A ieșit la stația Broadway și s-a îndreptat către Teatrul Sheridan. A încercat să deschidă ușile către casa de bilete, dar erau încuiate. A ezitat o clipă, apoi a intrat într-o calene. Aflată la vreo

sută de metri mai încolo. A cerut o cafea și a plătit-o pe loc. După vreo patruzeci de minute, s-a reîntors la Sheridan. Casa era deschisă, m-am fofilat pe lângă ea și m-am așezat la coadă în spatele ei. A cumpărat două locuri în fundul sălii, pentru joia viitoare, rândul T, locurile 27 și 28. La ieșirea din teatru, a introdus unul dintre bilete într-un plic, pe care l-a lipit și l-a pus apoi la poștă. Nu am putut să citesc adresa, dar timbrul era de șase penny, deci pentru străinătate.

– Mă întreb dacă va veni, spuse Smiley, care stătea pe scaun nemișcat.

– M-am întâlnit cu Mendel la Sheridan, interveni Guillam. Când a văzut-o intrând în cafenea, mi-a dat telefon. După aceea s-a dus după ea.

– Îmi era și mie chef de o cafea, spuse Mendel. Domnul Guillam mi s-a alăturat. L-am lăsat acolo ca să mă așez la coada pentru bilete, iar el a ieșit din cafenea puțin mai târziu. A fost o treabă ușoară, fără necazuri. Iar ea a luat-o razna de frică, sunt sigur. Dar nu bănuiește nimic.

– Ce a făcut după aceea?

– S-a întors direct la Gara Victoria. Am lăsat-o acolo.

Păstrară toți un moment de tăcere, apoi Mendel spuse:

– Ce facem acum?

Smiley clipi și privi cu seriozitate chipul cenușiu al lui Mendel.

– Ne luăm bilete pentru reprezentația de joi de la Teatrul Sheridan.

Băieții au plecat, iar Smiley a rămas din nou singur, încă nu reușise să se apuce de imensa cantitate de corespondență ce se strânsese în lipsa lui. Circulare, cataloage de la Blackwell, facturi și obișnuita colecție de prospecte de săpun, cupoane pentru mazăre congelată și câteva scrisori personale

zăceau nedeschise pe măsuta din vestibul. Le luă pe toate, se așează într-un fotoliu și începu să deschidă mai întâi scrisorile. Era una de la Maston, pe care o citi cu un sentiment vecin cu jena.

Dragă George,

Mi-a părut nespus de rău să aflu de la Guillam despre accidentul tău și sper că acum te-ai refăcut complet.

Poate îți amintești că, în fierbințeala momentului, mi-ai trimis o scrisoare de demisie, desigur înaintea accidentului, și voiam doar să te informez că, bineînțeles, nu o iau în serios. Uneori, atunci când evenimentele ne copleșe, pierdem simțul perspectivei. Dar, noi, bătrânii combatanți, George, nu putem face să ni se piardă urma atât de ușor. Sper să te văd din nou printre noi îndată ce te vei simți suficient de înzdrăvenit și, între timp, continuăm să te considerăm un vechi și credincios membru al echipei.

Smiley o puse deoparte și se apucă de scrisoarea următoare. Pentru o clipă nu recunosc scrisul; se uită fix la timbrul elvețian și la plicul elegant cu antetul unui hotel. Și, dintr-odată, i se făcu ușor greață, ochii i se împăienjeniră și de-abia avu puterea să desfacă plicul. Ce dorea de la el? Dacă era vorba de bani, putea să aibă toată averea lui. Bani erau ai lui, putea să-i cheltuiască cum dorea și dacă avea chef să-i risipească pe Ann, nu-l putea opri nimeni. Altceva nu mai avea nimic ce să-i dea, ea îi luase totul, încă demult. Îi luase curajul, îi luase dragostea, îi luase compasiunea și le dusesese veselă în cutia ei de bijuterii pentru a le mângâia din când în când, după-amiaza, când timpul trecea greu sub soarele cubanez, pentru a le flutura poate sub ochii noului ei amant, pentru a le compara chiar cu podoabele asemănătoare fără valoare primite de la alții, înainte sau după aceea.

Iubitul meu George,

Vreau să-ți fac o ofertă pe care nici un gentleman nu ar putea-o accepta. Aș dori să mă întorc la tine.

Sunt la hotelul Baur-au-Lac din Zürich până la sfârșitul lunii. Aștept vești de la tine.

Ann

Smiley luă plicul și-l privi pe spate: „Madame Juan Alvida“ Nu, nici un gentleman nu ar putea accepta această ofertă. Nici un vis nu putea supraviețui zilei în care Ann a plecat cu latino-americanul ei îndulcit cu zaharină și cu zâmbet de coajă de portocală. Smiley a văzut cândva, la o emisiune de actualități, filmul unei curse câștigate de Alvida la Monte Carlo. Cel mai scârbos lucru la acest bărbat, își aminti Smiley, era părul de pe brațe. Cu ochelarii lui negri de automobilist, cu petele de ulei și acea coroană grotescă de lauri, semăna cu o maimuță antropoidă căzută dintr-un pom. Purta un tricou de bumbac cu mâneci scurte, care scăpase nepătat în timpul cursei, scoțând în evidență cu o claritate dezgustătoare brațele negre de maimuță.

Asta era Ann. „Aștept vești de la tine. Refă-ți viața, vezi dacă mai poate fi trăită și anunță-mă. Mi-am epuizat aman-tul, el m-a epuizat pe mine, lasă-mă să-ți zdruncin lumea din nou: lumea mea mă plictisește. Vreau să mă întorc la tine..., vreau..., vreau...”

Smiley se ridică în picioare, cu scrisoarea în mână; se apropie din nou de grupul de statuete din porțelan. Stătu acolo câteva minute, privind micuța păstoriță. Era atât de frumoasă.

CAPITOLUL 15

Ultimul act

La Teatrul Sheridan, spectacolul cu piesa în trei acte *Eduard al II-lea* se juca cu sala arhiplină. Guillam și Mendel aveau locuri alăturate, la capătul rândului în formă de U cu fața la scenă. Stând la extremitatea stângă a arcului de cerc puteai vedea – și doar de acolo – locurile din fund. Un loc gol îl despărțea pe Guillam de un grup de studenți, care vibrau de nerăbdare.

Cei doi priveau gânditori marea mișcătoare de capete și de programe fluturate, ce se ridicau în valuri bruște pe măsură ce întârziatii veneau să-și ocupe locul. Scena îi sugera lui Guillam un dans oriental, în care micile gesturi ale mâinilor și ale picioarelor animau un trup imobil. Din când în când, arunca câte o privire către locurile din spate, dar nu o zări nici pe Elsa Fennan, nici pe invitatul ei.

În momentul în care se termină uvertura, înregistrată pe bandă, se uită din nou rapid către cele două locuri goale din ultimul rând și inima îi tresări văzând-o pe Elsa Fennan, cu silueta ei plăpândă, șezând dreaptă în scaun și nemișcată,

privind fix în sală, ca un copil care învață bunele maniere. Locul din dreapta ei, chiar lângă culoar, era în continuare gol.

Afară, în stradă, taxiurile se aliniau rapid în fața intrării teatrului, și încântătorii reprezentanți ai lumii bune și ai lumii mai puțin bune dădeau în grabă bacșișuri mai grase șoferilor, pierzând apoi cinci minute în căutarea biletului. Taxiul lui Smiley trecu prin fața teatrului și îl lăsă la hotelul Clarendon, unde coborî direct la barul restaurantului.

– Aștept un telefon dintr-o clipă într-alta, spuse el. Numele meu este Savage. Mă anunți, nu-i așa?

Barmanul se întoarse către telefonul aflat în spatele lui și vorbi cu centralista.

– Un whisky mic cu sifon, te rog. Bei și dumneata un pahar cu mine?

– Mulțumesc, domnule, nu beau niciodată.

Cortina se ridică, lăsând să se vadă o scenă slab luminată, iar Guillam, scrutând spatele sălii, făcu eforturi, la început fără succes, de a pătrunde cu privirea prin beznă. Încetul cu încetul, ochii săi se acomodară cu lumina palidă dată de lămpile de veghe și reuși să o distingă pe Elsa în penumbră; locul de lângă ea era în continuare gol.

Un parapet separa scaunele din ultimul rând de culoarul ce înconjură fundul sălii; în spatele acestuia se deschideau mai multe uși ce duceau în foaier, la bar și la garderobă. Pentru o fracțiune de secundă una dintre ele se deschise și, parcă în mod voit, o rază oblică de lumină căzu pe Elsa Fennan, luminând cu o linie subțire o parte a chipului ei și întunecându-i prin contrast scobiturile feței. Ea își înclină ușor capul, ca și când ar fi ascultat ceva ce se petrecea în spatele ei, se ridică pe

jumătate de pe scaun, apoi se reaşază, dezamăgită, reluându-şi atitudinea de dinainte.

Guillam simţi pe braţ mâna lui Mendel, se întoarse şi-i văzu chipul subţire aplecat în faţă. Urmărind privirea lui Mendel, scrută din ochi fotoliile de orchestră, de unde o siluetă înaltă se îndrepta fără să se grăbească spre fundul sălii. Un bărbat impresionant, drept şi frumos, căruia îi cădea pe frunte o buclă neagră. Pe el îl privea fascinat Mendel, pe acest uriaş elegant ce şchiopăta de-a lungul culoarului dintre scaune. Avea ceva diferit în el, frapant şi tulburător. Prin lentilele ochelarilor, Guillam îi urmărea înaintarea lentă şi căutată, îi admira graţia şi armonia pasului inegal. Era un bărbat aparte, unul dintre acei oameni pe care nu-i uiţi niciodată, care te emoţionează până la ultima fibră interioară, un om dotat cu darul de a se simţi în largul său în orice fel de societate; pentru Guillam, acesta era simbolul viu al personajului romantic prin excelenţă. Ți-l puteai imagina pe puntea unui vas, alături de Conrad, lângă catarg, descoperind Grecia împreună cu Byron, vizitând împreună cu Goethe umbrele infernurilor clasice şi medievale.

În timp ce mergea, aruncându-şi în faţă piciorul valid, aerul său de sfidare, de autoritate nu putea trece neobservat. Guillam văzu şi capetele spectatorilor întorcându-se după el, privirile care îl urmăreau subjugate.

Făcându-şi loc prin faţa lui Mendel, Guillam se îndreptă rapid către ieşirea de urgenţă. O luă pe coridorul din spatele acestei uşi, coborî câteva trepte şi ajunsese în sfârşit în foaier. Casa de bilele era închisă, dar tânăra casieră stătea încă aplecată, cu o expresie de descurajare pe chip, asupra unei foi întregi de cifre cu corecturi şi ştersături.

– Scuzați-mă, spuse Guillam, trebuie neapărat să mă folosesc de telefonul dumneavoastră, este o urgență, vă supărați?

– Sst! spuse ea, agitând nervoasă creionul către el, fără să ridice capul. Avea părul spălăcit, iar tenul ei lucea din cauza oboselii nopților prea lungi și a unei diete bazate în exclusivitate pe cartofi prăjiți. Guillam așteptă o clipă, întrebându-se cât va dura până să găsească o soluție pentru a echilibra această junglă de cifre filiforme cu teancul de bilete și cu monedele ce se îngrămădiseră în sertarul deschis al casei.

Ascultă, insistă el, sunt inspector de poliție. Sunt doi croișus care îți vor banii. Mă lași acum să dau telefon?

– O, Doamne! spuse ea cu un glas obosit și îl privi pentru prima oară. Purta ochelari și era foarte urâtă. Nu părea nici alarmată, nici impresionată. Măcar dacă ar lua banii. Toate socotelile astea mă fac să mă urc pe pereți. Dând la o parte hârtiile din fața ei, deschise ușa cabinei sale mici și Guillam se strecură înăuntru.

– Nu prea e loc aici, nu-i așa? spuse fata zâmbind. Avea un glas destul de cultivat. Vreo studentă din Londra, fără îndoială, care își făcea șiea rost de-un ban de buzunar, gândi Guillam. Sună la Clarendon și îl ceru pe domnul Savage. Auzi aproape imediat glasul lui Smiley.

– E aici, spuse Guillam. A fost aici tot timpul. Și-a cumpărat probabil un bilet suplimentar; stătea pe un scaun din față Mendel l-a văzut brusc schiopătând pe intervalul dintre scaune.

– Schiopătând?

– Da, nu e Mundt. E celălalt, Dieter.

Smiley nu răspunse și după o clipă Gudlam îl întrebă:

– George... mă auzi?

Cred că am pățit-o, Peter. Nu avem nimic împotriva lui Frey. Spune oamenilor să plece, nu-l vor găsi pe Mundt în seara aceasta. S-a terminat actul întâi?

Aproape.

Vin în douăzeci de minute. N-o scăpa din ochi pe Elsa. Dacă părăsesc sala și se despart, Mendel să se țină după Dieter. Rămâi în foaier în timpul ultimului act, în cazul în care pleacă înainte de sfârșitul spectacolului.

Guillam puse receptorul în furcă și se întoarse către fată.

Mulțumesc, spuse el, și îi puse patru penny pe birou. Fata se grăbi să le strângă și să le pună în mâna lui Guillam.

Pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi complica și mai mult existența.

Guillam ieși pe stradă și spuse câteva cuvinte unui polițist în civil care păzea pe trotuar. Apoi se reîntoarse în grabă în sală și veni lângă Mendel exact atunci când cortina se lăsa după actul întâi.

Elsa și Dieter erau așezați unul lângă altul. Discutau veseli, Dieter râdea, Elsa se agita ca o marionetă adusă la viață de păpușarul ei. Mendel, fascinat, îi urmărea. Dieter spuse ceva și Elsa izbucni în râs, se aplecă și-i puse mâna pe braț. Mendel remarcă degetele ei subțiri pe mâneca smochingului lui Dieter, îl văzu pe acesta înclinând capul și șoptindu-i ceva, ceea ce o făcu să râdă din nou. Apoi luminile slăbiră, zgomotul conversațiilor asurzi. Spectatorii se pregăteau pentru actul al doilea.

Smiley părăsi hotelul Clarendon și plecă pe jos, fără să se grăbească, spre teatru. Gândindu-se mai bine, își dădu seama că era logic ca Dieter să vină, că ar fi fost o nebunie să-l trimită

pe Mundt. Se întrebă cât timp va trece până când Elsa și Dieter vor descoperi că nu Dieter a fost cel care a convocat-o, că nu Dieter a trimis ilustrata prin curier de încredere. Atunci, reflectă el, va fi un moment interesant. Tot ceea ce-și dorea era un prilej să mai aibă o întrevvedere cu Elsa Fennan.

Câteva minute mai târziu se strecură în liniște în scaunul gol de lângă Guillam. Trecuse o mulțime de vreme de când nu-l mai văzuse pe Dieter.

Nu se schimbase deloc. Era același romantic neverosimil, cu farmec de șarlatan; același personaj de neuitat care luptase pe ruinele Germaniei, cu o voință implacabilă, cu o tenacitate satanică, întunecat și iute la minte ca zeii nordici. Smiley îi mințise în noaptea petrecută la clubul său; Dieter *nu era* pe măsura celorlalți oameni, depășindu-i; viclenia și ingeniozitatea sa, vanitatea și forța sa, visul său, toate depășeau dimensiunile vieții și nu suferisese influența moderatoare a experienței. Era un om care gândea și acționa în termeni absoluți și căruia răbdarea și compromisul îi erau necunoscute.

Amintirile îi reveniră în memorie lui Smiley în acea noapte în sala întunecată de teatru și îl urmărea pe Dieter pe deasupra unei mase de chipuri imobile. Amintiri despre primejdiile pe care le înfruntaseră împreună, amintiri ale încrederii reciproce, atunci când fiecare avea în mână viața celuilalt... Pentru o fracțiune de secundă, Smiley se întrebă dacă Dieter îl văzuse, având impresia că ochii lui Dieter erau fixați asupra lui, supraveghindu-l în penumbră.

Smiley se ridică în momentul când actul al doilea se apropia de sfârșit; cortina cădea, iar el ajunse rapid la ieșirea laterală și așteptă discret pe coridor până se auzi gongul ce anunța ultimul act. Mendel i se alătură înainte de sfârșitul pauzei, iar

Guillam trecu pe lângă ei pentru a-și lua în primire postul în foaier.

Ceva nu este în regulă, spuse Mendel. Se ceartă. Ea pare speriată. Nu încetează să-i spună ceva, iar el se mulțumește să scuture din cap. Cred că a fost cuprinsă de panică, iar Dieter pare îngrijorat. Privește în jurul său ca și cum ar fi prins în cursă, măsurând sala de sus în jos, plănuiind. A aruncat o privire spre locul în care ai stat.

Nu o va lăsa să plece singură, spuse Smiley. Va aștepta și va ieși odată cu mulțimea. Va aștepta sfârșitul spectacolului. A înțeles probabil că este înconjurat: va încerca să ne amețească, despărțindu-se de ea brusc în mijlocul mulțimii, lăsând-o singură.

Noi cum jucăm? De ce nu ne ducem acolo să-i săltăm?

Așteptăm; nu știu exact ce. Nu avem nici o dovadă. Nici o dovadă de crimă, nici o dovadă de spionaj atâta timp cât Maston nu se decide să acționeze. Dar nu uita: Dieter nu știe acest lucru. Dacă Elsa este nervoasă și Dieter îngrijorat, vor face *ceva*, asta e sigur. Atâta vreme cât își închipuie că, în ceea ce-i privește, comedia s-a sfârșit, mai avem o șansă. Lasă-i să fugă, să intre în panică, orice. Atâta timp cât fac ceva...

În sală se făcu din nou întuneric, dar, cu colțul ochiului, Smiley îl văzu pe Dieter aplecându-se către Elsa și vorbindu-i cu glas scăzut. O ținea de braț cu mâna stângă și întreaga lui atitudine era cea a unui om care încearcă să convingă și să liniștească.

Piesa continua, urletele soldaților și țipetele regelui dement umpleau sala, iar atunci când se ajunsese la înfiorătorul paroxism al morții lui brutale, un oftat de ușurare se ridică din staluri, mai jos de ei. Dieter își trecu un braț pe după umerii Elsei, îi strânse șalul subțire la gât și o proteja ca pe un copil

adormit. Au rămas în poziția aceasta până la final. Nici unul dintre ei nu aplaudă, Dieter căută poșeta Elsei și după ce îi spuse câteva cuvinte de încurajare, i-o așeză pe genunchi. Ea încuviință ușor din cap. Un bubuit de tobe anunță imnul național și publicul se ridică în picioare. Smiley se ridică și el, instinctiv, remarcând cu surprindere că Mendel dispăruse. Dieter se ridică și el, fără grabă, și atunci Smiley își dădu seama că se întâmplase ceva. Elsa ședea pe scaun și deși Dieter o încuraja cu blândețe să se ridice, ea nu reacționa. Era ceva ciudat în felul în care ședea, în felul în care capul i se lăsa pe un umăr...

Ultima măsură a imnului național fu atacată, atunci când Smiley se repezi spre ușă, alergă pe culoar și coborî în fugă treptele de piatră până în foaier. Ajunse prea târziu: treccera îi fu oprită de primul grup de spectatori care se îmbulzeau să iasă în stradă în căutarea unui taxi. Aruncă o privire disperată către mulțime, sperând că-l va zări pe Dieter, dar înțelese că era pierdere de vreme: Dieter făcuse ceea ce ar fi făcut și el, și anume, fugise printr-una dintre cele douăsprezece ieșiri în caz de urgență care se deschideau spre stradă și spre siguranță. Se împinse cu trupul său îndesat, înaintând încet, încet, prin mulțime, până la intrarea de orchestră. În timp ce împingea în stânga și în dreapta, croindu-și drum cu forța printre spectatorii care veneau spre el, îl zări pe Guillam la marginea curentului uman, căutându-i disperat pe Elsa și pe Dieter. Îl strigă și Guillam se întoarse imediat.

Continuându-și cu greu drumul, Smiley ajunse în sfârșit la parapet și o văzu pe Elsa Fennan, șezând nemișcată, în timp ce în jurul ei bărbații se sculaseră în picioare, iar femeile își căutau mantourile și poșetele. Auzi un țipăt. Un lipăit brusc, scurt, un țipăt clar de oroare și dezgust. O tânără stătea în

picioare pe culoarul dintre scaune și o privea pe Elsa. Era drăguță, își dusesese degetele mâinii drepte la gură și era albă ca varul la față. Tatăl ei, un bărbat înalt cu aspect cadaveric, se afla în spatele ei. O apucă pe după umeri și o trase înapoi atunci când văzu oroarea din fața lui.

Șalul Elsei îi alunecase de pe umeri, iar capul îi atârna în piept.

Smiley avusese dreptate. „Lasă-i să fugă, să intre în panică, orice... atâta timp cât fac *ceva*...” Și iată ce au focut: acest trup frânt, nenorocit, era o dovadă a panicii lor.

Cheamă mai bine poliția, Peter. Eu mă duc acasă. Nu mă băga, dacă poți, în chestia asta. Știi unde mă poți găsi. Dădu din cap, ca și cum și-ar fi spus lui însuși: „plec acasă”

Era ceață și cădea o ploaie mărunță în momentul în care Mendel se repezi pe Fulham Palace Road în urmărirea lui Dieter. Farurile de mașini apărură pe neașteptate din ceața umedă, la vreo douăzeci de metri de el; zgomotul traficului era strident, trădând nervozitatea conducătorilor auto care încercau nesiguri să înainteze aproape orbește.

Fu nevoit să-l urmărească pe Dieter de foarte aproape, ținându-se la zece pași în spatele lui. Cărciumile și cinematografele închiseseră, dar barurile și localurile de dans mai atrăgeau încă grupurile gălăgioase ce se aglomerau pe trotuare. În timp ce Dieter înainta șchiopătând, Mendel îl urmărea la lumina felinarelor străzii și îi privea silueta detașându-se brusc, de fiecare dată când intra în următorul con de lumină.

Dieter umbla repede, în ciuda infirmității sale. Pe măsură ce pasul său se lungea, șchiopătatul se accentua, astfel încât părea că-și împinge piciorul stâng cu un efort brusc al umerilor săi lați.

Pe chipul lui Mendel se așternuse o expresie ciudată, nu de ură, nu de voință implacabilă, ci de sincer dezgust. Pentru Mendel, toate fasoanele profesiei lui Dieter nu însemnau nimic. El nu vedea în prada sa decât scârboșenia criminalului, lașitatea unui om care îi plătea pe alții să ucidă în locul lui. Atunci când Dieter s-a strecurat discret prin mulțime și s-a îndreptat către ieșirea laterală de urgență, Mendel a văzut ceea ce se aștepta: fățarnicia unui criminal obișnuit. Era ceva la care se aștepta și înțelegea. Pentru Mendel, exista o singură clasă de răufăcători, de la pungași de buzunare și găinari până la marii rechini care jonglau cu capitalurile societăților comerciale; toți erau infractori, iar menirea lui neplăcută, dar necesară, era să-i pună la loc sigur. Întâmplător, acesta era un german.

Ceața se îngroșa, devenind gălbuie. Nici unul, nici altul nu aveau palton Mendel se întreba ce va face doamna Fennan. Va avea grijă Guillam de ea. Nici nu-l privise pe Dieter, când acesta o ștersese de lângă ea. „Ciudată creatură, această femeie, numai piele și oase și, dacă te uital mai bine la ea, ți-ai fi zis că se hrănea doar cu pâine prăjită și supă făcută din cuburi.“

Dieter se angajă brusc pe o stradă laterală, la dreapta, apoi pe alta, la stânga. Umblau de aproape o jumătate de oră și Dieter nu dădea nici un semn de oboseală. Strada părea pustie. Mendel nu auzea alți pași decât ai lor, scurți și apăsați, ecoul deformându-se în ceață. Ajunseră într-o stradă strâmtă străjuită de case victoriene, cu fațade proiectate în grabă în stil regentă, cu porticuri greoaie și ferestre tip ghilotină. Mendel presupunea că se aflau pe undeva pe lângă Fulham Broadway, poate chiar mai departe, în apropiere de King's Road. Dieter nu încetinea pasul, umbra sa încovoiată aluneca

adânc în ceață ca a unuia care știe unde se duce și este hotărât să ajungă acolo.

În momentul în care se apropiară de o arteră principală, Mendel auzi din nou șuierul traficului, aproape imobilizat din cauza ceții groase. Apoi, de undeva de deasupra lor, un felinar aruncă o lumină gălbuie, palidă, cu contururi precise ca haloul unui soare de iarnă. Dieter ezită o clipă la marginea trotuarului, apoi, riscând să treacă printre automobilele fantomatice ce păreau să apară de nicăieri, se rezeși pe una dintre nenumăratele străzi laterale care, Mendel știa cu siguranță, duceau spre fluviu.

Hainele lui Mendel erau ude leoaică, iar ploaia îi șiroia pe față. Probabil că se afla pe lângă Tamisa acum, pentru că i se păru că simte miros de gudron și de cărbune, precum și frigul insidios al apei negre. Pentru o clipă, crezu că Dieter dispăruse. Înainta rapid, era cât pe ce să se împiedice de bordura unui trotuar, merse mai departe și văzu drept în față parapetul cheiului. Câteva trepte duceau spre o poartă de fier întredeschisă în parapet. Se opri la poartă și privi peste ea, în jos, spre apă. Văzu o pasarelă solidă de lemn și auzi ecoul neregulat în timp ce Dieter, ascuns în ceață, își urma drumul ciudat de-a lungul malului apei. Mendel așteptă, apoi, în tăcere și cu precauție, străbătu pasarela. Era o construcție solidă, echipată de-o parte și de alta cu balustrade masive din lemn de pin. Mendel își aminti că mai fusese parcă pe-acolo cândva. Extremitatea inferioară era legată de o plută lungă, construită din dulapi de lemn și bidoane de ulei. Trei ambarcațiuni locuite, părăginite, se zăreau prin ceață, legănându-se ușor în parâmele lor.

Fără să facă zgomot, Mendel se urcă pe plută, examinând pe rând casele plutitoare. Două dintre ele erau apropiate una de alta, legate între ele cu o scândură. Cea de-a treia era

ancorată la vreo cinci metri mai încolo și în cabina din față ardea o lumină. Mendel se întoarse pe chei și închise cu grijă poarta de fier în urma lui.

Coborî încet strada, neștiind prea bine unde se afla. După vreo cinci minute, trotuarul îl conduse brusc la dreapta, iar terenul suia treptat. Presupunea că se afla pe un pod. Aprinse bricheta și flacăra ei lungă lumină la dreapta un zid de piatră. Roti bricheta și văzu în cele din urmă o plăcuță udă și murdă de metal pe care scria „Battersea Bridge“ Se reîntoarse la poarta de fier și rămase un moment nemișcat, orientându-se cu precizie, mulțumită descoperirii făcute.

Undeva deasupra lui și la dreapta se ascundeau în ceață cele patru coșuri masive ale Centralei Electrice Fulham. La stânga era Cheyne Walk cu șirurile ei elegante de ambarcațiuni mici, ajungând până la Battersea Bridge. Locul în care stătea constituia linia de demarcație între cartierul elegant și cel sordid, acolo unde Cheyne Walk se întâlnește cu Lots Road, una dintre străzile cele mai sinistre ale Londrei. Partea sudică a străzii este ocupată de antrepozite imense, de ambarcadere și de uzine, iar cea nordică prezintă o linie neîntreruptă de case prăpădite, tipice pentru străzile laterale din Fulham.

La umbra celor patru coșuri, poate la vreo douăzeci de metri de Cheyne Walk, își găsisese adăpost Dieter Frey. Da, Mendel știa locul foarte bine. Nu era decât la două sute de metri în amonte de locul în care fuseseră pescuite rămășițele pământești ale domnului Adam Scarr din brațele neîndurătoare ale Tamisei.

CAPITOLUL 16

Ecouri în ceață

Era mult trecut de miezul nopții când sună telefonul. Smiley se ridică din fotoliul din fața căminului cu gaze și urcă greoi treptele, strângând balustrada cu mâna dreaptă. Era Peter, bincînțeleș, sau poliția, și i se va cere să dea o depoziție. Sau chiar presa. Crima a avut loc la timp ca ziarele de dimineață să poată să prindă știrea, dar, din fericire, prea târziu ca să mai apară în buletinele de știri de noapte. Ce titluri vor apărea? „Crimă comisă de un nebun într-un teatru?“ „Asasinat în spațiu închis – cine e femeia?“ Ura presa, așa cum ura publicitatea și televiziunea, ura mass-media, acest instrument de persuasiune neîndurătoare al secolului XX. Tot ceea ce admira sau iubea fusese rodul unui individualism intens. De aceea, îl ura pe Dieter acum, de aceea detesta mai mult ca oricând ceea ce reprezenta acesta: acea insolență nemaipomenită de a sacrifica individul în favoarea masei. Au adus oare vreodată filosofiile colectiviste vreun beneficiu sau mai multă înțelepciune? Lui Dieter nu-i păsa deloc de viața umană: nu visa decât armate de oameni fără chip, legați între ei de cel mai josnic numitor comun; voia să modeleze lumea ca pe un

pom, retezând tot ceea ce nu se potrivea cu imaginea pe care și-o făcuse; fabrica în acest scop automate fără suflet ca Mundt. Acesta nu avea chip, ca și armata lui Dieter, era un ucigaș din naștere, bine antrenat, din cea mai bună spiță a ucigașilor de profesie.

Ridică telefonul. Era Mendel.

– Unde ești?

– Lângă cheiul Chelsea. La o cârciumă, The Balloon, pe Lots Road. Patronul este un amic de-al meu. L-am trezit din somn. Ascultă, prietenul Elsei s-a pitit într-o casă plutitoare de pe lângă moară. S-a descurcat fantastic de bine pe ceața asta. Cred că și-a găsit drumul cu ajutorul alfabetului Braille.

– *Cine?*

– Prietenul ei, tipul care o însoțea la teatru. Trezește-te, domnule Smiley, ce te-a apucat?

– L-ai urmărit pe Dieter?

– Bineînțeles. Asta i-ai spus domnului Guillam, nu-i așa? El nu trebuia să se dezlipească de femeie, eu de bărbat... Cum s-a descurcat domnul Guillam? Unde s-a dus Elsa?

– Nu s-a dus nicăieri. Era moartă când a plecat Dieter. Mendel, mai ești pe fir? Ascultă, pentru numele lui Dumnezeu, cum pot da de tine? Unde e casa aia plutitoare? Poate da poliția de ea?

– Da. Spune-le polițiștilor că Dieter se află într-o ambarcațiune de debarcare transformată în casă plutitoare, numită *Sunset Haven*. E amarată în partea răsăriteană a cheiului, Sennen Wharf, între moară și Centrala Electrică Fulham. O găsesc ei..., dar ceața este deasă, foarte deasă.

Unde ne putem întâlni?

– Ia-o direct în josul râului. Ne întâlnim la joncțiunea dintre Battersea Bridge și malul de nord.

– Vin imediat după ce-l sun pe Guillam.

Avea un pistol pe undeva și îi trecu o clipă prin minte să-l caute. Apoi i s-a părut inutil. În plus, gândi el supărat, dacă l-ar folosi, ar ieși un scandal teribil. Îl sună pe Guillam, care se afla acasă, și îi transmise mesajul lui Mendel:

Și, Peter, poliția trebuie să acopere toate porturile și aeroporturile: dă-le ordin să supravegheze în mod special circulația fluvială și ambarcațiunile care se îndreaptă spre mare. Polițiștii cunosc instrucțiunile în sensul acesta.

Îmbracă un impermeabil vechi, luă o pereche de mănuși groase și ieși fără întârziere în ceață.

Mendel îl aștepta lângă pod. Își făcură semn din cap și Mendel îl conduse rapid de-a lungul cheiului, ținându-se aproape de zidul de lângă mal pentru a evita copacii ce creșteau pe stradă. Brusc, Mendel se opri și îl prinse pe Smiley de braț. Smiley auzi și el tăcânitul surd al pașilor pe podețul de lemn, neregulat, pașii unui șchiop. Au auzit apoi scârțâitul unei porți de fier, pocnetul porții trântite, apoi pași, siguri de data aceasta, pe pavaj, mai sonori și venind spre ei. Nici unul dintre ei nu mișcă. Pașii, mai apăsați, mai aproape, ezitară și se opriră. Smiley își ținu respirația, încercând cu disperare să pătrundă cu privirea un metru mai departe prin ceață, să zărească silueta care aștepta. Știa că este acolo.

Apoi, individul apărură brusc, repezindu-se ca un animal sălbatic mare, împingându-i, despărțindu-i ca pe niște copii și luând-o la fugă din nou, pierzându-se iar în ceață, în timp ce ecoul inegal al pașilor săi murea în depărtare.

S-au întors și au început să-l urmărească, Mendel în față, Smiley încercând să se țină după el, cu imaginea lui Dieter vie în mintea sa, repezindu-se cu arma în mână spre ei din ceața nopții. Umbra lui Mendel se întoarse brusc către dreapta, iar Smiley îl urmă orbește. Apoi ritmul se schimbă, aducând mai curând a zgomot de încăierare. Smiley începu să alerge și auzi

un sunet ușor de recunoscut: cel al unei arme grele lovind un craniu uman; ajunse lângă ei, îl văzu pe Mendel la pământ, pe Dieter aplecat asupra lui, ridicând brațul să-l mai lovească o dată cu patul greu al unui pistol automat.

Lui Smiley i se tăie răsuflarea. Ceața amară și aspră îi ardea pieptul, iar gura îi era fierbinte și uscată, plină de gustul sângelui. Reuși cumva să-și recapete suflul și urlă disperat:

– Dieter!

Frey îl privi, înclină capul și spuse:

– *Servus*, George, și îi trăsni lui Mendel o lovitură puternică, brutală, cu pistolul. Se ridica încet, ținând arma cu țeava în jos, servindu-se de ambele mâini pentru a o arma.

Smiley se repezi orbește la el, uitând cât de neîndemânatic fusese dintotdeauna, agitându-și brațele scurte, lovind cu palmele deschise. Își vârî capul în pieptul lui Dieter și se împinse în el, lovindu-l cu pumnii în spate și în coaste. Era furios și, simțind în el energia dată de furie, îl făcu pe Dieter să dea înapoi către parapetul podului. Pierzându-și echilibrul și stânjenit de piciorul infirm, Dieter cedă. Smiley își dădu seama că Dieter îl lovea, însă lovitura decisivă nu mai veni. Striga către Dieter: „Porcule! Porcule!“ și cum acesta se clădea și mai mult înapoi, Smiley observă că brațele îi erau libere și îl pocni încă o dată în față, cu gesturi stângace, copilărești. Dieter se lăsă pe spate și Smiley văzu curba clară a gâtului și a bărbiei acestuia, în momentul în care ridică, cu toată puterea, mâna deschisă. Degetele i se încleștară peste gura și falca lui Dieter, împingându-l din ce în ce mai tare. Mâinile lui Dieter se ridicară către gâtul lui Smiley, apucându-l de guler, într-un reflex de autoapărare, în timp ce se lăsa încet pe spate. Smiley lovi nebunește în brațele care îl țineau, încleștarea cedă, iar Dieter căzu în ceața ce se rostogolea sub pod și se făcu liniște. Nici un țipăt, nici un zgomot. Dispăruse ca o

ofrandă umană adusă ceții londoneze și apelor întunecate ale fluviului ce curgea mult mai jos.

Smiley se aplecă peste parapet; capul îi bubuia sălbatic, sângele îi curgea șiroaic din nas, iar degetele mâinii drepte i se păreau zdrobite și nefolositoare. Nu mai avea mănușile. Scrută ceața de sub el și nu văzu nimic.

Dieter! strigă el, cu un glas îndurerat. Dieter!

Strigă din nou, dar vocea i se frânse și ochii i se umplură de lacrimi. „O, Doamne, ce-am făcut, o, Isuse, Dieter, de ce nu m-ai oprit, de ce nu m-ai lovit cu arma, de ce nu ai tras în mine?“ Își strânse fața în mâini, simțind în palme gustul sărat al sângelui amestecat cu gustul și mai sărat al lacrimilor. Se sprijini de parapet și plânse ca un copil. Undeva, sub el, un infirm se zbătea, pierdut și epuizat, în apa murdară, cedând în cele din urmă tenebrelor puturoase care îl înghițiră.

Deșteptându-se, Smiley îl descoperi pe Peter Guillam la piciorul patului său, turnându-i ceai într-o ceașcă.

A, George. Bun venit acasă. E ora două după prânz.

– Și azi-dimineață...

– Azi-dimineață, bătrâne, cântai cât te ținea gura pe Battersea Bridge cu tovarășul Mendel.

– Ce face... Mendel, vreau să zic?

Destul de rușinat. Își revine repede.

Și Dieter...?

– Mort.

Guillam îi întinse o ceașcă cu ceai și câțiva biscuiți cu lichior de migdale, cumpărați de la Fortnum.

– De cât timp ești aici, Peter?

– Păi, am ajuns aici după o serie de salturi tactice, ca să spunem așa. Primul salt a fost la Chelsea Hospital, unde ți-au lins rănille și ți-au dat un tranchilizant destul de tare. Apoi am sosit aici și te-am băgat în pat. Țsta a fost lucrul cel mai greu.

Am dat câteva telefoane și, să zicem așa, m-am plimbat cu o țepușă ca un strângător de zdrențe ca să fac puțină curățenie. Din când în când, veneam să arunc o privire să văd ce mai faci. Cupidon și Psyche. Ori sforăiai de sculai până și un regiment, ori recitai din Webster.

– Dumnezeuule!

Ducesa de Malfi cred că era: „Te rugam, atunci când îmi pierdusem mințile, să te duci să-mi ucizi prietenul cel drag, și l-ai ucis!“ Tâmpenii, cred, George.

– Cum ne-a găsit poliția... pe Mendel și pe mine?

– George, poate că nu știi, dar urlai tot felul de înjurături la adresa lui Dieter, de parcă...

– A, desigur. Ai auzit.

– Am auzit toți.

Și Maston? Ce a avut de spus de toate astea?

– Cred că vrea să te vadă. Am să-ți transmit un mesaj din partea lui și anume să te duci la el de îndată ce te simți mai bine. Nu știu ce crede despre toată chestia asta. Cred că nimic.

– Ce vrei să spui?

Guillam îi mai turnă ceai în ceașcă

– Folosește-ți capul, George. Cele trei personaje principale ale acestui basm au fost mâncate de lup. Nici o informație secretă nu a fost divulgată în ultimele șase luni. Crezi cumva că Maston ține neapărat să intre în detalii? Crezi cumva că moare de poftă să anunțe veștile bune la Foreign Office și să recunoască faptul că noi prindem spionii doar când ne împiedicăm de cadavrele lor?

Se auzi soneria de la intrare și Guillam coborî să deschidă. Alarmându-se puțin, Smiley îl auzi poftind în vestibul un vizitator, apoi glasuri șoptite, pași urcând scările. Un ciocănit în ușă și Maston își făcu apariția. Avea în brațe un buchet de flori

absurd de mare și arăta de parcă tocmai venea de la un garden party. Smiley își aminti că era vineri; își va petrece fără îndoială sfârșitul de săptămâna la Henley. Zâmbea cu gura până la urechi. Zâmbise probabil cât a urcat toate treptele până sus.

Ei bine, George, iar te-ai rănit în războaie!

– Mă tem că așa e. Alt accident.

Se așază pe marginea patului și se întinse într-o rână, sprijinindu-se în cot, peste picioarele lui Smiley. Urmă o pauză, apoi spuse:

Ai primit biletul meu, George?

Da.

Altă pauză.

Se vorbește despre înființarea unei noi secții în cadrul Departamentului, George. Noi „Departamentul tău, vrei să spui“ avem impresia că ar trebui să consacram mai multă energie pentru cercetarea tehnică, cu accentul pus pe spionarea țărilor-satelit. Îmi face plăcere să-ți spun că aceasta este opinia Ministerului de Interne. Guillam este de acord să ne sprijine în materie de surse de informații. Mă întreb dacă n-ai putca să te ocupi de această problemă. Să conduci Serviciul, vreau să spun. Bineînțeles, cu promovarea corespunzătoare. Ai putea, dacă vrei, să lucrezi în continuare și după împlinirea vârstei legale de pensionare. Cei de la Personal mă sprijină în acest sens.

– Mulțumesc... va trebui să mă mai gândesc, se poate?

– Desigur... desigur, răspunse Maston, ușor descumpănit. Când îmi dai răspunsul? S-ar putea să fie nevoie să mai angajăm oameni și se ridică problema spațiului... Gândește-te zilele acestea și dă-mi răspunsul luni. Ministrul s-a arătat foarte dispus ca tu...

– Da, te voi anunța. Ai fost foarte amabil. Mulțumesc.

– Pentru puțin. Eu nu sunt decât consilier, știi, George. Este vorba, de fapt, de o decizie internă. Sunt doar purtătorul veștii bune, George, îmi îndeplinesc funcția mea obișnuită de curier.

Maston îl privi fix pe Smiley pentru o clipă, ezită, apoi spuse:

– Am informat Cabinetul... atât cât era necesar. Am discutat măsurile ce ar trebui luate. Ministrul de interne era și el prezent.

– Când s-a întâmplat asta?

– Azi-dimineață. S-au ridicat probleme foarte grave. Am luat în considerare înaintarea unui protest către Germania Răsăriteană și o cerere de extrădare pentru acel Mundt.

– Dar noi nu am recunoscut Germania Răsăriteană.

– Exact. În asta constă dificultatea. Este totuși posibil să transmitem protestul prin intermediar.

– Rusia, de pildă?

Da, Rusia, de pildă. Totuși, în această împrejurare, câțiva factori se împotrivesc acestei soluții. Am avut impresia că publicitatea, sub orice formă ar fi, ar prejudicia în cele din urmă interesele țării noastre. Reînarmarea Germaniei Occidentale întâmpină aici o ostilitate considerabilă. Această ostilitate ar putea crește și mai mult dacă există vreo dovadă de operațiuni subterane germane în Anglia, fie că sunt sau nu de inspirație rusă. Înțelegi, nimic nu dovedește că Frey ar fi lucrat pentru ruși. Opinia publică ar putea fi lăsată să creadă că acesta opera pe cont propriu sau în numele unei Germanii unificate.

– Înțeleg.

– Până în prezent, foarte puțini oameni sunt la curent cu faptele. Este un mare noroc. În ceea ce privește poliția, ministrul de interne a consimțit ca aceasta să minimalizeze afacerea

cât se poate de mult... Apropo, Mendel ăsta, ce fel de om este? E de încredere?

Da, răspunse Smiley, urându-l pe Maston pentru această întrebare.

– Bine, spuse Maston, ridicându-se în picioare, bine. Trebuie să plec. Ai nevoie de ceva? Îți pot fi de folos în vreun fel?

– Nu, mulțumesc. Guillam are admirabil grijă de mine.

– Ei bine, noroc. George, spuse Maston din dreptul ușii. Precia postul dacă poți, îi aruncă el din mers, cu glas surd și cu un zâmbet amabil, de la o ureche la alta, ca și cum această problemă era de mare importanță pentru el.

Mulțumesc pentru flori, spuse Smiley.

Dieter era mort și el îl ucisese. Degetele zdrobite ale mâinii sale drepte, înțepeneala trupului său, durerea de cap înfiorătoare și greața dată de vinovăție dovedeau acest lucru. Iar Dieter l-a lăsat să-l omoare, nu a tras, și-a amintit de prietenia lor, pe care Smiley a uitat-o. S-au luptat într-un nor, în apele repezi ale unui fluviu, în luminișul unei păduri fără vârstă; s-au întâlnit doi prieteni regăsiți și s-au bătut ca niște animale. Dieter și-a amintit, iar Smiley a uitat. Veniseră din emisfere diferite ale nopții, din lumi diferite de gândire și de comportament. Dieter, înfocat, nestatornic, intransigent, luptase pentru construirea unei civilizații. Smiley, raționalist, protector, luptase pentru a-l împiedica. „Dumnezeule, își spuse Smiley, cu glas tare, care dintre noi s-a purtat ca un gentleman...?”

Se ridică cu greu din pat și se îmbracă. Se simțea mai bine în picioare.

CAPITOLUL 17

Stimate domnule consilier

Stimate domnule consilier,

Sunt în sfârșit în măsură să răspund ofertei ce mi s-a făcut din partea Serviciului Personal de a prelua un post mai important în cadrul Departamentului. Regret că am întârziat atât de mult cu răspunsul, dar așa cum știți, nu m-am simțit bine în ultimul timp și am fost, de asemenea, nevoit să rezolv unele probleme personale, neavând tangență cu Departamentul.

Întrucât nu m-am refăcut complet după indispoziția suferită, cred că nu ar fi înțelept din partea mea să accept această ofertă. Vă rog să aveți amabilitatea să-i transmiteți directorului Serviciului Personal decizia mea.

Sunt convins că veți înțelege.

Al dumneavoastră,

George Smiley

Dragă Peter,

Îți trimit alăturat o notă cu privire la cazul Fennan. Este singurul exemplar. După ce îl vei citi, te rog să i-l transmiți lui Maston. Am crezut necesar să consemnez evenimentele, chiar dacă, oficial, nu au avut loc.

Cu aceleași sentimente,

George

Cazul Fennan

Luni, 2 ianuarie, l-am chestionat pe Samuel Arthur Fennan, funcționar superior la Foreign Office, în vederea clarificării unor acuzații aduse împotriva lui într-o scrisoare anonimă. Întrevederea a avut loc, conform procedurii obișnuite, și anume cu consimțământul Foreign Office-ului. Nu aveam nimic de reproșat lui Fennan, în afara simpatiilor sale comuniste, de pe vremea când studia la Oxford, în anii 1930, fapt căruia i s-a acordat puțină importanță. Întrevederea a fost, de aceea, într-un anume sens, o simplă formalitate.

Biroul lui Fennan, de la Foreign Office, nefiind corespunzător acestei întrevederi, neam decis să o continuăm în St. James's Park, profilând de vremea frumoasă de afară.

S-a dovedit ulterior că am fost recunoscuți și observați de către un agent al Serviciilor de Informații est-germane, care cooperase cu mine în timpul războiului. Nu este sigur dacă îl pusese pe Fennan sub supraveghere sau dacă prezența sa în parc fusese o simplă coincidență.

În noaptea de 3 ianuarie, poliția din Surrey a raportat că Fennan s-a sinucis. Un bilei bălul la mașină și semnat de către Fennan pretindea că fusese persecutat de către Serviciile de Securitate.

În același timp, ancheta a dezvăluit următoarele fapte, care sugerează că a fost vorba de crimă:

1. La ora 7.55. în seara morții sale, Fennan a cerut Centralei telefonice din Walliston să fie sunat, a doua zi, la ora 8.30 dimineata.

2. Fennan și-a pregătit o ceașcă de cacao, cu puțin înainte de moartea sa, dar nu a băut-o.

3. Se presupune că s-a împușcat în hol, la piciorul scărilor. Biletul se afla lângă cadavru.

4. Pare ciudat că a dactilografiat această ultimă scrisoare, dat fiind că folosea ararcori mașina de scris, dar, ceea ce este și mai suspect, a coborât în hol ca să se sinucidă.

5. În ziua morții sale, a trimis prin poștă o scrisoare prin care mă invita, în termeni presanți, să iau masa de prânz cu el, a doua zi la Marlow.

6. Ceva mai târziu, s-a aflat că Fennan solicitase o zi de concediu pentru miercuri, 4 ianuarie. După câte se pare, nu-i spusese acest lucru soției sale.

7. S-a remarcat, de asemenea, că scrisoarea de sinucigaș fusese dactilografiată la mașina de scris a lui Fennan, iar caracterele prezentau anumite similitudini cu cele din scrisoarea anonimă. Raportul laboratorului conchidea, în același timp, că cele două scrisori nu fuseseră dactilografiate de către aceeași mână, deși erau scrise la aceeași mașină.

Doamna Fennan, care fusese la teatru în seara morții soțului ei, a fost rugată să explice rațiunea apelului de la ora 8.30 din partea Centralei telefonice și a pretins, în mod fals, că fusese solicitat de către ea. Centrala a afirmat cu certitudine contrariul. Doamna Fennan a pretins că soțul ei fusese nervos și deprimat după întrevederea cu Serviciile de Securitate, ceea ce ar fi susținut termenii scrisorii lăsate de el.

În după-amiaza zilei de 4 ianuarie, după ce am plecat de la doamna Fennan, m-am reîntors la locuința mea din Kensington. Zărind pe cineva la fereastră, am sunat la ușă dându-mă altcineva. Mi-a deschis un bărbat. Acesta a fost ulterior identificat drept membru al Serviciilor de Informații est-germane. M-a poftit înăuntru, dar am declinat invitația și

m-am reîntors la mașina mea, notând în același timp numerele mașinilor parcate în apropiere.

În aceeași seară, m-am dus la un mic garaj din Battersea, pentru a verifica originea uncia dintre mașini, care era înregistrată pe numele proprietarului acestui garaj. Am fost atacat de către un agresor necunoscut, care m-a bătut până m-a lăsat inconștient. Trei săptămâni mai târziu, proprietarul garajului, un anume Adam Scarr, a fost pescuit din apele Tamisei lângă Battersea Bridge. Fusese beat când s-a înecat. Trupul nu purta urme de violență și se știa că Scarr avea darul beției.

Este demn de reținut faptul că, în cursul ultimilor patru ani, Scarr îi asigura unui străin anonim folosința unei mașini și primea recompense bănești generoase pentru acest lucru. Toate aranjamentele în acest sens erau menite să ascundă identitatea persoanei care închiria mașina, chiar față de Scarr, care nu-și cunoștea clientul decât după porecla „Blondie” și îl putea contacta doar sunând la un anumit număr de telefon. Numărul de telefon este important, întrucât aparține Misiunii Est-Germane a Oțelului.

Între timp, s-a procedat la verificarea alibiului doamnei Fennan pentru seara crimei, ceea ce a permis descoperirea unor informații importante:

1. Doamna Fennan asista la spectacolele de la Weybridge Repertory Theatre de două ori pe lună, în prima și în a treia marți a lunii. (N.B. Clientul lui Adam Scarr își lua mașina în prima și în a treia marți a fiecărei luni.)

2. Doamna Fennan venea întotdeauna cu o mapă de partituri, pe care o lăsa la garderobă.

3. La teatru, pe un loc alăturat celui ocupat de ea, ședea întotdeauna un bărbat care corespunde semnalmentelor agresorului meu și ale clientului lui Scarr. Un membru al personalului teatrului a dedus în mod greșit că acest bărbat

ar fi soțul doamnei Fennan. Acesta venea și el cu o mapă de partituri pe care o lăsa la garderobă.

4. În seara crimei, doamna Fennan a părăsit teatrul devreme; prietenul ei nu sosise și ea a uitat să-și ridice mapa de la garderobă. Mai târziu, în aceeași noapte, a telefonat la teatru pentru a se interesa dacă se putea ridica mapa imediat. Își pierduse tichetul de la garderobă. Mapa a fost recuperată de prietenul obișnuit al doamnei Fennan.

În acest moment, străinul a fost identificat ca fiind numitul Mundt, angajat al Misiunii Est-Germane a Oțelului. Directorul acestei misiuni era Herr Dieter Frey, colaborator al Serviciului nostru pe vremea războiului și care avea o vastă experiență operativă. După război, a intrat în serviciul guvernului în zona sovietică a Germaniei. Trebuie să menționez că Frey a colaborat cu mine în timpul războiului, pe teritoriul inamic, și că s-a dovedit un agent strălucii și ingenios, plin de resurse.

Am decis, ca atare, să mă duc pentru a avea o a treia întâlnire cu doamna Fennan. A cedat și a recunoscut că a jucat rolul de curier de informații al soțului ei, care fusese recrutat de către Frey, cu cinci ani în urmă, în cursul unei vacanțe în munți, într-o stațiune de sporturi de iarnă. Ea însăși a colaborat fără tragere de inimă, în parte din loialitate față de soțul ei, în parte pentru a-l proteja de propria lui neglijență în îndeplinirea rolului său de spion. Frey l-a văzut pe Fennan vorbind cu mine în parc. Presupunând că mai eram angajat în activitatea operativă, a dedus că Fennan era fie suspect, fie agent dublu. I-a dat instrucțiuni lui Mundt să-l lichideze pe Fennan, iar soția lui, din cauza propriei ei complicități, a fost redusă la tăcere. Ea este cea care a dactilografiat textul scrisorii de

sinucigaș la mașina de scris a lui Fennan deasupra unui specimen de semnătură al soțului ei.

Mijlocul prin care îi transmitea lui Mundt informațiile procurate de către soțul ei este demn de reținut. Ea plasa notele și copiile documentelor într-o mapă de partituri pe care o ducea la teatru. Mundt, echipat cu o mapă asemănătoare, conținând bani și instrucțiuni, o lăsa, ca și ea, la garderobă. Nu le rămânea decât să schimbe tichetele de garderobă. Dat fiind că Mundt nu s-a prezentat în scara respectivă la teatru, doamna Fennan, respectând instrucțiunile primite, a trimis tichetul la o adresă din Highgale. A părăsit teatrul pentru a prinde ultima ridicare a poștei din Weybridge. Mai târziu, în aceeași seară, când Mundt i-a cerut mapa, ea i-a relatat ceea ce făcuse. Mundt a insistat să recupereze mapa imediat, întrucât nu dorea să mai facă o deplasare la Weybridge.

Atunci când am chestionat-o pe doamna Fennan a doua zi dimineata, una dintre întrebările mele (în legătură cu apelul de la 8.30) a alarmat-o într-atât, încât i-a telefonat lui Mundt. Ceea ce explică agresiunea căreia i-am fost victimă mai târziu în aceeași zi.

Doamna Fennan mi-a dat adresa și numărul de telefon folosite de ea pentru a-l contacta pe Mundt, pe care îl cunoștea sub numele de acoperire Freitag. Ambele duceau la apartamentul unui pilot al companiei „Lufteuropa“, care îl primea și îl găzduia adesea pe Mundt, atunci când acesta i-o cerea. Pilotul (probabil curier al Serviciilor de Informații est-germane) nu s-a mai întors în Anglia după data de 5 ianuarie.

Acestea sunt, în rezumat, dezvăluirile doamnei Fennan, care, într-un anumit sens, nu au condus nicăieri. Spionul a murit, ucigașii lui au dispărut. Nu mai rămânea decât să fie evaluată dimensiunea prejudiciului. A fost contactat în acest

sens Foreign Office-ul, iar domnul Felix Taverner a primit instrucțiuni să determine, după registrele ministerului, ce informații fuseseră dezvăluite. În acest scop, a fost necesară alcătuirea unei liste a tuturor documentelor la care a avut acces Fennan după recrutarea sa de către Frey. Fapt remarcabil, aceste cercetări nu au scos la iveală nici o însușire sistematică a vreunor dosare secrete, Fennan nu a scos nici un fel de dosar secret, cu excepția celor ce îi foloseau pentru îndeplinirea sarcinilor sale de serviciu. În ultimele șase luni, în cursul cărora accesul său la documente de mare importanță sporise în mod considerabil, Fennan nu a dus acasă *nici un* dosar aflat în regim de documente secrete. Dosarele duse de el acasă în această perioadă erau în general de mică importanță și unele tratau subiecte ce intrau în sfera de interes a biroului său. Faptul acesta nu concorda cu roiul de spion al lui Fennan. Ar fi fost totuși posibil să-și fi pierdut entuziasmul pentru acest rol, iar invitația la dejun pe care mi-a făcut-o să fi fost un prim pas pe calea mărturisirilor. Ca atare, s-ar putea să fi scris el însuși scrisoarea anonimă pentru a putea intra în contact cu Departamentul.

Alte două fapte ar trebui menționate în acest stadiu. Sub un nume de împrumut și cu un pașaport fals, Mundt a părăsit Anglia cu avionul a doua zi după ce doamna Fennan mi-a mărturisit cele menționate mai sus. A scăpat atenției autorităților de la aeroport, dar a fost recunoscut de către însoțitoarea de bord. În al doilea rând, agenda lui Fennan conținea numele complet și numărul oficial de telefon ale lui Dieter Frey o încălcare flagrantă a celor mai elementare reguli de spionaj.

A fost greu de înțeles de ce a așteptat Mundt trei săptămâni în Anglia după ce l-a asasinat pe Scarr și chiar mai greu

de a reconcilia activitatea lui Fennan, așa cum o descrisese soția lui, cu selectarea evident neplanificată și neproductivă a dosarelor de către el. O reexaminare a faptelor a condus în mod repetat la aceeași concluzie: singura dovadă că Fennan ar fi fost spion provenea de la soția lui. Dacă faptele ar fi fost așa cum le descrisese ea, de ce i s-a permis să supraviețuiască hotărârii ferme a lui Mundt și a lui Frey de a-i elimina pe toți cei care dețineau informații periculoase?

Pe de altă parte, nu era oare posibil ca spionul să fie ea însăși ?

Aceasta ar explica data plecării lui Mundt: a părăsit Anglia îndată ce a primit asigurări din partea doamnei Fennan că eu am dat crezare ingenioasei ei mărturisiri. Ar explica și mențiunea din agenda lui Fennan: Frey era o cunoștință de vacanță și un vizitator ocazional la Walliston. Ar mai explica și modul în care Fennan alegea dosarele: dacă nu lua decât dosare lipsite de interes, în timp ce munca sa era eminamente de ordin secret, faptul nu-și găsea decât o singură explicație, și anume că își suspecta nevasta. De aici și invitația la Marlow, urmând în mod firesc întreprinderii noastre din ajun. Fennan se hotărâse să-mi comunice temerile sale și a solicitat o zi de concediu în acest scop, fapt necunoscut de către soția lui. Aceasta explică în egală măsură scrisoarea anonimă de autodenunțare: Fennan dorea să intre în contact cu noi, contact ce urma să-i servească drept *preliminarii în vederea denunțării soției sale*.

Pe baza acestei ipoteze, se poate adăuga faptul că, în materie de spionaj, doar doamna Fennan s-a dovedit eficientă și conștiincioasă. Tehnica folosită de către ea și de către Mundt reamintea de cea aplicată de Frey în timpul războiului. Aranjamentul de rezervă de a se expedia prin poștă tichetul

de garderobă în cazul în care întâlnirea nu avea loc este tipic pentru un plan minuțios elaborat. Doamna Fennan acționa, după câte se pare, cu o precizie greu compatibilă cu afirmațiile sale potrivit cărora fusese complicea soțului ei și constrânsă de împrejurări.

Deși, logic vorbind, doamna Fennan poate deci să fie suspectată de spionaj, nu există nici un motiv să credem că relatarea de către ea a evenimentelor din noaptea asasinării lui Fennan ar fi neapărat falsă. Dacă ar fi știut că Mundt intenționa să-i ucidă soțul, nu ar fi dus mapa de partituri la teatru și nici nu ar fi expediat prin poștă tichetul de garderobă.

Ca atare, aparent nu exista nici un mijloc prin care să se susțină o acuzație împotriva ei, doar dacă nu se găsea o posibilitate de reactivare a relației dintre doamna Fennan și controlorul acesteia. În timpul războiului, Frey stabilise un cod ingenios pentru contactele de urgență, prin intermediul unor fotografii și al unor cărți poștale ilustrate. Subiectul ilustrației conținea mesajul respectiv. O temă religioasă, precum o madonă sau o biserică, indica necesitatea unei întâlniri de urgență. Destinatarul răspundea printr-o scrisoare absolut neutră, însă datată. Urma să aibă loc o întâlnire la o dată și un loc stabilite în prealabil, exact după cinci zile de la data menționată în scrisoare.

Este posibil ca Frey, care, evident, nu și-a modificat cu aproape nimic stilul de lucru din timpul războiului, să fi continuat să aplice acest sistem, care, la urma urmelor, nu trebuia folosit decât ocazional. Bazându-mă pe această ipoteză, i-am trimis Elsei Fennan o carte poștală ilustrată reprezentând o biserică și purtând ștampila poștei din Highgate. Am sperat, fără mare convingere, că Elsa Fennan va crede că i-a parvenit de la Frey. A reacționat imediat, trimițând la o adresă

necunoscută din străinătate un bilet pentru un spectacol de teatru de la Londra, care urma să aibă loc cinci zile mai târziu. Frey l-a primit și l-a considerat drept un *apel urgent*. Știind că Mundt fusese compromis prin „confesiunea” doamnei Fennan, Frey a decis să se prezinte el însuși la întâlnire.

Ca atare, s-au întâlnit la Teatrul Sheridan, din Hammersmith, joi, 15 februarie.

La început, fiecare dintre ei a crezut că inițiativa întâlnirii fusese luată de celălalt, dar atunci când Frey și-a dat seama că fuseseră trași pe sfoară, el a procedat la o acțiune drastică. S-ar putea să o fi suspectat pe doamna Fennan că l-a atras într-o cursă sau că se afla sub supraveghere. Nu vom ști nicio dată. Oricum ar fi. Frey a asasinat-o pe Elsa Fennan. Modul în care a procedat este descris în raportul legistului făcut în cursul anchetei: „S-a aplicat o unică presiune asupra laringelui, în special asupra lamelor cartilajului tiroid, ceea ce a cauzat moartea aproape instantanee. Se pare că agresorul doamnei Fennan nu era novice în astfel de chestiuni”

Frey a fost urmărit până la o casă plutitoare amarată lângă Cheyne Walk și, opunându-se în mod violent arestării sale, a căzut în apele fluviului, de unde i-a fost recuperat cadavrul.

CAPITOLUL 18

Între două lumi

Clubul nu prea respectabil al lui Smiley era de obicei gol duminica, însă doamna Sturgeon nu încuia ușa cu cheia, în eventualitatea în care vreunul dintre „domnii aceia“ avea chef să vină. Adoptase față de „domnii aceia“ aceeași atitudine severă, autoritară, de pe vremea când era proprietăreasă la Oxford și le inspira norocoșilor ei chiriași mai mult respect decât toată adunătura de membri ai consiliului profesoral și de proctori. Ierta totul, dar lăsa de fiecare dată să se înțeleagă că dovedea o clemență excepțională și că nu se va mai întâmpla niciodată să treacă ceva cu vederea. L-a obligat o dată pe Steed-Asprey să pună zece șilingi în cutia milelor pentru că adusesse cu el șapte invitați fără să anunțe în prealabil, servindu-i după aceea cu o cină de pomină.

S-au așezat la aceeași masă pe care au ocupat-o data trecută. Mendel părea ceva mai palid, puțin îmbătrânit. De-abia dacă a scos o vorbă în timpul mesei, mânuindu-și cuțitul și furculița cu aceeași precizie cu care își îndeplinea orice misiune. Guillam a fost cel care a susținut aproape singur întreaga conversație, dat fiind că Smiley s-a dovedit și el mai puțin

vorbăreț ca de obicei. Se simțeau în largul lor în această companie și nici unul nu dorea neapărat să vorbească dacă nu era cazul.

– De ce a făcut-o ? întrebă Mendel pe neașteptate.

– Cred că știu, răspunse Smiley clătinând ușor capul, dar nu este decât o supoziție. Cred că visa la o lume fără conflicte, reglementată și apărută de noua doctrină. Am înfuriat-o o dată, știți, și a țipat la mine: „Sunt o jidoavcă rătăcitoare, un tărâm al nimănui, câmpul de bătălie al soldaților voștri de plumb“ Văzând că noua Germanie se reconstruiește după imaginea celei vechi, și renaște, după cum s-a exprimat ea, orgoliul umflat, cred că nu a mai putut suporta. Presupun că s-a gândit la inutilitatea suferințelor ei și la prosperitatea celor care o persecutaseră și s-a revoltat. Cu cinci ani în urmă, soțul ei îl cunoscuse pe Dieter într-o stațiune germană de sporturi de iarnă. Pe vremea aceea, Germania era pe cale să redevină o mare putere occidentală.

– Era comunistă?

– Nu cred că îi plăceau etichetele. Mai curând dorea să ajute la edificarea unei societăți care să trăiască fără războaie. Pacea a devenit un cuvânt urât acum, nu-i așa? Cred că dorea pacea.

– Și Dieter? întrebă Guillam.

– Dumnezeu știe ce dorea Dieter. Onoruri, cred, o lume socialistă, spuse Smiley ridicând din umeri. Visau pacea și libertatea. Acum sunt asasini și spioni.

– Dumnezeu mare! exclamă Mendel.

Smiley tăcu din nou, privindu-și paharul. În cele din urmă, se hotărî să vorbească din nou:

– Nu mă pot aștepta să înțelegeți. Voi nu ați văzut decât sfârșitul lui Dieter. Eu am văzut începutul. A parcurs întreg

cercul. Nu cred că s-a consolat niciodată că a fost trădător în timpul războiului. Dorea să repare această greșeală. Era unul dintre acei arhitecți ai lumii care par meniți să nu facă altceva decât să distrugă. Asta e tot.

– Și apelul acela de la 8.30? interveni Guillam cu tact.

Cuprins

1. Scurtă biografie a lui George Smiley / 5
2. Deschis zi și noapte / 15
3. Elsa Fennan / 25
4. „La Fântână“ / 34
5. Maston la lumina lumânărilor / 46
6. Cei și simpatie / 57
7. Povestea domnului Scarr / 71
8. Reflecții într-un salon de spital / 78
9. Se face ordine / 88
10. Povestea Fecioarei / 97
11. Un club nu prea respectabil / 107
12. Un vis de vânzare / 119
13. Ineficiența lui Samuel Fennan / 130
14. Statuetele de la Dresda / 142
15. Ultimul act / 151
16. Ecouri în ceață / 163
17. Stimate domnule consilier / 172
18. Între două lumi / 182